

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Інститут _____ **Навчально-науковий інститут економіки і управління**

Кафедра _____ **економіки і права**

«До захисту в ЕК»

Директор інституту (декан факультету)

(підпис) Шеремет О. О.
(прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2021 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис) Заїнчковський А. О.
(прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2021 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

зі спеціальності _____ 051 «Економіка»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ «Економіка підприємства»

на тему: «Система управління грошовими потоками на підприємстві»

Виконав: здобувач 2 курсу, групи 1

(прізвище, ім'я, по батькові повністю) Диптана Івана Сергійовича _____
(підпис)

Керівник _____ Іванюта Тетяна Миколаївна _____
(прізвище, ім'я та по батькові повністю) (підпис)

Рецензент _____ Скригун Н.П. _____
(прізвище та ініціали) (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління

Кафедра Економіки і права

Освітній ступінь Магістр

Спеціальність 051 «Економіка»

(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права

Заїнчковський А. О.

«16» жовтня 2020 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Диптан Іван Сергійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) «Система управління грошовими потоками на підприємстві»

керівник проекту (роботи) Іванюта Тетяна Миколаївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «16» жовтня 2020 року № 834-КС

2. Строк подання здобувачем проекту (роботи) 01.02.2021.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2017-2019 роки ТОВ «ОВОСТАР ЮНІОН».

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні основи системи управління грошовими потоками на підприємстві;

Розділ 2. Аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «ОВОСТАР ЮНІОН»;

Розділ 3. Оцінка системи управління формуванням та використанням грошових потоків підприємства ТОВ «ОВОСТАР ЮНІОН»;

Розділ 4. Напрямки удосконалення економічного механізму формуванням та використанням грошових потоків підприємства;

Випускна кваліфікаційна робота містить список використаних джерел із 71 найменування, 31 рисунку, 30 таблиць та 4 додатки

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 16 жовтня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання кваліфікаційної (роботи)	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	27.10.2020 р	виконано
2	Написання розділу 1	16.11.2020 р.	виконано
3	Робота над розділом 2	14.12.2020 р	виконано
4	Підготовка розділу 3	15.01.2021 р.	виконано
5	Розроблення розділу 4	15.01.2021 р.	виконано
6	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником дипломної роботи	20.01.2021 р.	виконано
7	Проходження перевірки на плагіат	01.02.2021	виконано
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи	27.01.2021 р	виконано
9	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	01.02.2021 р.	виконано
10	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	02.02.2021	виконано
11	Захист кваліфікаційної роботи	11.02.2021 р.	виконано

Здобувач

(підпис)

Диптан І.С.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

Іванюта Т.М.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Диптан І.С. Система управління грошовими потоками на підприємстві. – Кваліфікаційна (магістерська) робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти галузі знань «Економіка підприємства» спеціальності 051 «Економіка». – Київ НУХТ, 2021.

Робота присвячена обґрунтуванню системи управління грошовими потоками підприємства. Об'єктом дослідження є система управління грошовими потоками підприємства. Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління механізмом формування та використання грошових потоків, які виникають у процесі функціонування підприємства.

У першому розділі розкрито сутність та види грошових потоків підприємства, розглянуто зміст та порядок управління грошовими потоками на підприємстві, охарактеризовано систему забезпечення управління грошовими потоками на підприємстві. У другому розділі наведено загальну характеристику діяльності підприємства, здійснено комплексний аналіз діяльності підприємства та його конкурентного середовища, оцінено фінансовий стан підприємства. У третьому розділі охарактеризовано механізм управління грошовими потоками на підприємстві; оцінено рух грошових коштів у результаті операційної діяльності; оцінено рух грошових коштів у результаті фінансової та інвестиційної діяльності; оцінено ефективність грошового обороту підприємства. У четвертому розділі наведено шляхи підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства, розкрито інструменти оптимізації процесу управління грошовими потоками підприємства, запропоновано заходи з удосконалення механізму формування та використання грошових потоків підприємства ТОВ «Овостар юніон».

Ключові слова: грошові потоки, позитивні грошові потоки, негативні грошові потоки, використання грошових потоків.

АННОТАЦИЯ

Диптан И.С. Система управления денежными потоками на предприятии. – Квалификационная (магистерская) работа на получение образовательного уровня высшего образования области знаний «Экономика предприятия» специальности 051 «Экономика». – Киев НУХТ, 2021.

Работа посвящена обоснованию экономического механизма формирования и использования денежных потоков предприятия. Объектом исследования является система управления денежными потоками предприятия. Предметом исследования являются теоретические, методические и практические аспекты управления механизмом формирования и использования денежных потоков, возникающих в процессе функционирования предприятия.

В первой главе раскрыта сущность и виды денежных потоков предприятия, рассмотрены содержание и порядок управления денежными потоками на предприятии, охарактеризованы систему обеспечения управления денежными потоками на предприятии. Во втором разделе приведены общая характеристика деятельности предприятия, осуществлен комплексный анализ деятельности предприятия и его конкурентной среды, оценена финансовое состояние предприятия. В третьем разделе охарактеризован механизм управления денежными потоками на предприятии; оценен движение денежных средств в результате операционной деятельности; оценен движение денежных средств в результате финансовой и инвестиционной деятельности; оценена эффективность денежного оборота предприятия. В четвертом разделе приведены пути повышения эффективности управления денежными потоками предприятия, раскрыты инструменты оптимизации процесса управления денежными потоками предприятия, предложены меры по совершенствованию механизма формирования и использования денежных потоков предприятия ООО «Овостар Юнион».

Ключевые слова: денежные потоки, положительные денежные потоки, негативные денежные потоки, использование денежных потоков.

ANNOTATION

Diptan I.S. Cash flow management system at the enterprise. – Qualification (master's) work to obtain the educational and qualification level of higher education in the field of knowledge "Business Economics" specialty 051 "Economics". – Kyiv NUHT, 2021.

The work is devoted to the substantiation of the economic mechanism of formation and use of cash flows of the enterprise. The object of the study is the cash flow management system of the enterprise. The subject of research is the theoretical, methodological and practical aspects of managing the mechanism of formation and use of cash flows that arise in the operation of the enterprise.

The first section reveals the essence and types of cash flows of the enterprise, considers the content and procedure for managing cash flows in the enterprise, describes the system of cash flow management in the enterprise. In the second section the general characteristic of activity of the enterprise is resulted, the complex analysis of activity of the enterprise and its competitive environment is carried out, the financial condition of the enterprise is estimated. The third section describes the mechanism of cash flow management in the enterprise; cash flow as a result of operating activities is estimated; cash flow as a result of financial and investment activities is estimated; the efficiency of money turnover of the enterprise is estimated. The fourth section presents ways to improve the efficiency of cash flow management of the enterprise, reveals tools for optimizing the process of cash flow management of the enterprise, proposed measures to improve the mechanism of formation and use of cash flows of the company "Ovostar Union".

Keywords: cash flows, positive cash flows, negative cash flows, use of cash flows.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	7
1.1 Сутність та види грошових потоків підприємства.....	7
1.2 Зміст та порядок управління грошовими потоками на підприємстві	16
1.3 Система забезпечення управління грошовими потоками на підприємстві	23
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ОВОСТАР ЮНІОН»	35
2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства	35
2.2 Комплексний аналіз діяльності підприємства та його конкурентного середовища.....	42
2.3 Оцінка фінансового стану підприємства	63
Висновки до розділу 2.....	71
РОЗДІЛ 3 ОЦІНКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТА ВИКОРИСТАННЯМ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ОВОСТАР ЮНІОН»	73
3.1 Характеристика механізму управління грошовими потоками на підприємстві.....	73
3.2 Оцінка руху грошових коштів у результаті операційної діяльності	80
3.3 Оцінка руху грошових коштів у результаті фінансової та інвестиційної діяльності	83
3.4 Оцінка ефективності грошового обороту підприємства.....	86
Висновки до розділу 3.....	91
РОЗДІЛ 4 УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА	93
4.1 Шляхи підвищення ефективності управління грошовими потоками	

підприємства шляхом впровадження системи контролінгу	93
4.2 Розвиток інструментів управління рухом грошових потоків підприємства	105
4.3 Удосконалення порядку співпраці з клієнтами ТОВ «ОВОСТАР ЮНІОН» з метою оптимізації балансу грошового потоку підприємства	115
Висновки до розділу 4.....	125
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	127
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	132
ДОДАТКИ.....	140

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах кризової економіки на одне з провідних місць виходить проблема управління руху грошових потоків підприємства. Це зумовлено тим, що спроможність підприємства генерувати грошові кошти в розмірах і в строки, необхідні для здійснення його першочергових платежів, ефективне управління ними – запорука стабільного фінансового стану підприємства, його платоспроможності. Це неодмінна умова виживання підприємства в умовах економічної кризи та посиленні конкурентної боротьби.

Позитивний залишок грошових коштів забезпечує відтворення капіталу підприємства, надає йому можливість забезпечувати розвиток операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Управління грошовими потоками значною мірою визначає ділову репутацію, імідж підприємства.

Вищезазначені фактори зумовлюють необхідність вдосконалення методів управління грошовими потоками з метою обґрунтування управлінських рішень, спрямованих як на підвищення фінансових показників, так і забезпечення високого рейтингу підприємства, а інструментарій управління грошовими потоками повинен бути адекватний цілям операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства

У зарубіжній літературі теоретичні та практичні питання організації грошових потоків підприємств стали об'єктом дослідження в працях таких відомих економістів, як Е. Нікбахта, А. Гроппеллі, І.О. Брігхема, Р. Брейлі, Дж. Ван Хорна та ін. Подібними проблемам присвятили свої праці українські вчені – І. О. Бланк, М. Д. Білик, В. М. Гриньова, Г. Г. Кірейцев, І. А. Маркіна, Н. В. Мірко, Г. Г. Старостенко, А. М. Поддєрьогін та ін. Цими та іншими вченими зроблено значний внесок у розробку теоретико-методологічних основ визначення сутності грошових потоків і управління ними, але як свідчать фінансова теорія і практика сьогодення, неповною мірою досліджено якість управління грошовими потоками, методика їх оцінки.

Метою роботи є обґрунтування економічного механізму формування та

використання грошових потоків підприємства.

Досягнення поставленої мети зумовлює вирішення наступних *завдань*:

- розкрити сутність та види грошових потоків підприємства;
- розглянути зміст та порядок управління грошовими потоками на підприємстві;
- охарактеризувати систему забезпечення управління грошовими потоками на підприємстві;
- навести загальну характеристику діяльності підприємства;
- здійснити комплексний аналіз діяльності підприємства та його конкурентного середовища;
- оцінити фінансовий стан підприємства;
- охарактеризувати механізм управління грошовими потоками на підприємстві;
- оцінити рух грошових коштів у результаті операційної діяльності;
- оцінити рух грошових коштів у результаті фінансової та інвестиційної діяльності;
- оцінити ефективність грошового обороту підприємства;
- навести шляхи підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства;
- розкрити інструменти оптимізації процесу управління грошовими потоками підприємства;
- Запропонувати заходи з удосконалення механізму формування та використання грошових потоків підприємства ТОВ «Овостар юніон».

Об’єктом дослідження є система управління грошовими потоками підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління механізмом формування та використання грошових потоків, які виникають у процесі функціонування підприємства.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну базу дослідження

складають загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. При дослідженні економічної сутності грошових потоків використано метод наукової абстракції та історизму; у процесі аналізу грошових потоків підприємства – економіко-статистичні методи, такі як порівняння, групування (при дослідженні в динаміці складу грошових потоків). При обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення методології управління грошовими потоками були використані методи системності, комплексності, логічного моделювання.

Інформаційною основою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів і практиків, законодавчі та нормативно-правові акти України, звітні дані підприємства. Опрацювання даних здійснювалося з використанням сучасних інформаційних технологій.

Практична значущість дипломної роботи. Запропоновані у роботі пропозиції щодо забезпечення розвитку організації можуть бути використані на практиці вітчизняними підприємствами. Результати дослідження дозволять компаніям ефективно управляти механізмом формування та використання грошових потоків, які виникають у процесі функціонування підприємства.

Керівництвом ТОВ «Овостар юніон» було використано запропоновані рекомендації дипломної роботи в частині напрямів забезпечення розвитку методичних та практичних аспекти управління механізмом формування та використання грошових потоків, які виникають у процесі функціонування підприємства, підвищуючи їх якість та посилити тим самим стійкість підприємства в умовах несприятливої його кон'юнктури, та системної макроекономічної нестабільності.

Структура та обсяг роботи. Дипломна магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний зміст роботи викладений на 125 сторінках друкованого тексту. Магістерська робота містить 42 таблиці, 16 рисунків, 4 додатки та список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Сутність та види грошових потоків підприємства

Поняття «грошові потоки» вперше стало предметом дослідження вчених США в перші повоєнні роки у зв'язку з функціонуванням ринку цінних паперів. Фінансові аналітики, вивчаючи звіти про рух грошових коштів організацій, що котируються на фондовій біржі, звернули увагу на амортизацію, як важливий елемент собівартості, безпосередньо непов'язаний з витратами реальних грошей в звітному періоді, але здатний знизити в певній мірі фінансовий результат. У цьому випадку амортизація створює передумови для маніпуляцій показниками річного звіту. Для запобігання можливих неточностей в звітності вчені запропонували об'єднати фінансові результати звітного періоду в вигляді прибутку і амортизаційних відрахувань в категорію «грошові потоки». Отриманий таким чином показник, виявився більш інформативним, так як об'єктивно відображав фінансові результати діяльності. Поширення даного показника призвело до появи нових форм фінансової звітності [27].

Таким чином, у зарубіжній практиці визнання особливої економічної значимості грошових коштів призвело до створення міжнародної концепції грошових потоків, яка виникла в США в середині XX ст. і в англomовному варіанті спочатку була сформульована як «cash flow» (CF), що в буквальному перекладі означає потік готівки (cash – гроші, грошова готівка, flow – потік). Однак дослівний переклад терміну «cash flow» може ввести в оману відносно точного змісту, що вкладається авторами в це словосполучення. Так, в даний час зарубіжні аналітики виділяють кілька значень поняття «cash flow»: у статичному аспекті – кількісне вираження грошових коштів, наявних у розпорядженні суб'єкта господарювання в даний, конкретний момент часу, тобто «вільний резерв»; для інвестора – очікуваний в майбутньому дохід від інвестицій; з точки зору менеджменту організації (у динамічному аспекті) –

план майбутнього руху грошових коштів або зведені дані про їх рух в попередні періоди [20, с.38].

Незважаючи на значну кількість зарубіжних та вітчизняних видань, існують суттєві розбіжності в тлумаченні сутності поняття «грошові потоки», що обумовлює складнощі у його вживанні.

Брігхем Ю. визначає грошовий потік як «...фактично чисті грошові кошти, які приходять у фірму (чи витрачаються нею) протягом певного періоду» [11, с. 43]. Ю. Брігхем в своєму визначенні зазначає важливу рису грошового потоку – його оцінку протягом певного періоду. На думку Л.А. Бернстайна, термін «потік грошових коштів» повинен конкретизуватися з урахуванням його виду: «... найкраще описати спеціально, на який тип грошового потоку ми посилаємося» [6, с. 333]. Такі автори, як Р.А. Брейлі, С.С. Майерс трактують грошовий потік як «потік грошових коштів від виробничо-господарської діяльності, визначається відніманням собівартості проданих товарів, інших витрат і податків з виручки від реалізації» [10, с. 426]. Науковці в своєму визначенні вказують, яким способом рахується грошовий потік без прив'язки розрахунку до певного періоду часу, хоча з цим можна і не погодитись, вважаємо, що грошовий потік повинен оцінюватися за певний період часу.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» не містить визначення поняття «грошовий потік». Поряд з цим, існує Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів», який надає визначення цьому поняттю через таке трактування: «грошові потоки – це надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів». Також цим стандартом регламентується, що звіт про рух грошових коштів надає інформацію, яка дає користувачам змогу оцінювати зміни в чистих активах суб'єкта господарювання, його фінансовій структурі (у тому числі ліквідність та платоспроможність), а також здатність впливати на суми та строки грошових потоків з метою пристосування до змінюваних обставин та можливостей. Інформація про грошові потоки є корисною для

оцінки здатності суб'єкта господарювання генерувати грошові кошти та їх еквіваленти; вона також дає користувачам змогу розробляти моделі для оцінки та порівняння теперішньої вартості майбутніх грошових потоків різних суб'єктів господарювання [45].

Слід зазначити, що, на відміну від законодавчих актів України, в науковій літературі наведено цілий ряд визначень цієї категорії (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до тлумачення поняття «грошовий потік» підприємства

Автор	Тлумачення
1	2
Базилінська О. Я. [5, с. 25]	«Під грошовими потоками розуміють надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів»
Бланк І. О. [7, с. 29].	«Грошовий потік підприємства являє собою сукупність розподілених за окремими інтервалами періоду часу, що розглядається, надходжень та виплат грошових коштів, що генеруються господарською діяльністю підприємства, рух яких пов'язаний з факторами часу, ризику та ліквідності»
Володіна А.А. [15, с. 56].	«потік грошових коштів підприємства являє собою сукупність всіх його надходжень і виплат за певний період часу»
Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. [23, с. 365].	Грошовим потоком є «надходження (додатний грошовий потік) і витрачання (від'ємний грошовий потік) коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства. Розрізняють грошові потоки від операційної (виробничо-комерційної), інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Різницю між додатним та від'ємним грошовими потоками з конкретного виду діяльності чи з господарської діяльності підприємства загалом називають чистим грошовим потоком»
Ковальова А. [65]	«Грошовий потік – це потік грошових ресурсів, що пов'язаний із конкретним періодом часу та є різницею між усіма коштами, які надійшли на підприємство й були ним виплачені за цей період»
Майборода О. Є. [41]	«Грошовий потік – сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані з відокремленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових ресурсів через виконання зобов'язань між економічними агентами».
Павловська О. В., Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицької [50, с. 24]	«Грошовий потік – надходження й витрати грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства»

Продовження табл. 1.1

1	2
Поддєрьогін А. М. [53]	«Грошовий потік можна визначити як сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані із відособленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними агентами (суб'єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями)»
Савіцька Г. [61, с. 276]	«грошовий потік підприємства – сукупність всіх його надходжень і виплат за певний період часу».
Сорокіна Є. [63]	«Поняття «грошовий потік» агреговане, воно включає різноманітні види потоків, які обслуговують фінансово-господарську діяльність підприємства. З огляду на це вона пропонує використовувати в кожному конкретному випадку певні уточнення, наприклад «грошовий потік від поточної діяльності» або «сукупний грошовий потік» тощо».
Шамаєв Г., Риндін Л. [60]	«Грошовий потік від поточної (інвестиційної, фінансової) діяльності є сумою надлишку (недостачі) коштів, отриманих у результаті зіставлення надходжень і відрахувань коштів у процесі операційної (інвестиційної, фінансової) діяльності»

Джерело: систематизовано автором

Отже, у літературі сформувалися два основні підходи щодо її визначення:

– грошовий потік – це різниця між отриманими і виплаченими підприємством коштами за певний період, тобто це сума надлишку або недостатчі грошових коштів;

– грошовий потік – це безперервний рух коштів (обіг), тобто їх надходження й виплати (припливи й відтоки) за певний період часу.

На наш погляд, другий підхід при визначенні категорії «грошові потоки» правильніший, адже саме цей підхід розкриває економічну сутність даної категорії. Грошовий потік – це не константа на певну дату, а навпаки, це обіг грошових коштів за певний період. Адже саме обіг і рух розкривають суть категорії «грошові потоки», саме обіг і рух є основними ознаками цієї категорії, саме з ними грошові потоки нерозривно пов'язані. Процес руху коштів відбувається в часі і просторі, під час обслуговування всіх видів господарської діяльності. Від якості управління грошовими потоками залежить ефективність господарювання взагалі.

Для більш повного розкриття сутності грошового потоку та забезпечення

ефективного і цілеспрямованого управління останні потребують класифікації. У табл. 1.2 наведено шість основних класифікаційних ознак, які є універсальними, але не вичерпними: за видом господарської діяльності, за напрямом руху грошових коштів, за формою, за видами, за рівнем достатності обсягу та методом обчислення обсягу грошового потоку.

Таблиця 1.2

Групування грошових потоків за різними класифікаційними ознаками

Класифікаційна ознака	Найменування грошових потоків
За видом господарської діяльності	– операційний грошовий потік; – інвестиційний грошовий потік; – фінансовий грошовий потік
За напрямом руху грошових коштів	– вхідний грошовий потік; – вихідний грошовий потік
За масштабом обслуговування господарського процесу	– по підприємству в цілому; – по окремим структурним підрозділам; – за окремими господарськими операціями
За формою грошових активів	– безготівковий грошовий потік; – готівковий грошовий потік; – еквіваленти грошових коштів
За безперервним формуванням в конкретному періоді	– регулярний; – дискретний
За видами валюти	– грошовий потік в національній валюті; – грошовий потік в іноземній валюті
За рівнем достатності обсягу	– оптимальний грошовий потік; – надлишковий грошовий потік; – дефіцитний грошовий потік
За методом обчислення обсягу грошового потоку	– чистий (сальдовий) грошовий потік; – валовий (сукупний) грошовий потік
За ступенем ризику	– ризиковий; – надійний
За можливістю управління	– керований; – некерований

Джерело: [30; 61]

Таким чином, грошові потоки є багатоплановою економічною категорією, що включає в себе різні його види. Класифікація грошових потоків необхідна для визначення основних показників плану надходження і виплат грошових коштів, вона не є обмеженою і може розширюватись в залежності від специфіки підприємства та побажань управлінського персоналу – основних користувачів даних прогнозного аналізу грошових потоків. Статті руху

грошових коштів, мають встановлюватися на кожному підприємстві в індивідуальному порядку, відображаючи специфіку його діяльності.

За рівнем достатності обсягу грошовий потік буває надмірним і дефіцитним. Ці види грошових потоків характеризують відхилення від потреб в грошових коштах: надлишковий – значне перевищення надходжень над потребою, дефіцитний – перевищення реальних потреб фірми над їх надходженнями. Грошові потоки підприємства відрізняються певною особливістю – за рівнем достатності обсягу вони, як правило, дефіцитні як у недавно працюючих підприємств, так і у підприємств, які вже почали отримувати запланований прибуток [61].

За конкретним видом господарської діяльності виділяється грошовий потік по основній, інвестиційній та фінансовій діяльності. Дана класифікаційна ознака характеризує притоки і відтоки грошових коштів, які безпосередньо пов'язані з виконанням різних видів діяльності.

У таблиці 1.3 відображено джерела вхідних грошових потоків та напрями вихідних грошових потоків в межах операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Таблиця 1.3

Джерела вхідних грошових потоків та напрями вихідних грошових потоків

Джерела вхідних грошових потоків	Напрями здійснення вихідних грошових потоків
1	2
Операційна діяльність	
- надходження від реалізації товарів, робіт та послуг; - надходження від погашення одержаних векселів; - надходження авансів від покупців і замовників; - надходження від повернення, раніше виданих авансів; - надходження відшкодованих підприємству сум податку на додану вартість та інших податків і зборів; - надходження субсидій, дотацій; - надходження від цільового фінансування;	- виплати постачальникам та підрядникам за отримані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги; - витрачання на оплату авансів; - витрачання на повернення сум попередньо отриманих авансів; - витрачання на заробітну плату; - оплата витрат на відрядження; - оплата зобов'язань з податків та зборів; - витрачання на придбання іноземної валюти;

Продовження табл. 1.3

1	2
- надходження від боржників суми неустойки (штрафів, пені); - надходження виручки від продажу виробничих запасів, іноземної валюти; - надходження грошових коштів від раніше списаних активів; - надходження від операційної оренди активів;	
Інвестиційна діяльність	
- надходження від продажу основних засобів та нематеріальних активів; - надходження від продажу акцій, облігацій емітованих іншими підприємствами; - надходження від продажу часток у статутному капіталі інших підприємств; - повернення коштів, що були витрачені на фінансові інвестиції; - надходження грошових коштів у вигляді відсотків за позики, надані іншим сторонам; - надходження дивідендів за акціями та частками у статутному фондів інших підприємств; - надходження платежів за фінансовою орендою;	- витрачання на придбання (створення) основних засобів, нематеріальних активів; - витрачання на придбання акцій та облігацій інших підприємств; - витрачання на придбання часток у статутному фондів інших підприємств; - витрачання на аванси, що є результатами інвестиційної діяльності; - виплати грошових коштів за деривативами; - витрачання на надання кредитів інших суб'єктам господарювання;
Фінансова діяльність	
- надходження грошових коштів від розміщення акцій та інших операцій, що призводять до збільшення власного капіталу; - надходження грошових коштів у результаті утворення боргових зобов'язань (позик, векселів, облігацій, а також інших видів короткострокових і довгострокових зобов'язань, не пов'язаних з операційною діяльністю); - інші надходження, що пов'язані з фінансовою діяльністю.	- виплати грошових коштів для погашення отриманих позик; - суми дивідендів, сплачені грошовими коштами; - виплати, пов'язані із викупом раніше випущених акцій підприємства; - виплати грошових коштів орендодавцю для погашення заборгованості за фінансовою орендою; - витрачання на сплату відсотків за отриманими кредитами.

Джерело: [48, с. 273]

За безперервності формування в конкретному періоді грошовий потік буває регулярним і дискретним. Відповідно, це грошовий потік як постійні або поодинокі притоки і відтоки за період. На нашу думку, усі заплановані грошові платежі корисно розбити на кілька категорій, виходячи з їх пріоритетності та визначеності термінів здійснення. Пропонується така класифікація грошових платежів (табл. 1.4).

За масштабами обслуговування господарського процесу виділяють грошовий потік підприємства в цілому; по окремих структурних підрозділах (центрах відповідальності); за окремими господарськими операціями. Дана ознака характеризує величину грошового потоку певного об'єкта.

Таблиця 1.4

Класифікація грошових платежів

Класифікаційна група платежів	Коментар
1	2
Обов'язкові або безумовні платежі (заробітна плата і пов'язані з нею податки і збори, інші податки, штрафи та інші фінансові санкції, накладені за рішенням державних органів і визнані підприємства, плата за ліцензії та інші дозволи тощо)	Це платежі, які здійснюються у встановлені законом терміни без узгодження з власником підприємства. У випадках гострого дефіциту коштів доцільно вводити «особливий режим платежів», за якого навіть здійснення таких платежів вимагає узгодження з власником
Найбільш важливі платежі (платежі, пов'язані з реалізацією проектів, розширенням бізнесу, створенням фінансових резервів, особистим споживанням власників, погашенням простроченої та ризикованою кредиторської заборгованості тощо)	Це платежі, пов'язані з досягненням фінансових цілей бізнесу. Сума таких платежів і терміни їх здійснення встановлюються власником і можуть переглядатися виходячи з планованих і фактичних грошових надходжень. Здійснення цих платежів відбувається лише за погодженням з керівництвом (власником)
Пріоритетні платежі (відсотки за банківськими кредитами, погашення банківських кредитів, оплата рахунків постачальників і підрядників, енергопостачальних підприємств тощо, перелік яких встановлений власником, оплата митних зборів та інших витрат, пов'язаних з ввезенням товарів тощо)	Це платежі, встановлені договором, затримка яких тягне за собою застосування фінансових санкцій або різке ускладнення відносин з кредиторами. Такі платежі повинні здійснюватися у встановлені договором терміни без узгодження з власником, якщо не введений «особливий режим платежів»
Надзвичайні платежі (оплата рахунків на проведення аварійних робіт, юридичної допомоги тощо)	Ці платежі здійснюються негайно за вказівкою керівництва (власника). Деякі з цих платежів відомі до початку планового періоду, інші вносяться в графік у будь-який день у міру виникнення необхідності
Звичайні, або поточні, платежі (комунальні платежі, орендна плата, оплата послуг зв'язку, Інтернету, оплата інформаційних послуг, оплата допоміжних матеріалів, офісного приладдя тощо)	Це платежі, які слід здійснити до закінчення місяця, але точна дата їх здійснення немає принципового значення

Продовження табл. 1.3

1	2
Нетипові або разові платежі (підключення Інтернету, проведення та підключення додаткової телефонної лінії або придбання додаткових телефонів тощо)	Деякі з таких платежів відомі до початку місяця, необхідність в інших виникає протягом місяця. Часто такі платежі називають неплановими (непередбаченими). Вони відрізняються від надзвичайних, оскільки не вимагають негайного здійснення, і попередньо визначені терміни цих платежів можуть переноситися на більш пізній термін. Ініціаторами таких платежів зазвичай є керівники підрозділів і служб, тому їх здійснення проводиться тільки з дозволу керівника (власника)

Джерело: [42, с. 373]

За ступенем ризику грошовий потік підприємства пропонується класифікувати на ризиковий і надійний. Щоб визначити чи є конкретний грошовий потік ризиковим або надійним пропонуємо оцінити ризик. Оцінка ступеня ризику може бути проведена будь-яким методом. Очевидно, що більшість грошових потоків підприємства носять, переважно, ризиковий характер, звідси дуже актуальним є введення даної класифікаційної ознаки.

По можливості управління можна виділити керований і некерований грошові потоки. Це потоки, які, відповідно, можуть бути змінені в часі або за обсягом за бажанням менеджерів і які не можуть бути змінені в часі або за обсягом менеджерами підприємства. Найбільш значимі для підприємства потоки некерованими. Менеджери ніяк не можуть впливати на те, коли і в якому обсязі, наприклад, фонд фінансування вирішить перевести гроші на рахунок підприємства. Як правило, фонди затримують перерахування грошових коштів і розбивають загальну суму фінансування на кілька траншів.

Підсумувавши всі визначення науковців, можна зробити висновок, що грошовий потік – це: по-перше, сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів у ході фінансово-господарської діяльності; по-друге, показник здатності підприємства покривати свої витрати, погашати зобов'язання своїми ресурсами та ефективно використовувати кошти для їхнього примноження.

Звісно, поняття «грошовий потік підприємства» є агрегованим, воно включає численні види грошових потоків, що генеруються на підприємстві та обслуговують його господарську діяльність. Слід зазначити, що на кожному конкретному підприємстві є свій «унікальний грошовий потік». Він залежить від специфіки діяльності кожного суб'єкта господарювання: від сфери функціонування, рівня забезпечення виробництва, обсягу товарообігу, чисельності працівників, виду діяльності, податкової політики, розрахункової дисципліни тощо.

1.2 Зміст та порядок управління грошовими потоками на підприємстві

Управління грошовими потоками являє собою певну систему методів та принципів, розроблення управлінських рішень та їх реалізацію, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням грошових коштів та організацією їх обігу, спрямованих на забезпечення фінансової рівноваги корпорації та її стійкого зростання [54]. Оптимізація займає ключову роль в управлінні грошовими потоками та потребує значної уваги зі сторони керівництва.

Структура механізму управління грошовими потоками підприємства представлено на рис. 1.1.

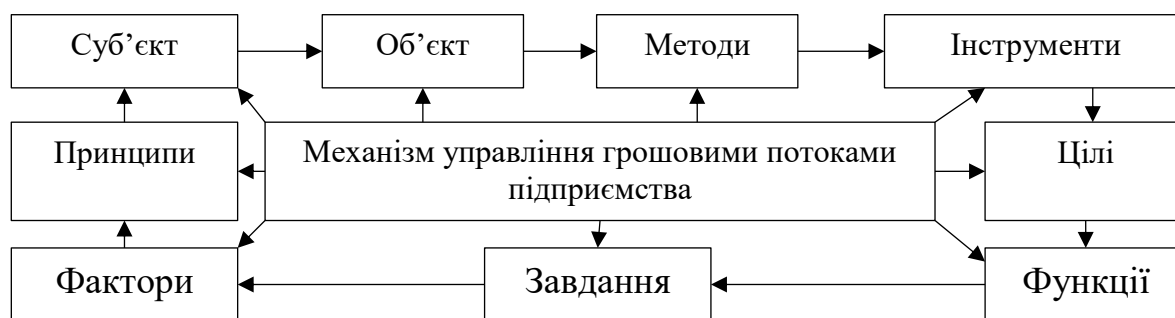

Рис. 1.1. Структура механізму управління грошовими потоками підприємства

Джерело: [61, с. 275]

Механізм управління грошовим потоками підприємства є моделлю дій з

досягнення довгострокових цілей щодо формування та подальшої оптимізації під час управління грошових потоків з метою забезпечення ефективної організації та отримання постійних доходів. Місце механізму в системі управління грошовими потоками можна подати у табл. 1.5 [2].

Управління грошовими потоками є одним з елементів комплексного управління підприємством, отже, не повинно здійснюватися самостійно, тобто окремо від всієї системи функціонування підприємства. Управління діяльністю підприємства ґрунтується на оцінці фінансових результатів (прибутку і збитку) і фінансового становища (балансу). Рух грошових потоків також використовується для оцінки результатів роботи підприємства. Всі документи фінансової звітності підприємства нерозривно пов'язані між собою; зміни одного елемента управління призводять до змін іншого [29].

Таблиця 1.5

Структура механізму управління грошовими потоками підприємства

Механізм управління грошовими потоками підприємства				
Ресурси управління	Нормативно-правове забезпечення	Функції управління	Інформаційне забезпечення	Фактори управління
- матеріальні; - фінансові; - організаційний потенціал; - соціальний потенціал	- Конституція України; - закони України; - укази Президента; - рішення ВРУ і постанови КМУ; - статут підприємства; - інструкції; - норми і нормативи; стандарти тощо	- прогнозування і планування; - збір і аналіз інформації; - підготовка і прийняття управлінських рішень; - організація; регулювання і координація; - стимулювання і оптимізація; - контроль і оцінка результатів	- фінансова звітність підприємства; - дані бухгалтерського обліку; - внутрішні звіти структурних одиниць і відділів; - дані Держкомстату; - Інтернет та засоби масової інформації	- елементи об'єкту та їх взаємозв'язки, які піддаються управлінському впливові задля досягнення поставлених цілей.

Продовження табл. 1.5

Критерії управління	Принципи управління	Цілі управління	Важелі управління	Методи управління
- обсяг чистого грошового потоку; - величина попиту на гроші підприємства	- системності; - інтегрованості; - достовірності; - динамічності; - відповідності цілям підприємства; - досяжності	- оптимізація грошових потоків; - визначення і задоволення попиту на гроші підприємства	- прибуток; - дохід; - ціна; - амортизаційні відрахування; - інвестиції; - преференція; - вклади і пайові внески; - дисконт	- інвестування; - кредитування; -самокредитування і самофінансування; - страхування; - оренда; - лізинг; - факторинг

Джерело: [21]

В основі управління грошовими потоками лежить концепція грошового кругообігу. Наприклад, гроші конвертуються в запаси, дебіторську заборгованість і назад в гроші, замикаючи цикл руху оборотного капіталу компанії. Коли грошовий потік зменшується або перекривається повністю, виникає явище неплатоспроможності. Недолік грошових коштів підприємство може відчувати навіть в тому випадку, якщо формально вона залишається прибутковим (наприклад, порушуються терміни платежів клієнтами компанії). Саме з цим пов'язані проблеми дохідних, але неліквідних компаній, що стоять на межі банкрутства.

Систему управління грошовими коштами зображено на рис. 1.2.

Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його діяльності і розвитку шляхом балансування обсягів надходження і витрачання грошових коштів підприємства та формування необхідної звітності, що забезпечить проведення всестороннього аналізу грошових потоків.

Метою аналізу є оцінка здатності підприємства генерувати грошові потоки в обсягах та за строками здійснення необхідних планових платежів, забезпечення з оптимізації грошового потоку.

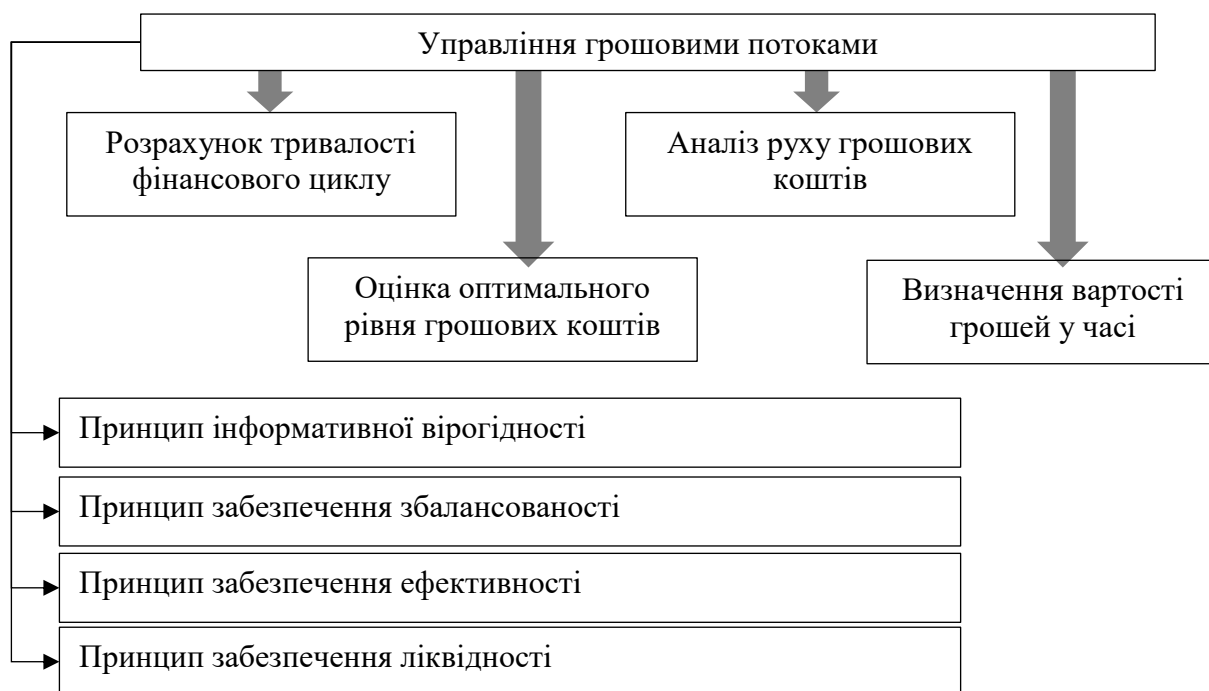

Рис. 1.2. Система ефективного управління грошовими коштами

Джерело: [33]

Процес управління грошовими потоками підприємства включає в себе дві основні стадії, а саме організацію системи і цикл управління грошовими потоками підприємств (рис. 1.3).

Рис. 1.3 Модель реалізації функцій фінансових потоків

Джерело: побудовано на основі [41]

Застосування системного підходу до управління фінансовими потоками полягає в взаємозалежній реалізації кожного з елементів, що обумовлює цілісні властивості загальної системи. Так, встановлення переліку об'єктів та суб'єктів управління, їх деталізація та класифікація за цілями функціонування надають підставу до визначення переважних принципів та окреслення головних завдань управління грошовими потоками. В залежності від цілей будується механізм управління, який в процесі дії вимагає виконання визначених функцій. Інтенсивність управління обігом фінансових потоків, оптимальність їх розміру, направленість та ефективність використання залежить від методів та інструментів управління фінансовими потоками.

Організація системи управління грошовими потоками здійснюється поетапно і включає три етапи (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Етапи організації системи управління грошовими потоками

Етапи	Сутність
Перший	Передбачає формування контурів системи управління грошовими потоками підприємства, а саме виявляються зони відповідальності та перелік відповідальних осіб, визначається програмний продукт для автоматичної обробки даних, встановлюються терміни певних заходів, форми звітності.
Другий	Встановлені елементи управління грошовими потоками оформляють документально.
Третій	Здійснюється остаточний вибір програмного продукту щодо автоматизованої обробки даних і формування звітних форм для прийняття управлінських рішень з урахуванням специфіки підприємства. Цей продукт купується в готовій формі та адаптується до наявної операційної системи або формується програмно-технічним відділом самостійно.

Джерело: складено авторами на основі [25, с. 305]

Механізм управління має ґрунтуватися на принципах системності, інтегрованості, достовірності, динамічності, відповідності цілям підприємства, досяжності, ефективності, багатоваріантності [33].

Оптимізація грошових потоків являє собою процес вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з врахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності [9, с. 651]. Для ефективного управління грошовими потоками і розрахунку мінімального, максимального та

середнього залишків грошових засобів (на рахунках у банку та в касі) використовуються моделі та прийоми цільового регулювання грошових потоків, у тому числі модель Баумоля, модель Міллера-Орра, модель Стоуна, модель Ю.В. Козиря, модель Л.Т. Снітко, модель Є.Ю. Крижевської ін. [52]. Основні вихідні положення зазначених моделей оптимізації грошових потоків, їх переваги та недоліки, особливості застосування наведено в таблиці А.1 додатку А.

Відомі моделі залишком грошових коштів не можуть бути визнані відповідними реальним процесам внаслідок [52]:

- орієнтації на нормальний закон розподілу (моделі Міллера-Орра, Стоуна, Є.Ю. Крижевської та ін.),
- використання значного обсягу суб'єктивних даних (лінії повернення, стабільності динаміки валютних курсів, цінних паперів та ін.),
- ігнорування значних відмінностей фактичних притоків грошових коштів від очікуваних,
- недостатність інформаційного забезпечення [64, с. 26].

Ефективність застосування наведених у додатку А моделей залежить від того, наскільки ретельно та регулярно підприємство аналізує свою фінансову діяльність і вчасно виявляє наявні проблеми. Незважаючи на складність використання розглянутих моделей на сучасному етапі розвитку вітчизняних підприємств, вони заслуговують на подальше їх дослідження з метою усунення багатьох недоліків і модифікацію для потреб управління та аналізу грошових коштів [22, с. 77].

З метою оптимізації грошових потоків використовують різні методи, зокрема, найбільш поширеними є: методи оптимізації за обсягами; методи оптимізації в часі; методи максимізації чистого грошового потоку [22, с. 76]. Оптимізація грошового потоку за обсягами передбачає; збільшення власного капіталу за рахунок залучення інвесторів, випуску акцій; отримання пільгових кредитів; продаж основних засобів, що незадіяні у виробництві; продаж нерентабельних фінансових інвестицій. Методи оптимізації грошового потоку в

часі передбачають планування і здійснення грошових виплат на різні потреби залежно від надходження грошових коштів. Тобто, варто розробляти планові графіки відповідності у часі грошових виплат надходженням грошових коштів. Методи максимізації чистого грошового потоку полягають у прискоренні оборотності грошових коштів та зменшенні тривалості фінансового циклу підприємства [48, с. 277].

Важливою умовою оптимізації грошових потоків є вивчення факторів, які впливають на їх обсяг і характер формування у часі. До зовнішніх факторів можна віднести загальну проблему неплатежу, низький рівень виробництва та купівельної спроможності, несприятливі умови кредитування, недосконалість податкової політики. Внутрішніми факторами, які впливають на грошовий оборот підприємства є: висока собівартість продукції, низька конкурентоздатність, відсутність ринків збуту, брак джерел довгострокового фінансування капіталовкладень тощо.

Вагоме значення у процесі оптимізації займає аналіз інформації, який є не лише основою для обґрунтування та вибору певного напрямку оптимізації, але й може виступати індикатором задовільності стану об'єкта оптимізації. Не менш важливу роль у здійсненні оптимізації має і оцінка отриманих результатів вибору, яку можна розглядати також в якості кінцевого індикатора, який здатен надати інформацію про досягнення мети оптимізації [33].

Отже, в результаті дослідження дійшли до висновку, що саме грошові потоки визначають рівень фінансової стабільності підприємства, чим і зумовлена першочергова необхідність управління ними. Забезпечення належного рівня фінансової стабільності підприємства залежить від сформованих концептуальних положень управління грошовими потоками, в основі яких має лежати розробка механізму управління.

Ефективне управління грошовими потоками дозволяє підприємству реалізувати стратегічні цілі його діяльності, забезпечити високий рівень оборотності капіталу, ритмічність діяльності, підвищити ступінь фінансової рівноваги та отримати додатковий прибуток, а також сприяє формуванню

додаткових інвестиційних ресурсів для здійснення фінансових інвестицій. Управління грошовими потоками підприємства є важливою складовою частиною загальної системи управління його фінансовою діяльністю. Воно дозволяє вирішувати різноманітні задачі фінансового менеджменту і підпорядковане його головній меті.

1.3 Система забезпечення управління грошовими потоками на підприємстві

Система управління грошовими потоками являє собою функціональний комплекс, що підтримує процес безперервного цілеспрямованого збору, передачі та обробки відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення аналізу, контролю, планування, підготовки оперативних і стратегічних управлінських рішень з усіх аспектів формування та використання грошових коштів установ.

Систему управління грошовими потоками розглядають як певну сукупність взаємопов'язаних елементів. Застосування системного підходу до управління грошовими потоками підприємства є необхідним, оскільки елементи системи управління не можуть розглядатися розрізнено один від одного. Отже, пропонується систему управління грошовими потоками розглядати як систему послідовних етапів багаторазово повторюваного процесу прийняття і реалізації стратегічних та оперативно-тактичних рішень з кругообігу грошових ресурсів [41].

Система забезпечення управління грошовими потоками на підприємстві, на нашу думку, включає в себе наступне:

- облік грошових коштів;
- фінансовий аналіз;
- планування грошових потоків;
- система контролю за грошовими потоками;
- прийняття управлінських заходів щодо оптимізації грошового потоку;

– прогнозування грошових надходжень та видатків [21].

Необхідною умовою проведення ефективного аналізу грошових потоків підприємства є створення і розвиток налагодженої інформаційної бази, яка містить бухгалтерський облік і фінансову звітність.

У сучасних умовах інформацію, яка формується в бухгалтерському обліку, використовують різні користувачі для прийняття рішень, як в рамках підприємства, так і за його межами [44 с.163]. Інтеграція бізнесу викликає необхідність узгодження і гармонійного поєднання підходів до формування звітних даних. Сучасний бухгалтерський облік – це основна інформаційна система організації, що призначена для формування фінансової звітності. Глибина аналізу, достовірність та об'єктивність аналітичних висновків забезпечуються залученням і аналітичною обробкою різноманітних джерел інформації. Залежно від джерел отримання інформації, її можна поділити на внутрішню і зовнішню.

Найбільшу роль в інформаційному забезпеченні аналізу відіграє внутрішня інформація, до якої належать всі види обліку (оперативного, управлінського, фінансового), фінансова і статистична звітності.

Зовнішня інформація характеризує всі процеси і явища, що відбуваються за межами даного підприємства, але мають для нього певне значення. Зовнішні інформаційні потоки підприємства містять міжнародні, економічні, політичні, конкурентні, ринкові тощо. З цієї точки зору, зовнішня інформація, що необхідна для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації грошових потоків, є переважно прогнозною та може бути поділена на ринкову і законодавчу. До зовнішньої ринкової інформації належать: цінова еластичність товару; еластичність попиту товару за доходом споживачів; прогноз зміни платоспроможності споживачів продукції; прогноз зміни якості товару, що випускається; ринкова частка фірми за загальним обсягом продажу товару; прогноз зміни поставок товару конкурентами даної фірми.

До зовнішньої законодавчої інформації належать дані: про правила здійснення розрахунків; відображень операцій в обліку та звітності; діючі

податки і можливі зміни податкової системи як за складом податкових платежів, так і за ставками.

До джерел зовнішньої інформації можна віднести:

- нормативно-правові акти з питань обліку та оподаткування, здійснення розрахунків, ведення бізнесу та ін.;
- матеріали та дані інформаційних агентств (прогнози, рейтинги);
- матеріали та дані, клієнтів та партнерів підприємства.

Внутрішня (внутрішньогосподарська) інформація характеризує внутрішнє ділове середовище конкретного підприємства. До внутрішньогосподарської інформації, що представляє інтерес для вироблення і прийняття рішень з управління грошовими потоками, належать такі дані: обсяги виробництва і продажу продукції за кожною асортиментною позицією в натуральному виразі; ціни товарів за товарними позиціями, за періодами і сегментами, в яких реалізуються ці товари; рентабельність виробництва загалом по підприємству і за окремими товарними позиціями; загальні поточні витрати на виробництво продукції; структура собівартості продукції за змінними та постійними витратами та ін.; прогнозна інформація про грошові потоки на майбутній період.

Внутрішніми джерелами інформації можуть виступати:

- система внутрішньофірмового документообігу;
- облікові реєстри управлінського, фінансового та стратегічного обліку;
- внутріфірмова звітність.

Джерела інформації про грошові потоки підприємства варто класифікувати на: облікові – для розкриття облікової інформації; позаоблікові – для розкриття несистемної інформації [66, с.66].

До облікових джерел управління грошовими потоками належать дані первинних документів, облікових реєстрів і звітності систем: управлінського обліку і внутрішньогосподарської звітності; фінансового обліку та звітності; стратегічного обліку і форм прогнозової звітності; статистичного обліку та звітності. Управлінський облік і звітність, які застосовуються на підприємстві,

забезпечують більш повне, аналітичне та швидке отримання відповідної інформації про грошові потоки та її обробку безпосередньо в процесі здійснення господарських операцій. В фінансовому обліку та звітності знаходить найбільш повне відображення та узагальнення інформація про грошові потоки по підприємству загалом за звітний період. Дані фінансової звітності про грошові потоки забезпечують задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів. Статистичний облік і звітність, що відображають сукупність масових явищ і процесів, які характеризують їх з кількісної сторони (пов'язуючи з якісною стороною), що виявляють певні економічні закономірності, є важливим джерелом аналізу. Застосовуючи специфічні для неї методи спостереження, статистика спирається переважно на дані бухгалтерського обліку.

Несистемна інформація, за діючими правилами, не відбивається на рахунках бухгалтерського обліку, тому збір, групування й обробка цієї інформації ускладнені. Прикладами несистемної інформації є [35]: рівень інфляції; зміна котирувань акцій; ринкова частка фірми за загальним обсягом продажу товару; цінова еластичність товару; прогноз зміни поставок товару конкурентами даної фірми; прогноз зміни якості товару, що випускається, та ін.

Різні відділи і служби підприємства використовують у своїй діяльності окремі види такої інформації, але загалом по підприємству вона не поширюється і не може бути за необхідності використана менеджерами.

Основними джерелами несистемної інформації про грошові потоки є [35]: законодавчі, нормативні та інструктивні матеріали; матеріали періодичних видань; оцінки експертів; матеріали ревізії, зовнішнього і внутрішнього аудиту; матеріали перевірок податковою службою; матеріали постійно діючих виробничих нарад; матеріали зборів трудових колективів; пояснювальні та доповідні записки, переписка з керівною установою, фінансовими і кредитними органами; матеріали, одержані в результаті особистих контактів з виконавцями.

Порядок отримання та обробки несистемної інформації може бути

представлений таким чином [35]: виявлення проблем та визначення інформаційних потреб; відбір джерел інформації; збір інформації; обробка інформації та оцінка її повноти і значущості; аналіз інформації та виявлення тенденцій в обраних сферах; розробка прогнозів і альтернатив поведінки підприємства; оцінка альтернатив різних дій, вибір стратегії і прийняття керуючих рішень для реалізації стратегічних планів.

В системі інформаційного забезпечення аналізу грошових потоків підприємства умовно можна виділити три групи показників: облікові, звітні та нормативно-планові [63, с.50].

Рух грошових коштів на підприємстві, зазвичай, характеризується нерівномірністю їх надходжень та використання в різні періоди часу і при здійсненні різних фінансово-господарських операцій, тому більш значущою для зацікавлених користувачів, є інформація, отримана в результаті аналізу облікових (переважно управлінського обліку) і нормативно-планових показників. Вона відрізняється оперативністю і може бути згрупована за будь-якими ознаками: за видами діяльності, по структурних підрозділах, за господарськими операціями тощо. Аналітична інформація, отримана при використанні даних бухгалтерської звітності, зокрема, річної, такими якостями не володіє. Дані річної бухгалтерської звітності мають агрегований характер і відображають результат діяльності підприємства загалом, причому за досить тривалий період часу. Стан грошових коштів протягом звітного періоду може суттєво відрізнитися від відображеного у звітності. Разом з тим, розробка і демонстрація методичного забезпечення аналізу грошових потоків підприємства представляється більш доцільною саме на основі інформації річної бухгалтерської звітності, саме вона є доступною для зовнішніх користувачів інформації.

Аналіз літературних джерел показав, що на основі використання Звіту про рух грошових коштів та інших форм фінансової звітності для дослідження грошових потоків можуть бути використані такі методи: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; порівняльний аналіз; аналіз фінансових

коефіцієнтів:

1) горизонтальний аналіз грошових потоків полягає у вивченні динаміки обсягу формування додатного й від'ємного чистого грошового потоку підприємства у розрізі окремих джерел, розрахунку темпів їх зростання та приросту, визначенні загальних тенденцій зміни їх обсягу;

2) вертикальний (структурний) аналіз грошових потоків полягає у вивченні структури додатного, від'ємного та чистого грошових потоків за видами господарської діяльності, за окремими внутрішніми структурними підрозділами (центрами відповідальності), за окремими джерелами надходження та напрямками витрачання коштів [71];

3) порівняльний (просторовий) аналіз – це порівняння зведених показників звітності за окремими показниками підприємства, дочірніх фірм, підрозділів, цехів як внутрішньогосподарський аналіз, так і порівняння показників даного підприємства з показниками конкурентів, із середньогалузевими та середніми загальноекономічними даними як міжгосподарський аналіз [56];

4) коефіцієнтний аналіз є невід'ємною частиною аналізу грошових потоків. За його допомогою досліджуються значення різних відносних показників та їх відхилення від планових та базових значень, які характеризують грошові потоки, а також розраховуються коефіцієнти ефективності використання грошових коштів підприємства.

За Н. М. Гаркуша, О. О. Горошанська методика аналізу грошових потоків повинна охоплювати аналіз [16]:

- динаміки;
- структури;
- рівномірності;
- синхронності;
- збалансованості;
- ефективності управління

Розглядаючи грошовий потік підприємства, необхідно виявити його

найбільш характерні особливості. Ці особливості пов'язані з протилежним за напрямком рухом грошових коштів. Перший напрям – це надходження коштів на підприємство в процесі здійснення господарської діяльності. Другий – вибуття грошових коштів у результаті здійснення обов'язкових і необхідних платежів, а також добровільних і благодійних внесків.

Складність аналізу кожного напрямку полягає в тому, що вхідний і вихідний потоки коштів тісно взаємопов'язані. Щоб забезпечити надходження коштів, необхідно зробити певні витрати, які становлять основу вихідного грошового потоку. У той же час, щоб зробити будь-які витрати підприємство повинно мати у своєму розпорядженні певну суму грошових коштів, а отже, забезпечити надходження грошових ресурсів на підприємство у вигляді фінансових ресурсів. Крім того, існує тісна функціональна залежність між вихідним і вхідним потоками, яка може бути сформульована таким чином: чим більше за обсягом вхідний грошовий потік, тим в остаточному підсумку буде більшим вихідний і навпаки. Така функціональна залежність між вхідним і вихідним грошовими потоками дещо ускладнює теоретичний і практичний аналіз сукупного грошового потоку підприємства. Не можна розглядати вхідний і вихідний потоки як щось єдине, тобто як сукупний грошовий потік. Незважаючи на повний функціональний взаємозв'язок і взаємозалежність цих двох потоків, вони мають свої специфічні економічні характеристики, а також формують зовсім різні підходи до системи управління грошовими потоками підприємства.

Аналіз грошових потоків починається з дослідження їх динаміки в цілому на підприємстві, у розрізі окремих видів господарської діяльності в окремих структурних підрозділах чи центрах відповідальності, якщо такі є в суб'єкта господарювання. Розглядаючи динаміку обсягу грошового потоку підприємства доцільно зіставити темпи зростання позитивного грошового потоку з темпами зростання активів, виручки від реалізації товарів, з різними показниками прибутку (прибутку від реалізації, чистого прибутку). Особливу увагу необхідно приділити співвідношенню джерел утворення позитивного

грошового потоку – внутрішніх (виручки від реалізації) і зовнішніх (отриманих позик, кредитів), виявленню ступеня залежності від зовнішніх джерел.

Оцінка структури вхідного і вихідного потоків за видами діяльності дозволить визначити найбільш «грошомісткі» напрями надходження і витрачання коштів та, відповідно, зосередити увагу на процесі їх формування, можливих резервах скорочення, ефективного розподілу в часі.

Важливим етапом є аналіз грошових потоків, що пов'язаний із з'ясуванням причин, які вплинули на збільшення (зменшення) припливу грошових коштів та збільшення (зменшення) їх відпливу.

До фінансових коефіцієнтів оцінки грошових потоків можна зарахувати коефіцієнти платоспроможності грошових потоків [56], а саме: коефіцієнт руху грошових коштів у результаті операційної діяльності; коефіцієнт грошового покриття виплат за відсотками; коефіцієнт грошового покриття короткострокових боргів (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Коефіцієнти платоспроможності грошових потоків

Коефіцієнт	Розрахунок	Економічний зміст
Коефіцієнт руху грошових коштів у результаті операційної діяльності	Відношення чистого грошового потоку від операційної діяльності до поточних зобов'язань	Показує здатність підприємства генерувати ресурси в процесі своєї операційної діяльності для виконання поточних зобов'язань
Коефіцієнт грошового покриття виплат за відсотками	Сума величини чистого грошового потоку від операційної діяльності, сплачених відсотків та сплачених податків до суми сплачених відсотків по довгострокових та короткострокових зобов'язаннях	Показує, чи достатньо грошових коштів генерує підприємство в процесі своєї операційної діяльності для виплати відсотків по довгострокових та короткострокових зобов'язаннях
Коефіцієнт грошового покриття короткострокових боргів	Відношення величини чистого грошового потоку від операційної діяльності, зменшеної на суму дивідендів, до суми короткострокових зобов'язань	Оцінює здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання

Джерело: [43]

Використання коефіцієнтів платоспроможності дає можливість оцінити

здатність підприємства генерувати грошові кошти для забезпечення покриття своїх зобов'язань.

Коновалова Т. В. [32] виділяє такі основні коефіцієнти ліквідності грошових потоків (табл. 1.8): коефіцієнт ліквідності грошових потоків; коефіцієнт ліквідності грошових потоків (з урахуванням залишку грошових коштів); коефіцієнт ефективності грошових потоків; коефіцієнт ступеня залежності.

Таблиця 1.8

Коефіцієнти ліквідності грошових потоків

Коефіцієнт	Розрахунок	Економічний зміст
Коефіцієнт ліквідності грошових потоків	Співвідношення вхідного і вихідного грошових потоків	Характеризує, у скільки разів можна скоротити надходження грошових коштів, щоб здійснити необхідні платежі. Значення цього показника повинно перевищувати 1
Коефіцієнт ліквідності грошових потоків	Відношення суми припливу грошових коштів та грошових засобів до відпливу грошових коштів	Показує можливості підприємства забезпечити виплати грошових коштів за певний період, за рахунок залишку грошових коштів та вхідного грошового потоку за той же період. Має бути більше 1
Коефіцієнт ефективності грошових потоків	Відношення чистого грошового потоку до відпливу грошових коштів	Характеризує ефективність формування грошових потоків підприємства. Має бути більше 1
Коефіцієнт ступеня залежності	Відношення короткострокових та довгострокових зобов'язань до поточного чистого грошового потоку	Характеризує здатність підприємства у перспективі виплатити не тільки відсотки за зобов'язаннями, а ще й повернути основну суму боргу

Джерело: [43]

На основі даних коефіцієнтів можна оцінити здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання, а також виплатити у перспективі відсотки за зобов'язаннями та повернути основну суму боргу.

Важливим моментом у проведенні коефіцієнтного аналізу є вивчення динаміки і статистичних характеристик різних коефіцієнтів, що дозволить встановити позитивні та негативні тенденції, які визначають якість управління грошовими потоками підприємства, а також розробити необхідні заходи для

оптимізації управлінських рішень у процесі функціонування підприємства.

Етап планування грошових потоків полягає у визначенні можливих джерел надходження коштів і напрямків їх витрати. Серед безлічі напрацювань вчених та науковців планування грошових потоків можна визначити як процес розробки системи планів і планових показників по формуванню грошових потоків підприємства з усіх видів його діяльності з метою досягнення встановлених цілей розвитку та забезпечення ефективного функціонування підприємства, основним кінцевим результатом якого є показник динаміки чистого грошового потоку [62, с. 111]. Загалом, модель управління грошовими потоками суб'єкта господарювання у частині їх планування передбачає використання ряду методів, які забезпечують методологічну основу такої моделі управління. У сучасній фінансовій літературі до основних методів планування грошових потоків підприємства належать такі: 1) нормативний метод; 2) розрахунково-аналітичний метод; 3) метод оптимізації фінансових рішень; 4) фінансове моделювання [38, с. 47; 62].

Вагоме значення в системі управлінні грошовими потоками займає контроль грошових потоків. Контроль грошових потоків – це контролююча система, яка забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетні напрями розвитку, своєчасне виявлення відхилень фактично досягнутих результатів їх формування від планових і прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечить їх безперервний рух [21]. Таким чином контроль грошових потоків органічно пов'язаний з організаційною структурою управління підприємством. З інституційної точки зору контроль грошових потоків пов'язаний із наявністю повноважень і відповідальності окремих структурних підрозділів щодо організації руху грошових коштів. З функціональної позиції контроль грошових потоків – це сукупність методів, інструментів та специфічних прийомів цілеспрямованого, неперервного впливу з боку структурних підрозділів підприємства на рух грошових коштів задля досягнення поставленої мети [19].

Таким чином ефективна система управління визначається синхронізацією

надходжень та видатків, забезпечення постійною платоспроможністю підприємства та вигідне використання фінансових ресурсів. Для створення ефективного механізму грошових потоків, необхідно визначити групи чинників, що роблять прямий вплив на грошові потоки, забезпечити можливість більш детального планування, розробки та дотримання цілісної системи управління грошових потоків.

Висновки до розділу 1

На основі узагальнення теоретичних підходів до тлумачення поняття «грошовий потік підприємства», він визначається як процес припливу та відтоку грошових коштів та їх еквівалентів через визначені проміжки часу, що породжуються його операційною та іншими видами діяльності та пов'язані із зовнішніми та внутрішніми факторами простору, структури, ризику та ліквідності. Це визначення, на нашу думку, описує економічну суть грошового потоку та вказує на його значну роль у фінансово-господарській діяльності підприємства. На концепції грошового обігу базується управління грошовими потоками.

Управління грошовими потоками – це система методів і принципів розробки управлінських рішень та їх реалізації, пов'язаних зі створенням, розподілом та використанням грошових коштів та організацією їх колообігу, що спрямовані на забезпечення фінансового балансу підприємства та його сталого розвитку. Управління грошовими потоками є одним із елементів інтегрованого управління підприємством, тому воно не повинно проводитися самостійно, тобто окремо від усієї системи функціонування підприємства. Управління грошовими потоками є важливою частиною фінансового управління, що охоплює всю систему управління підприємством. Подальший розвиток підприємства та кінцевий результат його фінансово-господарської діяльності залежать від якості управління грошовими потоками. Отже, для підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємств

необхідно використовувати дієвий організаційно-економічний механізм, який характеризується системою взаємопов'язаних елементів, що визначає та забезпечує реалізацію комплексу заходів на кожному етапі управління грошовими потоками. Ефективність управління грошовими потоками визначається синхронізацією надходжень та виплат, підтримкою постійної платоспроможності підприємства та раціональним використанням коштів із зовнішніх та внутрішніх джерел.

Система забезпечення управління грошовими потоками на підприємстві, на нашу думку, включає в себе наступне: облік грошових коштів; фінансовий аналіз; планування грошових потоків; система контролю за грошовими потоками; прийняття управлінських заходів щодо оптимізації грошового потоку; прогнозування грошових надходжень та видатки. Внутрішня інформація, яка включає всі види бухгалтерського обліку (оперативний, управлінський, фінансовий), фінансову та статистичну звітність, відіграє найбільшу роль в інформаційному забезпеченні аналізу. Зовнішня інформація характеризує всі процеси та явища, що відбуваються за межами підприємства, але має для неї певне значення. Зовнішні інформаційні потоки підприємства включають міжнародні, економічні, політичні, конкурентні, ринкові тощо. У бухгалтерському обліку та фінансовій звітності найбільш повно відображається та узагальнюється інформація про рух грошових коштів на підприємстві в цілому за звітний період. На основі використання звіту про рух грошових коштів та інших форм фінансової звітності для вивчення грошових потоків можна використовувати такі методи: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; порівняльний аналіз; аналіз фінансових показників.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ОВОСТАР ЮНІОН»

2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства

Досліджуване підприємство ТОВ «Овостар Юніон» входить у топ-5 виробників яйця в Європі. «Овостар Юніон» – це вертикально інтегроване виробництво яєць і яєчних продуктів, що одночасно забезпечує економічну операційну ефективність і дотримання світових стандартів безпечності та якості продуктів харчування. Вертикально інтегроване виробництво «Овостар Юніон» охоплює всі процеси від виготовлення кормів до широкої дистрибуційної структури продажів. Виробничий цикл починається із виготовлення рослинних кормів і завершується розвиненою дистриб'юторською структурою продажів. Основною перевагою є вертикально інтегрована організаційна структура бізнесу, що забезпечує ретельний контроль за якістю всієї продукції на кожному етапі виробництва.

Основними напрямками діяльності підприємства є:

- птахівництво (батьківське поголів'я, інкубація, ремонтний молодняк)
- виробництво курячого яйця;
- національна дистрибуція (торгівельні мережі України, власна фірмова роздрібна мережа);
- виробництво сухих та рідких яєчних продуктів;
- експортна діяльність (експорт в понад 40 країн Європи, Близького Сходу, Азії, Африки);
- інші додаткові види діяльності (виробництво комбікормів, мінеральних добрив та ін.).

У складі групи компаній «Овостар Юніон» є дві птахофабрики. Птахофабрика «Ясенсвіт» розташована у с. Крушинка Васильківського району, «Ставищенська» – у смт. Ставище (обидві в Київській області). Власний

інкубатор у м. Кагарлик був придбаний «Овостар Юніон» у 2000 році. Майданчик для утримання батьківського стада розташований у с. Ромашки Кагарлицького району Київської області. Потреби в кормах для власного поголів'я покривають два комбикормові заводи. Перший, розташований у с. Скибин, був придбаний 2000 року. Додаткові потужності були створені на майданчику в с. Крушинка Васильківського району Київської області 2009 року. Обидва заводи виготовляють корми винятково рослинного походження. На кінець 2018 року сукупна продуктивність майданчиків становила 56 тонн корму на годину. Також «Овостар Юніон» володіє олійним заводом для виробництва рослинних кормових добавок.

Завод з переробки яєць «Овостар» посідає перше місце в Україні з виробництва рідких і друге – з виробництва сухих яєчних продуктів. Це сучасний комплекс, який відповідає міжнародним гігієнічним нормам і вимогам харчової безпеки. Завод має дозвіл на реалізацію продукції в країнах ЄС та пройшов аудит сертифікуючого органу Єврокомісії, а також Bureau Veritas. Всі виробничі майданчики розташовані в центральній частині України на відстані не більше 130 км один від одного.

В Україні продукція компанії продається під торговими марками «ЯСЕНСВІТ» (столове яйце) і «OVOSTAR» (рідкі та сухі яєчні продукти). Крім того, великий обсяг національного ринку Private Label – це яйця, вироблені на птахофабриках «Овостар Юніон». Компанія постачає продукцію в усі національні продуктові мережі, а також широкому колу локальних ритейлерів і оптовиків, що дає споживачам України змогу купувати продукцію у найближчому магазині.

Компанія є експортером українського яйця і яєчних продуктів до ЄС. Яєчні продукти – це безпечний і якісний продукт, який зберігає всі поживні й функціональні властивості яйця. Упаковка різного об'єму від 1 літра до 1 тонни робить продукт зручним у використанні для широкого кола споживачів. «Овостар Юніон» випускає сухі й рідкі продукти, розділені продукти й суміші, охолоджені й заморожені. Виробництво сертифіковане за міжнародними

системами управління якістю та харчовою безпекою ISO 9001:2008, ISO 22000:2005 (HACCP) і FSSC 22000 та схвалено Global Food Safety Initiative. Продукція також має сертифікат Halal. «Овостар Юніон» – єдиний в Україні виробник, який використовує для утримання птиці клітки, що відповідають вимогам Directive:1999/74/ЄС. Так, більше третини продукції йде на експорт до 55 країн світу – на ринки ЄС, Близького Сходу, Південно-Східної Азії та Африки. Для ефективної роботи на експортних ринках компанія має два торгові представництва: в Латвії та ОАЕ.

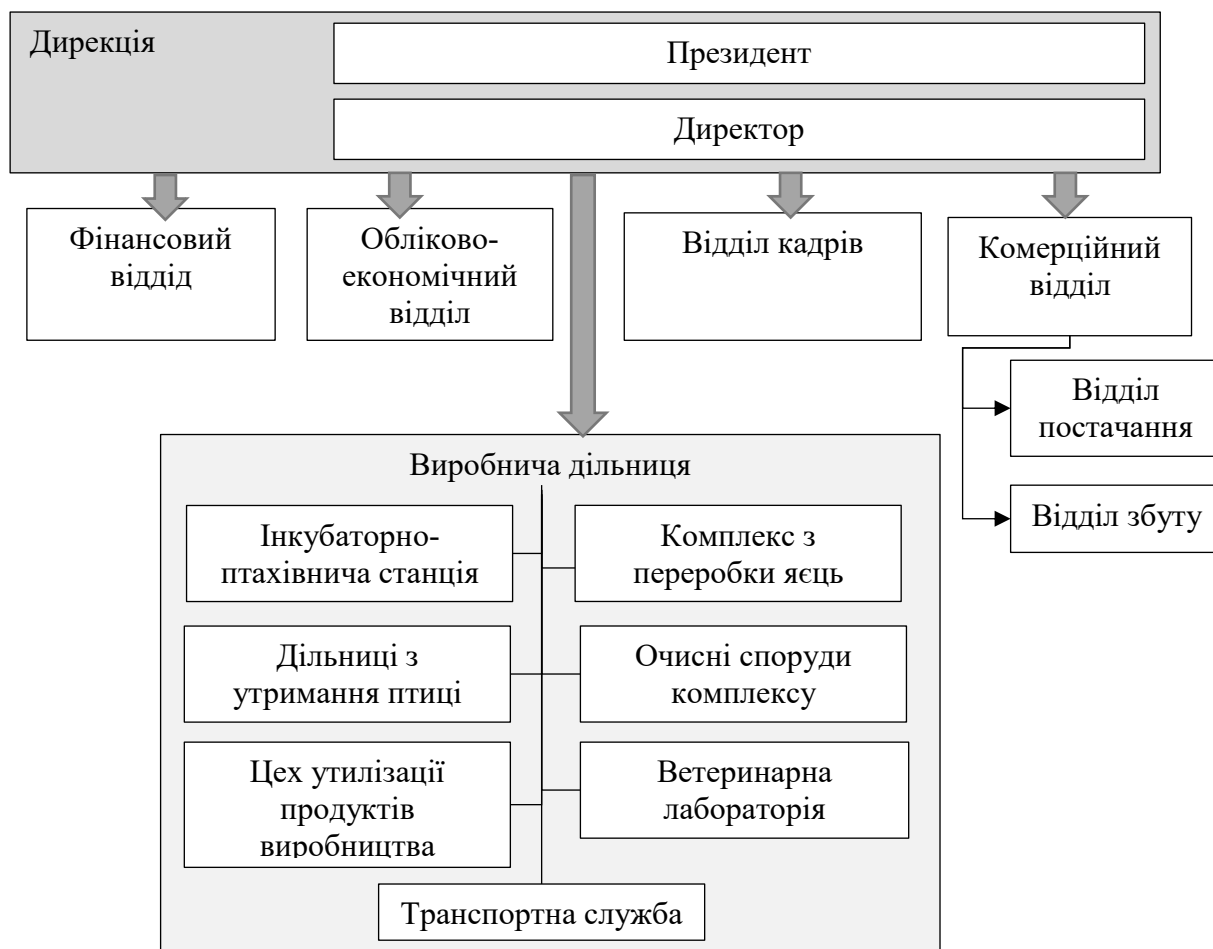

Рис. 2.1. Схема організаційної структури управління підприємством

Джерело: складено автором

До компетенції Дирекції належить вирішення всіх питань, пов'язаних з управлінням поточною діяльністю Товариства, крім питань, що законодавством, цим Статутом, внутрішніми положеннями Товариства або рішенням Загальних Зборів віднесені до виключної компетенції Загальних

Зборів. Дирекція складається з двох осіб-членів Дирекції: Президента та Директора. Дирекцію Товариства очолює Президент.

До повноважень посадової особи, як головного бухгалтера, відноситься організація і ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Обов'язками головного бухгалтера є забезпечення ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних, організація контролю за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

Враховуючи те, що під час виробництва яєць курей беруть участь підприємства, що займаються виробництвом кормів, первинним виробництвом, безпосереднім виробництвом продукції м'яса курей, транспортуванням і зберіганням, а також субпідрядники, які здійснюють роздрібну торгівлю продукцією та обслуговування торгових точок. Приклади каналів обміну інформацією та матеріальними потоками між зацікавленими сторонами в ланцюзі створення продукції м'яса птиці представлені на рис. 2.2.

Здійснення обміну інформацією під час формування ланцюжка продукції, має велике значення під час ідентифікації та контролю небезпек, що впливають на безпеку продукції на всіх етапах її формування. Що можливо за рахунок обміну інформацією між підприємствами, що приймають участь на всіх етапах створення продукції. Визнання ролі і положення підприємства в ланцюзі створення продукції м'яса птиці істотно впливає на забезпечення ефективного обміну інформацією на всіх етапах ланцюга з метою постачання безпечної кінцевої харчової продукції споживачеві.

Важливим критерієм розвитку виробничо-економічних відносин може виступати ступінь узгодженості дій між учасниками відтворювального процесу. В сучасних умовах, враховуючи монопольний характер розподільних відносин в АПК, існування ситуації взаємного врахування міжгалузевих інтересів знаходиться під великим питанням. Виходячи з цього, у рамках

відтворювального процесу розвиток птахівничих підприємств потребує інвестиційного стимулювання, яке може проводитися в рамках ТОВ «Овостар Юніон», що включає виробника комбікормів, виробника та переробника м'яса птиці й торговельні підприємства.

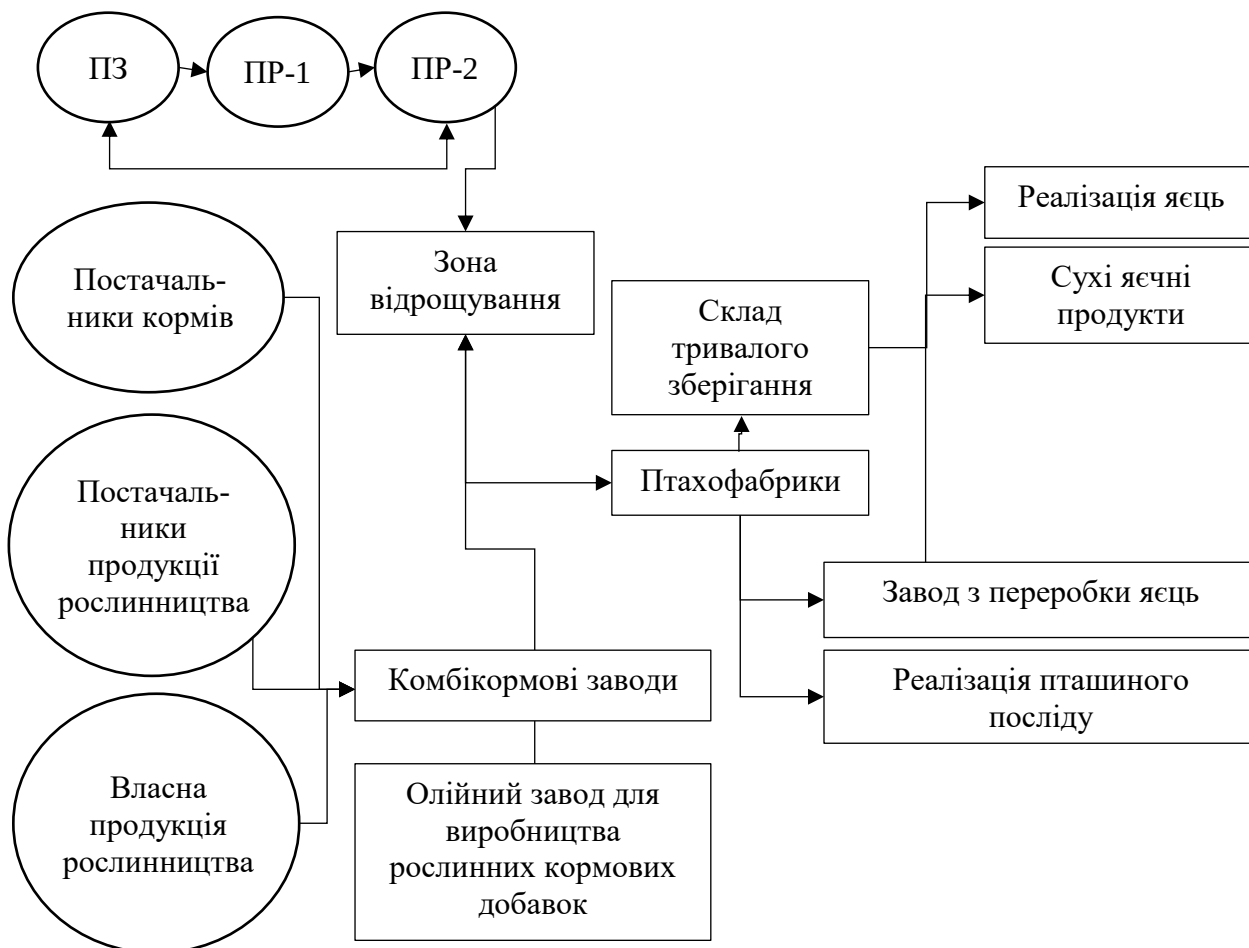

Рис. 2.2. Система господарських зв'язків ТОВ «Овостар Юніон»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Основною метою компанії є збереження та розширення лідерської позиції в агроіндустріальному секторі України, шляхом посилення своїх позицій як провідна українська компанія, що виробляє яйця та яєчні продукти. Основні елементи стратегії включають:

- збільшення обсягів виробництва яєць та яєчних продуктів;
- збільшення вертикальної інтеграції;
- продовження розвитку дистриб'юторської мережі та клієнтської бази;
- продовження агроіндустріальної диверсифікації;

– впровадження нових технологій з метою забезпечення захисту навколишнього середовища.

Основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Овостар Юніон» представлено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Овостар Юніон» у 2018-2020 роки

Показники	Роки			Відхилення 2019 р. до 2018 р.		Відхилення 2020 р. до 2019 р.	
	2018	2019	2020	+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	3189907	3641996	3524945	452089	14,17	-117051	-3,21
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	2028728	2388394	2378936	359666	17,73	-9458	-0,40
Витрати операційної діяльності, тис. грн.	2611320	2925110	3002164	313790	12,02	77054	2,63
Витрати на одну гривню реалізованої продукції, коп./грн.	1,22	1,25	1,17	0,03	2,46	-0,08	-6,40
Середньооблікова кількість працівників, осіб	3329	3192	2699	-137	-4,12	-493	-15,44
Середньорічний виробіток продукції на одного працівника, тис. грн.	958,22	1140,98	1306,02	182,76	19,07	165,04	14,46
Фонд оплати праці, тис. грн.	297351	279183	316144	-18168	-6,11	36961	13,24
Середньомісячна оплата праці одного працівника, грн.	7443,45	7288,61	9761,15	-154,84	-2,08	2472,54	33,92
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	1651544	1565391	2210230	-86153	-5,22	644839	41,19
Фондовіддача основних засобів, грн./грн.	1,93	2,33	1,59	0,4	20,73	-0,74	-31,76
Матеріальні витрати, тис. грн.	1763509	2496994	2105266	733485	41,59	-391728	-15,69

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Матеріаловіддача, грн./грн.	1,81	1,46	1,67	-0,35	-19,34	0,21	14,38
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	3142460	3190267	3948410	47807	1,52	758143	23,76
Середні залишки оборотних засобів, тис. грн.	1283618	1409319	1515843	125701	9,79	106524	7,56
Середня вартість власного капіталу, тис. грн.	772922	251125	686905	-521797	-67,51	435780	173,53
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	2,49	2,58	2,33	0,09	3,61	-0,25	-9,69
Коефіцієнт автономії	0,15	0,01	0,29	-0,14	-93,33	0,28	2800,00
Середня вартість поточних зобов'язань та забезпечень, тис. грн.	1536135	2492556	3042522	956421	62,26	549966	22,06
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,7	0,48	0,52	-0,22	-31,43	0,04	8,33
Чистий прибуток, тис. грн.	-575051	-400102	-183625	174949	-30,42	216477	-54,11
Чиста рентабельність продажу продукції, %	-0,18	-0,11	-0,05	0,07	-38,89	0,06	-54,55
Чиста рентабельність активів, %	-0,18	-0,12	-0,04	0,06	-33,33	0,08	-66,67

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Витрати операційної діяльності зросли на 390844 тис. грн. і становлять 3002164 тис. грн. у 2020 році. Скорочення витрат на 5 коп. на 1 грн. реалізованої продукції є позитивною тенденцією та свідчить про підвищення ефективності операційної діяльності у 2020 році.

Середньооблікова кількість працівників значно скоротилась і становить 2699 осіб у 2020 році по відношенню до 3329 осіб у 2018 році. Порід із цим спостерігаємо зростання середньорічного виробітку продукції на одного

працівника на 347,80 тис. грн., тобто на 36%, що засвідчує покращення ефективності використання трудових ресурсів підприємства.

Зростання ФОП на 18793 тис. грн. та зростання середньомісячної оплати праці одного працівника на 2317,69 грн., яка становить у 2020 році 9761,15 грн. засвідчує позитивні зміни у кадровій політиці підприємства.

Середньорічна вартість основних засобів зросла на 558686 тис. грн. і становить 2210230 тис. грн. у 2020 році, що вказує на інвестиції підприємства у оновлення основних засобів, або можливий песимістичний варіант – здійснено дооцінку майна з метою маніпулювання вартістю власного капіталу підприємства.

2.2 Комплексний аналіз діяльності підприємства та його конкурентного середовища

Птахівнича галузь України є традиційною для країни і має досить високий рівень розвитку. З 2017 року розпочалося поступове збільшення поголів'я птиці, що свідчить про поступове відновлення галузі птахівництва після кризи. За результатами 2018 року зафіксовано зростання чисельності поголів'я птиці як у секторі промислового виробництва, так і в домогосподарствах (рис. 2.3).

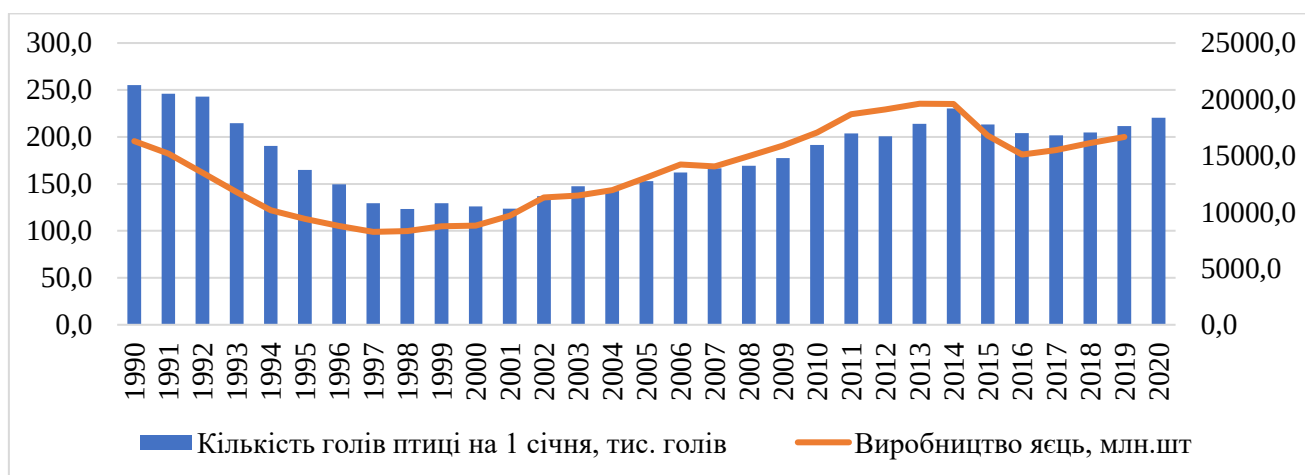

Рис. 2.3. Динаміка чисельності птиці та виробництва яєць господарствами України у 1990-2020 рр.

Джерело: [18]

Український ринок яєць характеризується значною часткою курей-несучок, що вирощуються домашніми господарствами з квітня по вересень, тому можна припустити, що кількість курей-несучок, наданих Державною службою статистики України станом на кінець року, представляє промислове стадо. Станом на 31 грудня 2020 року поголів'я промислових курей-несучок зросло на 6% в порівнянні з минулим роком і становило 35,4 мільйона голів (2019 рік: 33,4 мільйона голів). Частка «Овостар Союз» у загальному стаді курей-несучок станом на 31 грудня 2019 року становила 19% (2019: 19%) (рис. 2.4).

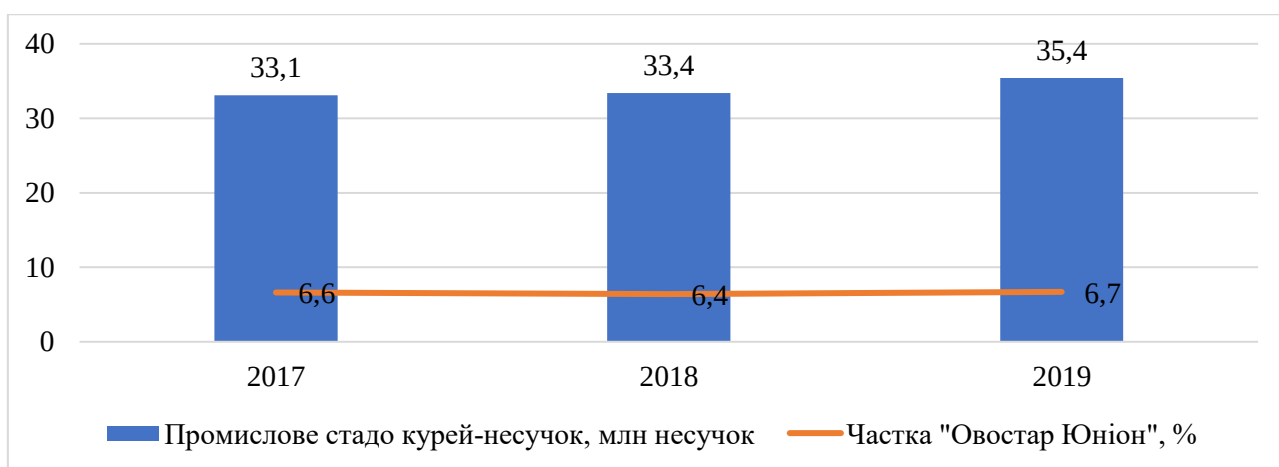

Рис. 2.4. Частка «Овостар Юніон» у загальному стаді курей-несучок в Україні

Джерело: [24]

Щодо виробництва яєць в Україні, то за 1998-2013 роки спостерігалася стійке зростання його обсягів, а саме в 1,73 рази. У цей період відбулося скорочення частки господарств населення, а також зростання цієї частки для агропідприємств. Винятком щодо зростання обсягів виробництва яєць стали 2015 та 2016 роки, коли спостерігалися від'ємні прирости. У 2018 році в Україні вироблено на 4,1% більше яєць, ніж у 2017 році (16,14 млрд. штук порівняно з 15,5 млрд. штук відповідно). Варто відзначити, що збільшення виробництва відбулося як за рахунок промислових підприємств, так і за рахунок домогосподарств населення. Загальний обсяг яєць, вироблених в

Україні в 2019 році, виріс на 3% порівняно з попереднім роком і досяг 16,7 млрд. (2018: 16,1 млрд. яєць).

Український ринок яєць історично поділяється на промислове та побутове виробництво. Обсяг вироблених яєць у промисловому форматі у 2019 році зріс на 5,2% у річному обчисленні до 9,4 млрд. яєць, або 56% від загального обсягу виробництва (2018: 8,9 млрд. яєць, або 55%). Частка «Овостар Союз» у виробництві промислових яєць у шкаралупі в 2019 році становила 17% (2018: 20%).

Розгляд динаміки споживання яєць в Україні показав, що з 2014 року на одну особу на рік припадали 268-280 яєць, що менше раціональної норми, яка складає 290 штук, а зростання за досліджуваний період склало більше 40%. У 2019 році рівень споживання яєць в Україні становив приблизно 280 яєць на душу населення за даними Української спілки птахівників (2018: 275 яєць на душу населення).

Ефективна селекційна робота, що проводиться в птахівництві, забезпечила високий приріст продуктивності курей-несучок. У 2013-2018 роках середньорічна продуктивність становила понад 290 яєць на одну курку. Такі високі показники зумовили високий експортний потенціал яєчної галузі та вихід України на міжнародний ринок. Основною причиною зростання експорту є популяризація українських виробників на світових ринках завдяки конкурентній ціні за високої якості. Імпорт яєць з України має значно менші обсяги порівняно з експортом, яйця імпортуються переважно для поповнення поголів'я (інкубаційні яйця).

Сегмент яєчних продуктів активно розвивається в Україні з 2005 року, демонструючи високі темпи зростання. Обсяг ринку збільшився майже в 15 разів, скорочення мало місце лише в кризовому 2009 році. У структурі яєчних продуктів виділяються сухі та рідкі. Виробництво сухих зростало випереджуючими темпами до 2016 року (зростання склало 21,1 рази). У 2017 році вперше за 10 років обсяги виробництва рідких яєчних продуктів перевищили обсяги виробництва сухих. У 2018 році виробництво сухих яєчних

продуктів скоротилося на 1,9%, а саме до 9865 т. У 2019 р. розрахунковий обсяг виробництва ринку сухих яєчних продуктів в Україні зріс на 4% до 10,7 тис. тонн, випуск рідких яєчних продуктів зріс на 10% – до 15,4 тис. тонн. Орієнтовна частка «Овостар Юніон» у загальному обсязі виробництва сухих яєчних продуктів у 2019 році дорівнює 28% (2018: 29%); частка у загальному обсязі вироблених рідких яєчних продуктів – 90% (2018: 89%).

Найбільш значні експортні поставки яєчних продуктів Україна у 2014-2018 роках здійснювала до Йорданії, Кореї, Тайваню, Індонезії та Туреччини. Очікується, що приріст обсягів виробництва яєць на короткострокову перспективу збережеться стабільно внаслідок високого попиту як в Україні, так і на світових ринках. У виробництві яєчних продуктів зберігатимуться високі темпи зростання.

Отримання результатів формування та використання основних засобів на підприємстві можливо здійснити тільки за допомогою аналізу. Порядок дій аналітика при аналізі основних засобів підприємств сприяє досягненню ефективних результатів за скінченну кількість дій та дозволяє прийняти прогресивні управлінські рішення.

Оцінимо питому вагу складових необоротних активів у структурі активу балансу у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки складу та структури активу балансу ТОВ «Овостар Юніон»

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення 2019 р. до 2018 р.			Відхилення 2020 р. до 2019 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+/-	%	п.с.	+/-	%	п.с.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Необоротні активи												
Нематеріальні активи	36191	1,14	31005	0,97	22345	0,48	-5186	-14,33	-0,17	-8660	-27,93	-0,49

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Незавершені капітальні інвестиції	44188	1,39	31946	1	46493	0,99	-12242	-27,70	-0,39	14547	45,54	-0,01
Основні засоби	1616822	50,98	1513961	47,17	2906500	62,01	-102861	-6,36	-3,81	1392539	91,98	14,84
Довгострокові фінансові інвестиції	75319	2,38	87349	2,72	84868	1,81	12030	15,97	0,34	-2481	-2,84	-0,91
інші фінансові інвестиції	60828	1,92	60828	1,9	60828	1,3	0	0,00	-0,02	0	0,00	-0,6
Довгострокова ДЗ	69	0	18	0	14	0	-51	-73,91	0	-4	-22,22	0
Відстрочені податкові активи	1686	0,05	1686	0,05	17293	0,37	0	0,00	0	15607	925,68	0,32
Усього за розділом I	1835103	57,87	1726793	53,81	3138341	66,95	-108310	-5,90	-4,06	1411548	81,74	13,14
Оборотні активи												
Запаси	690955	21,79	898730	28	895375	19,1	207775	30,07	6,21	-3355	-0,37	-8,9
Виробничі запаси	585854	18,47	814249	25,37	763809	16,29	228395	38,98	6,9	-50440	-6,19	-9,08
Незавершене виробництво	26733	0,84	31179	0,97	40233	0,86	4446	16,63	0,13	9054	29,04	-0,11
Готова продукція	75043	2,37	41337	1,29	82543	1,76	-33706	-44,92	-1,08	41206	99,68	0,47
Товари	3325	0,1	11965	0,37	8790	0,19	8640	259,85	0,27	-3175	-26,54	-0,18
ДЗ за продукцію з бюджетом	273798	8,63	375533	11,7	407752	8,7	101735	37,16	3,07	32219	8,58	-3
у т.ч. з ПнП	28225	0,89	11865	0,37	13198	0,28	-16360	-57,96	-0,52	1333	11,23	-0,09
із внутрішніх розрахунків	26352	0,83	10773	0,34	3228	0,07	-15579	-59,12	-0,49	-7545	-70,04	-0,27
Інша поточна ДЗ	41605	1,31	53704	1,67	149114	3,18	12099	29,08	0,36	95410	177,66	1,51
Гроші та їх еквіваленти	104744	3,3	92397	2,88	51498	1,1	-12347	-11,79	-0,42	-40899	-44,26	-1,78
Витрати майбутніх періодів	182162	5,74	43198	1,35	9776	0,21	-138964	-76,29	-4,39	-33422	-77,37	-1,14
Інші оборотні активи	4544	0,14	2952	0,09	3225	0,07	-1592	-35,04	-0,05	273	9,25	-0,02
Усього за розділом II	10054	0,32	4171	0,13	19198	0,41	-5883	-58,51	-0,19	15027	360,27	0,28
Баланс	1336087	42,13	1482550	46,19	1549136	33,05	146463	10,96	4,06	66586	4,49	-13,14
	3171190	100	3209343	100	4687477	100	38153	1,20	0	1478134	46,06	0

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Обсяг необоротних активів підприємства значно зріс у досліджуваній період 2018-2020 років – на 71,02%, тобто на 1303238 тис. грн. таке зростання спричинене, в першу чергу, зростанням обсягу основних засобів, що становило 79,77%, тобто 1289678 тис. грн. Так, станом на 2018 рік вартість основних засобів підприємства становила 1616822 тис. грн, що складало 50,98% валюти балансу, у 2019 році вартість основних засобів становила 1513961 тис. грн, що складало 47,17% у валюті балансу, а у 2020 році вартість основних засобів складала 2906500 тис. грн., тобто 62,01% у валюті балансу.

Для аналізу змін структури основних засобів підприємства застосовується метод порівняння питомої ваги кожної групи основних засобів щодо їх загальної вартості на кінець звітної періоду з аналогічними показниками на початок періоду (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Аналіз структури та динаміки обсягів основних засобів ТОВ «Овостар
Юніон»**

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення 2019 р. до 2018 р.			Відхилення 2020 р. до 2019 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+/-	%	п.с.	+/-	%	п.с.
1. Виробничого призначення:												
будівлі та споруди	1612484	99,73	1513951	100	2906491	100	-98533	-6,11	0,27	1392540	91,98	0
машини та обладнання	559679	34,62	554150	36,6	2013193	69,27	-5529	-0,99	1,98	1459043	263,29	32,67
транспортні засоби	1009948	62,47	908042	59,98	815167	28,05	-	-10,09	-2,49	-92875	-10,23	-31,93
земельні ділянки	37407	2,31	41451	2,74	68057	2,34	4044	10,81	0,43	26606	64,19	-0,4
інші	0	0	5023	0,33	5588	0,19	5023	100	0,33	565	11,25	-0,14
2. Невиробничого призначення:												
Усього	5450	0,34	5285	0,35	4486	0,15	-165	-3,03	0,01	-799	-15,12	-0,2
	4338	0,27	10	0	9	0	-4328	-99,77	-0,27	-1	-10,00	0
	1616822	100	1513961	100	2906500	100	-	-6,36	0	1392539	91,98	0
							102861					

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Зростання промислово-виробничих основних засобів у зіставленні з невикористаними свідчать про позитивну динаміку зміни виробничих фіксованих активів підприємства. Особливого значення набуває розподіл виробничих основних засобів підприємства на дві частини: активну і пасивну. Причому зростання питомої ваги активної частини є показником прогресивності структури основних засобів, підвищення технічної оснащеності підприємства.

Найбільшу питому вагу у структурі основних засобів займають будівлі та споруди. Так у 2020 році їх питома вага становила майже 70% вартості усіх основних засобів, при чому, у 2018 році їх вартість становила лише 34,62% у структурі основних засобів. Вартість машин та обладнання знижується на – 194781 тис. грн у досліджуваній період, тобто на 19,29%.

Терміни та умови користування основними засобами на підприємстві визначені в обліковій політиці і обумовлюються строком корисної експлуатації, технічною та проектною документацією, технічним станом та ступенем зносу.

Первісна вартість основних засобів на кінець 2018 року становила 3691299 тис. грн. Суттєві зміни у вартості основних засобів зумовлені: придбанням основних засобів у звітному періоді на суму 83769 тис. грн., вибуттям основних засобів на суму 5526 тис. грн. та нарахованої амортизації за рік у сумі 181104 тис. грн. Основні засоби, щодо яких існують обмеження права власності становлять 112829 тис. грн., в заставі перебувають основні засоби вартістю 1825387 тис. грн. Основні засоби, що тимчасово не використовуються ц 2018 році (законсервовані) складають 187227 тис. грн.

Первісна вартість основних засобів на кінець 2020 року становила 5239376 тис. грн. Суттєві зміни у вартості основних засобів зумовлені: придбанням основних засобів у звітному періоді на суму 110985 тис. грн., дооцінкою будівель та споруд на суму 1485657 тис. грн., вибуттям основних засобів на суму 48565 тис. грн. та нарахованої амортизації за рік у сумі 192288 тис. грн. В заставі у 2019 році перебувають основні засоби вартістю 1793962 тис.грн. Основні засоби, що тимчасово не використовуються (законсервовані) – 435218 тис. грн.

Проаналізуємо показники ефективності використання основних засобів у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Показники ефективності використання основних засобів ТОВ «Овостар
Юніон»**

Показники	Роки			Відхилення 2019 р. до 2018 р.		Відхилення 2020 р. до 2019 р.	
	2018	2019	2020	+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньорічна вартість майна підприємства, тис. грн., в т.ч.	3142460	3190267	3948410	47807	1,52	758143	23,76
- необоротних активів	1858842	1780948	2432567	-77894	-4,19	651619	36,59
- оборотних активів	1283618	1409319	1515843	125701	9,79	106524	7,56
- основних засобів	1651544	1565392	2210231	-86152	-5,22	644839	41,19
Незавершені капітальні інвестиції	44188	31946	46493	-12242	-27,70	14547	45,54
Коефіцієнт оновлення основних засобів, %	2,25	1,6	29,55	-0,65	-28,89	27,95	1746,88
Коефіцієнт приросту основних засобів, %	2,3	1,63	41,94	-0,67	-29,13	40,31	2473,01
Коефіцієнт зносу основних засобів, %	55,49	58,99	44,53	3,5	6,31	-14,46	-24,51
Коефіцієнт придатності основних засобів, %	44,51	41,01	55,47	-3,5	-7,86	14,46	35,26
Фондовіддача	1,72	2,04	1,45	0,32	18,60	-0,59	-28,92
Фондомісткість	0,58	0,49	0,69	-0,09	-15,52	0,2	40,82
Фондоозброєність, тис. грн. /ос.	558,38	557,94	901,28	-0,44	-0,08	343,34	61,54
Рентабельність основних засобів (за ВД), %	71,82	82,8	39,43	10,98	15,29	-43,37	-52,38
Рентабельність необоротних активів	-30,94	-22,47	-7,55	8,47	-27,38	14,92	-66,40
Коефіцієнт використання виробничої потужності	0,8	0,86	0,88	0,06	7,50	0,02	2,33

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт придатності основних фондів – виявляє, яку частку складає їх залишкова вартість від первісної вартості. Отже, у 2020 році залишкова вартість становить 55,47% у відношенні до первісної вартості.

Коефіцієнт оновлення основних фондів характеризує частку нових, введених в експлуатацію у звітному періоді основних фондів у складі усіх основних фондів, наявних на кінець звітного періоду. Отже, у 2020 році

підприємство здійснювало оновлення основних засобів, про що свідчить зростання відповідного коефіцієнта до 29,55%.

Фондовіддача – показник, що відображає випуск продукції на 1 грн основних фондів підприємства. Зниження даного показника із 1,72 у 2018 році до 1,45 у 2020 році свідчить про зниження ефективності використання основних засобів. Так, у 2020 році на 1 грн вартості основних засобів припадає 1,45 грн вартості продукції.

Фондомісткість – показник потреби основних фондів для забезпечення виконання одиниці обсягу роботи. Його зростання у досліджуваному періоді свідчить про зниження ефективності використання основних засобів підприємства. про це свідчить також зниження рентабельності основних засобів за валовим доходом.

Отже, за результатами проведеного аналізу можна констатувати зростання вартості основних засобів, що знаходяться у власності підприємства, що може свідчити про політику їх оновлення (або лише їх переоцінку до ринкової вартості). При цьому, відбувається зниження показників ефективності використання основних засобів. Тому політику управління основними фондами підприємства можна охарактеризувати як не досить вдалу.

На основі фінансової звітності, досліджено структуру, стан і динаміку капіталу підприємства (табл. 2.5)

Таблиця 2.5

Стан, динаміка і ефективність використання джерел формування майна

ТОВ «Овостар Юніон» за період 2018-2020 рр.

Показники	Роки			Відхилення, +/-		Відхилення, %	
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2020/2018	2020/2019	2020/2018	2020/2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Зареєстрований капітал, тис. грн. (пайовий)	32513	32513	32513	0	0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	398720	-37931	-213931	-436651	-176000	-109,5	464,0
Власний капітал	468919	33330	1340480	-435589	1307150	-92,9	3921,8
Позиковий капітал	2702271	3176013	3346997	473742	170984	17,5	5,4

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Загальна вартість активів (капіталу)	3171190	3209343	4687477	38153	1478134	1,2	46,1
Рентабельність власного капіталу, %	-122,63	-1200,43	-13,70	-1077,79	1186,73	878,87	-98,86
Рентабельність позикового капіталу, %	-21,28	-12,60	-5,49	8,68	7,11	-40,80	-56,45
Рентабельність активів (капіталу), %	-18,30	-12,54	-4,65	5,76	7,89	-31,47	-62,92
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	6,80	109,27	2,63	102,47	-106,64	1506,29	-97,59
Тривалість обороту власного капіталу (дні)	52,92	3,29	136,90	-49,63	133,61	-93,77	4055,39
Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	1,18	1,15	1,05	-0,03	-0,09	-2,86	-8,16
Тривалість обороту позикового капіталу	304,97	313,94	341,83	8,97	27,89	2,94	8,88

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Аналізуючи табл. 2.5 можна зробити висновок, що за останні три роки є тенденція до збільшення позикового капіталу на відміну від власного, що є негативним явищем, оскільки характеризується нестабільністю господарських одиниць та наближенням кризового становища. Здебільшого така ситуація спричинена економіко-політичною нестабільністю в країні, падінням купівельної спроможності населення та невдалою податковою політикою.

Можна спостерігати зростання власного капіталу ТОВ «Овостар Юніон», однак, за даними балансу підприємства, таке зростання зумовлене значним збільшенням капіталу у дооцінках. Зауважимо, що даний спосіб збільшення капіталу не забезпечує фінансової стабільності підприємства.

Підприємство є фінансово залежним, про що свідчить коефіцієнт автономії, що значно нижче нормативного значення у кожному з досліджуваних років. Отже, підприємство є фінансово залежним, крім того, підприємство збиткове на протязі 2018-2020 років (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка показників формування фінансових результатів підприємства

Показники	Роки			Відхилення 2019 р. до 2018 р.		Відхилення 2020 р. до 2019 р.	
	2018	2019	2020	+/-	%	+/-	%
Чистий дохід	3189907	3641996	3524945	452089	14,17	-117051	-3,21
Собівартість реалізованої продукції	2028728	2388394	2378936	359666	17,73	-9458	-0,40
Валовий: прибуток	1161179	1253602	1146009	92423	7,96	-107593	-8,58
Інші операційні доходи	442476	474740	504984	32264	7,29	30244	6,37
Адміністративні витрати	189329	178381	213263	-10948	-5,78	34882	19,55
Витрати на збут	847429	848865	833385	1436	0,17	-15480	-1,82
Інші операційні витрати	393263	358335	409965	-34928	-8,88	51630	14,41
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	173634	342761	194380	169127	97,40	-148381	-43,29
Доход від участі в капіталі	8319	13476	6160	5157	61,99	-7316	-54,29
Інші фінансові доходи	55105	63823	67076	8718	15,82	3253	5,10
Інші доходи	196975	467981	222156	271006	137,58	-245825	-52,53
Фінансові витрати	195268	306245	309935	110977	56,83	3690	1,20
Втрати від участі в капіталі	11814	2508	9735	-9306	-78,77	7227	288,16
Інші витрати	802002	979390	353727	177388	22,12	-625663	-63,88
Чистий збиток	-575051	-400102	-183625	174949	-30,42	216477	-54,11

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Чистий дохід від реалізації продукції підприємства зріс на 335038 тис. грн., тобто на 10,5% і становить 3524945 тис. грн. у 2020 році. Собівартість реалізованої продукції зросла вищими темпами (на 17,26%) та становить 2378936 тис. грн. у 2020 році. Те, що собівартість зростає вищими темпами, ніж доходи від реалізації, що спричинило скорочення валового прибутку у 2020 році на -15170 тис. грн. свідчить про зниження виробничої ефективності та недосконалу політику ціноутворення.

Найбільшого зростання у відносному значення зазнали фінансової витрати – +58,72%, що становить 114667 тис. грн. а найбільше скорочення відбулось за показником інших витрат, що становило – 55,89%, тобто -448275 тис. грн.

Станом на 31 грудня 2020 року загальне стадо компанії становило 8,1 млн. курей. Кількість курей-несучок становила 6,7 млн голів, що становить

6% збільшення порівняно з 31 грудня 2019 р. Однак обсяг виробництва зменшився на 2% до 1 587 млн яєць (2019: 1625 млн яєць).

Яєчний сегмент «Овостар» згенерував 68% загальної виручки (у 2019 році – 73%), сегмент яєчних продуктів – 32% (у 2019 році – 27%) (рис. 2.5).

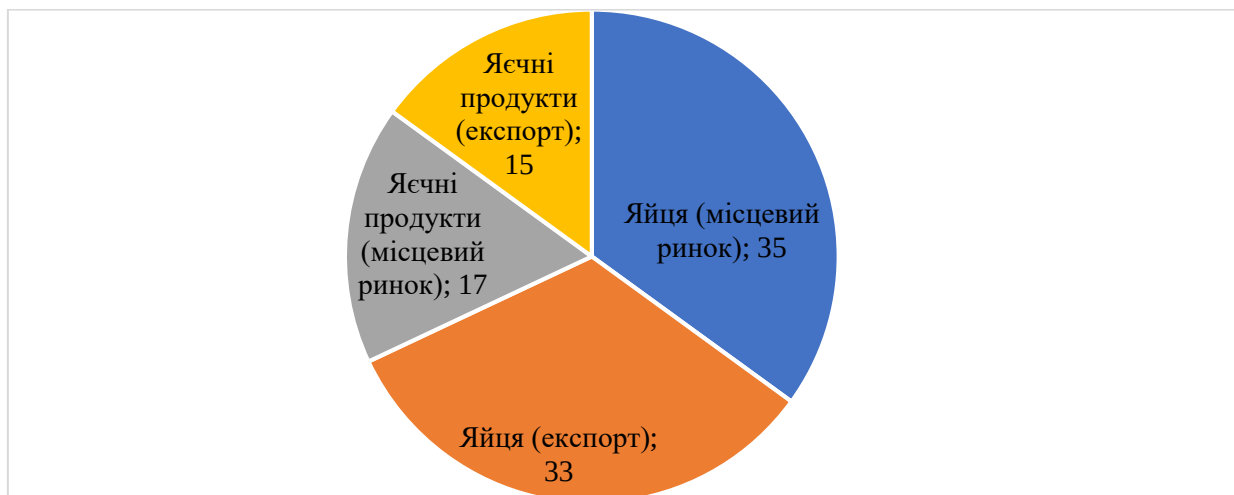

Рис. 2.5. Структура продажів за обсягом виручки ТОВ «Овостар Юніон» у 2020 році, %

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

В 2020 році 49% усієї виручки компанії припала на експортну діяльність. Продажі на Близький Схід склали 30% від загальної виручки (2019 році – 26%), продажу в Європейський Союз залишилися на рівні 2019 року і склали 16% від загальної виручки. На яєчний сегмент довелося 68% від загальної експортної виручки, решта – на сегмент яєчних продуктів [46].

За звітний період обсяг продажів у сегменті яєць з шкаралупою впав на 17% до 1 147 млн. яєць (2019: 1 381 млн.). Обсяг експортованих яєць склав 525 млн., що складає 46% від загального обсягу продажів у сегменті (2019: 587 млн. або 42%). Основні фактори, що впливають на зниження прибутку підприємства: скорочення обсягу продажів яєць через значне скорочення торгових операцій, а також зниження цін як на місцевому, так і на експортному ринках (рис. 2.6), в тому числі списання знищеного майна і обладнання в двох пожежах, що сталися на Васильківській виробничій площадці в 2020 році,

зменшення справедливої вартості активів.

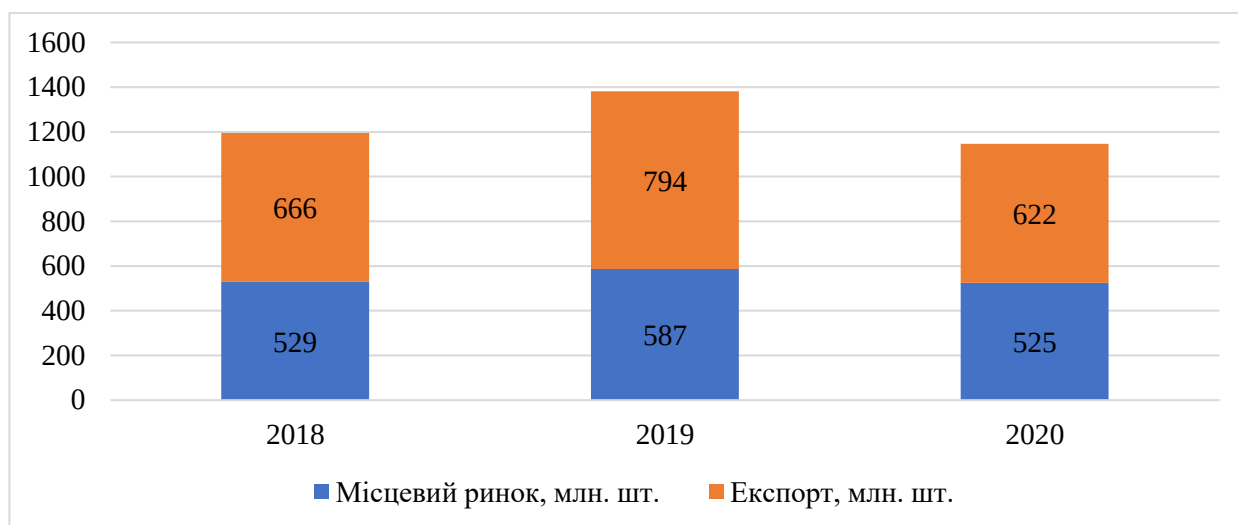

Рис. 2.6. Динаміка продажів «Овостар Юніон» на місцевому та експортному ринках

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

За інформацією «Овостар», діяльність на експортних ринках не постраждала, проте подальший розвиток подій залежить від успіху заходів, прийнятих на місцевому та міжнародному рівнях для приборкання кризи та пом'якшення її наслідків.

Структура продажів яєць представлена на рис. 2.7.

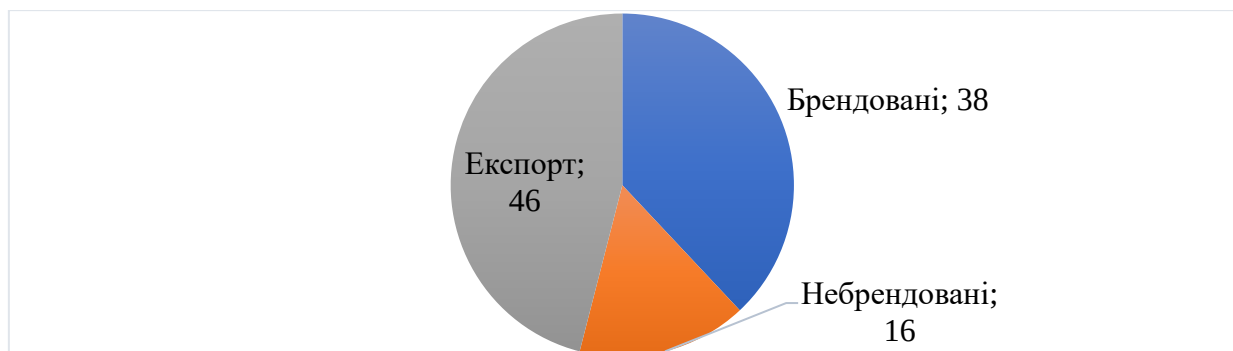

Рис. 2.7. Структура продажів яєць «Овостар Юніон» в 2020 році, %

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

Середня ціна на яйця в гривневому вираженні знизився на 12% рік до року і склала 1, 606 грн / яйце, а в доларовому вираженні зниження склало 7% рік до року, а ціна за рік склала 0,062 USD / яйце (2019: 1,819 грн / яйце або

0,067 USD / яйце відповідно).

Витрати підприємства є основою у формуванні його прибутку, а в сучасних ринкових умовах саме функціонування машинобудівного підприємства неможливе без системи планування та контролю витрат. Склад та структура операційних витрат підприємства проаналізована у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Склад та структура операційних витрат ТОВ «Овостар Юніон»

Показники	Роки						Відхилення 2019 р. до 2018 р.			Відхилення 2020 р. до 2019 р.		
	2018		2019		2020		+/-	%	п. с.	+/-	%	п. с.
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Матеріальні затрати	1763509	56,87	2496994	72,86	2105266	62,17	733485	41,59	15,99	-391728	-15,69	-10,69
Витрати на оплату праці	297351	9,59	279183	8,15	316144	9,34	-18168	-6,11	-1,44	36961	13,24	1,19
Відрахування на соціальні заходи	105337	3,4	98624	2,88	67027	1,98	-6713	-6,37	-0,52	-31597	-32,04	-0,9
Амортизація	176696	5,7	175062	5,11	186618	5,51	-1634	-0,92	-0,59	11556	6,60	0,4
Інші операційні витрати	758118	24,45	377185	11,01	711215	21	-380933	-50,25	-13,44	334030	88,56	9,99
Разом	3101011	100	3427048	100	3386270	100	326037	10,51	0	-40778	-1,19	0

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Традиційно найбільшу питому вагу займають матеріальні витрати, відсоток яких у собівартості продукції підприємства коливається від 56,87 до майже 73 відсотків, що пояснюється, перш за все, відповідною ціною пропозицією на ресурсних ринках, нормами витрачання виробничих ресурсів, ефективністю діючої системи контролю в межах суб'єкта господарювання.

Витрати на оплату праці та на соціальні заходи займають незначну частину витрат операційної діяльності – менше 10%. Витрати на амортизацію становлять 5,5% у структурі витрат операційної діяльності у 2020 році, що становить 711215 тис. грн., їх обсяг зріс на 5,32%.

Вектор розвитку ТОВ «Овостар Юніон» спрямований на пошук

компромісу між збільшенням обсягів виробництва, якістю, доступністю та екологічністю на основі діагностики елементів мікро- та макросередовища для розширення виробництва якісних конкурентних продуктів. У цьому контексті метою розвитку є баланс між ресурсним потенціалом підприємства та вимогами ринку з точки зору екологічної складової частини.

Дослідження ринку яєць має включати також розрахунок та оцінювання місткості ринку й ринкових часток найбільших конкурентів, ступеня концентрації ринку (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Показники місткості ринку яєць України за 2013–2020 роки

Показник	Роки							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Фактичне споживання яєць, шт./особу на рік	307	309	310	280	267	273	275	271
Кількість населення України, млн. осіб	45,59	45,49	43,00	42,84	42,67	42,48	42,38	41,78
Місткість внутрішнього ринку яйця за раціональною нормою споживання, млрд. шт.	13,22	13,19	12,47	12,43	12,38	12,32	12,29	12,19
Фактична місткість внутрішнього ринку яйця, млрд. шт.	14,00	14,06	13,33	12,00	11,39	11,60	11,65	11,25
Середня ціна яєць курячих, грн./тис. шт.	627	656,7	782,4	1333,2	1108,7	1145,9	1600,3	1540,1

Джерело: побудовано автором

За наведеними у табл. 2.8 даними можна виявити загальні тенденції до зниження фактичного споживання, зростання ціни та відповідного зростання місткості ринку. Ці фактори мають за законом попиту обернену залежність і наочно демонструють дію економічних закономірностей.

Проаналізуємо конкурентоспроможність іншої продукції переробки ТОВ «Овостар Юніон» у табл. 2.9 (за методикою, наведеною у Дод. В).

Таблиця 2.9

Експертна оцінка якості продукції ТОВ «Овостар Юніон»

Вибрані експертами параметри якості	Кількісні характеристики			
	n_i^e	n_i	n_i^k	a_i
<i>Яйця</i>				
Ціна, бали	40	50	55	0,5
Смакові якості, бали	20	25	30	0,3
Харчова цінність, бали	20	25	15	0,2
<i>Субпродукти</i>				
Ціна, бали	40	50	55	0,5
Смакові якості, бали	20	25	30	0,3
Упаковка, бали	20	25	15	0,2
<i>Яєчні продукти</i>				
Ціна, бали	40	50	55	0,5
Смакові якості, бали	20	25	30	0,3
Зовнішній вигляд, бали	20	25	15	0,2

Джерело: побудовано автором

Для проведення порівняльного дослідження були використані продукти групи «Авангард», групи МХП та групи «Овостар Юніон». Для визначення вагомості показників, які характеризують якість продукції, було обрано якісну експертну оцінку шляхом експертного ранжування.

Визначимо КС за видами продукції.

Яйця:

$$\hat{E} = \sum \hat{a}_3 \frac{n_i}{n_3^e} = 0,3 \frac{100}{90} + 0,4 \frac{8}{9} + 0,3 \frac{7}{10} = 0,90$$

$$\hat{E}\hat{e} = \sum \hat{a}_3 \frac{n_3^{\hat{e}}}{n_3^e} = 0,3 \frac{80}{90} + 0,4 \frac{6}{9} + 0,3 \frac{8}{10} = 0,78$$

Середні значення $\bar{C}_K = 1130$ грн. / т., а $\bar{C} = 805$ грн./т. По формулі (2.2) розрахуємо $\bar{K}\bar{C}$:

$$\bar{K}\bar{C} = (K * \bar{C}_K) / (K_K * \bar{C}) = (0,90 * 1130) / (0,78 * 805) = 1,62$$

Субпродукти:

$$\hat{E} = \sum \hat{a}_3 \frac{n_i}{n_3^e} = 0,4 \frac{80}{100} + 0,3 \frac{10}{10} + 0,3 \frac{7}{9} = 0,85$$

$$\hat{E}\hat{e} = \sum \hat{a}_3 \frac{n_3^e}{n_3^e} = 0,4 \frac{90}{100} + 0,3 \frac{9}{10} + 0,3 \frac{10}{9} = 0,96$$

Середні значення $\Pi_K = 13200$ грн. / т., а $\Pi = 12600$ грн./ По формулі (2.2) розрахуємо $\overline{K\overline{C}}$:

$$\overline{K\overline{C}} = (K * \Pi_K) / (K_K * \Pi) = (0,85 * 13200) / (0,96 * 12600) = 0,93$$

Тушка:

$$\hat{E} = \sum \hat{a}_3 \frac{n_i}{n_3^e} = 0,3 \frac{70}{80} + 0,5 \frac{8}{9} + 0,2 \frac{7}{10} = 0,84$$

$$\hat{E}\hat{e} = \sum \hat{a}_3 \frac{n_3^e}{n_3^e} = 0,3 \frac{90}{80} + 0,5 \frac{8}{9} + 0,2 \frac{10}{10} = 0,98$$

Середні значення $\Pi_K = 2038$ грн. / т., а $\Pi = 2092$ грн./ По формулі (2.2) розрахуємо $\overline{K\overline{C}}$

$$\overline{K\overline{C}} = (K * \Pi_K) / (K_K * \Pi) = (0,84 * 2038) / (0,98 * 2092) = 0,84$$

Отже, на основі проведених розрахунків зробимо загальний висновок стосовно конкурентоспроможності продукції під ТМ «Ясенсвіт»: курині тушки – неконкурентоспроможні; супові набори – конкурентоспроможні; яєчні продукти – конкурентоспроможні; яйця – конкурентоспроможний; субпродукти – неконкурентоспроможні;

Одержані результати ранжування наведені в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Ранжування показників якості продукції експертним методом

Експерти	Оцінні показники					
	x1	x2	x3	x4	x5	x6
1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
1	8	4	7	6	2	1
2	8	6	8	5	3	1
3	7	5	8	2	6	3
4	8	5	7	3	2	1
5	8	4	7	3	5	2
6	7	6	8	5	4	1
7	8	6	7	2	3	3
8	8	7	6	4	1	1
9	7	7	6	2	1	3
10	7	5	8	4	3	2

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7
S	76	55	72	34	30	18
d	31	10	27	-7	-15	-27
V	0,21	0,19	0,20	0,12	0,09	0,12

Джерело: побудовано автором

В сумі всі показники повинні дорівнювати 1. Результати комплексної оцінки якості наведені в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Визначення інтегрального показника якості

№ п п	Показники якості	Коеф. ваг., a_i	P_{br_i}	P_{et_i}	Група «Авангард»		Група МХП		Група «Овостар Юніон»	
					p_i	P_i	p_i	P_i	p_i	P_i
1.	Якість сировини	0,21	3	5	2	0,5	4,7	0,85	5	1
2.	Зовнішній вигляд	0,19	3	5	3,5	0,25	4	0,5	5	1,25
3.	Смакові якості	0,2	99,6	99,8	99,58	0,15	99,74	0,95	99,75	1
4.	Харчова цінність	0,1	0,15	0,14	0,149	0,1	0,138	1,2	0,131	1,9
5.	Упакування	0,19	0,05	0,05	0,05	0	0,05	0	0,05	0
6.	Ціна	0,21	3	5	4	0,5	5	1	5	0,8
Інтегральний показник якості					0,65		0,78		0,99	

Джерело: побудовано автором

Результати комплексної оцінки якості наведені в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Визначення інтегрального показника якості

№ п п	Показники якості	Коеф. ваг., a_i	P_{br_i}	P_{et_i}	Група «Авангард»		Група МХП		Група «Овостар Юніон»	
					p_i	P_i	p_i	P_i	p_i	P_i
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Якість сировини	0,21	3	5	2	0,5	4,7	0,85	5	1
2.	Зовнішній вигляд	0,19	3	5	3,5	0,25	4	0,5	5	1,25
3.	Смакові якості	0,2	99,6	99,8	99,58	0,15	99,74	0,95	99,75	1
4.	Харчова цінність	0,1	0,15	0,14	0,149	0,1	0,138	1,2	0,131	1,9
5.	Упакування	0,19	0,05	0,05	0,05	0	0,05	0	0,05	0
6.	Ціна	0,21	3	5	4	0,5	5	1	5	0,8
Інтегральний показник якості					0,65		0,78		0,99	

Джерело: побудовано автором

Отже, інтегральний показник відносної конкурентоспроможності

продукції ТОВ Овостар Юніон, порівняно з найближчим конкурентом – ПАТ Миронівський хлібопродукт, складає 1,255. Це означає, що для покупця продукт ТОВ «Овостар» є на 25% привабливішими.

Таблиця 2.13

Матриця SWOT-аналізу ТОВ «Овостар Юніон»

	Можливості 1. Збільшення обсягів реалізації. 2. Оновлення основних засобів. 3. Розширення ринків збуту продукції. 4. Підвищення якості продукції. 5. Залучення кваліфікованих фахівців. 6. Використання новітніх технологій виробництва	Загрози 1. Економічна нестабільність в країні, дефолт. 2. Високий рівень конкуренції в галузі. 3. Недосконалість законодавчої бази. 4. Втрата фінансової незалежності. 5. Зниження споживчого попиту. 6. Зростання цін на паливно-енергетичні ресурси
Сильні сторони 1. Близьке розташування виробничих потужностей між собою. 2. Використання сучасних технологій вирощування і утримання птиці. 3. Використання сучасного автоматизованого обладнання. 4. Наявність налагоджених каналів збуту	Поле СіМ 1. Зниження собівартості продукції. 2. Збільшення ринків збуту. 3. Розширення товарного асортименту продукції, диференціація продукції	Поле СІЗ 1. Застосування ресурсозберігаючих технологій. 2. Розвиток маркетингової діяльності підприємства. 3. Посилення конкурентних переваг
Слабкі сторони 1. Дефіцит платіжних коштів. 2. Висока плинність кадрів. 3. Неунікальність товару. 4. Високі загальновиробничі витрати. 5. Сезонність виробництва. 6. Епізоотичні ризики	Поле Сл. і М 1. Збільшення прибутку за рахунок ефекту масштабу 2. Підвищення оборотності обігових коштів. 3. Збільшення частки ринку	Поле Сл. і З 1. Оптимізація виробничого процесу. 2. Розробка ефективної маркетингової стратегії

Джерело: побудовано автором

Результати проведення PEST-аналізу представлені в таблиці 2.14

Таблиця 2.14

PEST-аналіз ТОВ «Овостар Юніон»

Політичні фактори	V	B	P	Соціальні фактори	V	B	P
Мінливість законодавства країни	0,15	2	0,3	Соціальна нестабільність	0,25	3	0,75
Міжнародне законодавство та його вплив на торгівлю	0,1	2	0,2	Мобільність працюючого населення	0,1	2	0,2
Політична стабільність	0,2	3	0,6	Імідж підприємства	0,25	3	0,75
Митні правила	0,25	3	0,75	Рівень корпоративної соціальної відповідальності	0,1	2	0,2
Податкове навантаження	0,15	3	0,45	Демографічна ситуація в країні	0,1	3	0,2
Антимонопольні обмеження	0,05	1	0,05	Низька купівельна спроможність	0,2		0,6
Групи лобіювання	0,1	3	0,3				
Сума	1			Сума	1		
Середня оцінка впливу політичних факторів		2,4		Середня оцінка впливу соціальних факторів		2,5	
Сила впливу політичних факторів			2,65	Сила впливу соціальних факторів			2,7
Економічні фактори	V	B	P	Технологічні фактори	V	B	P
Економічна криза	0,2	3	0,6	Рівень розвитку науки і техніки	0,2	3	0,6
Низький інвестиційний клімат	0,05	3	0,15	Фінансування НДР	0,1	2	0,2
Низький рівень платоспроможного попиту	0,15	2	0,3	Зміна і адаптація під-ва до нових технологій	0,25	2	0,5
Високий рівень інфляції	0,1	2	0,2	Рівень завантаження виробничих потужностей	0,1	1	0,1
Стан розвитку каналів збуту	0,1	2	0,2	Доступ до технологій, ліцензування, патенти	0,25	3	0,75
Ціни на енергоносії	0,15	3	0,45	Проблеми інтелектуальної власності	0,1	2	0,2
Специфіка виробництва	0,05	2	0,1				
Сировина і матеріали	0,05	3	0,15				
Міжнародні економічні зв'язки	0,15	3	0,45				
Сума	1			Сума	1		
Середня оцінка впливу економічних факторів		2,6		Середня оцінка впливу технологічних факторів		2,2	
Сила впливу економічних факторів			2,6	Сила впливу технологічних факторів			2,35

Джерело: побудовано автором

Таким чином, провівши аналіз маркетингового середовища ТОВ «Овостар Юніон» з допомогою PEST-аналізу, можна заробити загальний висновок, що на діяльність підприємства найбільший вплив мають соціальні та економічні фактори макросередовища. Головними факторами, які впливають на ринок популярного білкового продукту, є наступні фактори: загальна чисельність поголів'я курей, їх продуктивність, а також економічна ситуація та навіть, сезонність. Загальне виробництво яєць в Україні у 2020 р. збільшилося як за рахунок промислових підприємств, так і домогосподарств населення. У найближчі роки очікується стабілізація ситуації на яєчному ринку з поступовим збільшенням промислового виробництва.

На розвиток ринку яєць впливають такі чинники, як загальна чисельність поголів'я курей, продуктивність курей, економічна ситуація, епізоотична ситуація в регіоні, сезонність. Характерними особливостями, які вирізняють ринок харчових яєць, є [1]:

- унікальність продукції, яка є одним із продуктів першої необхідності, якісним джерелом білка в раціоні харчування населення, доступним за ціною;
- на відміну від більшості видів сільськогосподарської продукції, яка виступає сировиною для переробки, харчові яйця можуть бути реалізовані як кінцевий продукт безпосередньо споживачам, що створює для підприємств сприятливі умови налагодження власної торгівельної мережі, прямих зв'язків з підприємствами торгівлі та максимізації прибутків;
- потреби населення у яєчній продукції задоволені на високому рівні, тому попит на харчові яйця на внутрішньому ринку залежить від ціни, доходів населення і розвитку харчової та переробної промисловості;
- короткий термін зберігання яєць вимагає чіткої взаємодії виробників у сфері їх реалізації, своєчасного вилучення надлишків із торгівельної мережі з метою переробки у допустимі терміни;
- підприємства промислового птахівництва досягли високого рівня концентрації, що створює умови для удосконалення логістики руху продукції у

свіжому і переробленому вигляді на внутрішньому і зовнішньому ринку;

– зовнішньоекономічний вектор розвитку ринку харчових яєць і яєчної продукції має тенденцію до зростання відповідно до зростання чисельності населення в світі і рівня розвитку країн.

Загалом можна констатувати погіршення фінансового стану та економічного потенціалу підприємства, що, в першу чергу, підтверджується значним обсягом позикового капіталу та збитковістю у досліджуваному періоді.

2.3 Оцінка фінансового стану підприємства

Птахівництво належить до тих галузей сільського господарства, розвиток яких дозволяє прискореними темпами поліпшити забезпечення зростаючого попиту населення на високоякісні продовольчі товари тваринного походження. Галузь постачає населенню енергетично цінні продукти харчування, є дуже привабливою для залучення інвестицій, має значний економічний потенціал для розвитку, але фактично використовується не на повну силу і потребує державної підтримки разом з іншими галузями тваринництва. За організаційно-технологічними можливостями та термінами віддачі капітальних вкладень птахівництво є найбільш мобільним порівняно з іншими галузями тваринництва, відзначається скоростиглістю, високими коефіцієнтами відтворення поголів'я і використання кормового протеїну, відносно низькою енергоємністю, високим рівнем механізації й автоматизації виробничих процесів.

Для подальшого нарощування обсягів виробництва ТОВ «Овостар Юніон» повинна нівелювати ряд проблем таких, як зниження купівельної спроможності населення, високі ціни на корми, розвиток і активне лобіювання інтересів виробників свинини, складнощі з розвитком експортних ринків збуту тощо. Крім того, істотно впливати на ринок у найближчій перспективі буде зростаюча конкуренція між безпосередніми виробниками. Отже, дослідимо фінансовий стан підприємства для визначення його потенціалу адаптації до

умов ринку.

Аналіз ділової активності наведено у табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Показники ділової активності ТОВ «Овостар Юніон»

Показники	2018	2019	2020	Відхилення, +,-	
				2020/ 2018	2020/ 2019
1	2	3	4	5	6
Оборотність активів (коефіцієнт трансформації)	1,01	1,13	0,75	-0,25	-0,38
Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороті)	2,39	2,46	2,28	-0,11	-0,18
Період одного обороту обігових коштів (днів)	150,79	146,55	158,21	7,43	11,67
Коефіцієнт оборотності запасів (обороті)	2,31	2,03	1,97	-0,34	-0,06
Період одного обороту запасів (днів)	155,96	177,67	182,89	26,93	5,21
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороті)	3,63	7,15	6,03	2,40	-1,12
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	99,16	50,36	59,70	-39,47	9,34
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (оборотів)	3,64	1,98	2,01	-1,63	0,02
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	98,90	181,43	179,36	80,46	-2,07
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	6,80	109,27	2,63	-4,17	-106,64

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт оборотності активів ТОВ «Овостар Юніон» у 2020 році становить 0,75, отже 75 коп. виручки було отримано на одиницю коштів, інвестованих в активи. Коефіцієнт оборотності обігових коштів ТОВ «Овостар Юніон» свідчить, що 2,28 грн виручки припадає на 1 грн. вартості обігових коштів у 2020 році. Його скорочення свідчить про зниження ефективності управління обіговими коштами. Відповідно, період одного обороту обігових коштів зріс на 7,43 дні. Отже, у 2020 році період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію

становить 158,21 дні. Коефіцієнт оборотності запасів значно скоротився і становить 1,97 обороти у 2020 році, у порівнянні до показника 2,31 об. у 2018 році. Відповідно, період одного обороту запасів зріс на 26,93 днів за 2 роки, отже кошти, вкладені в запаси повертаються повільніше, що негативно характеризує політику управління оборотними коштами підприємства. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зріс на 2,40 обороти, що у днях становить -39,47 дні. Така тенденція є позитивною, а період погашення дебіторської заборгованості залишається нормальним – біля двох місяців. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості знизився на 1,63 у період 2018-2020 роки. Так у 2,01 разів виручка перевищує середньорічну кредиторську заборгованість у 2020 році. Зростання періоду погашення кредиторської заборгованості на 80 днів свідчить про підвищення платіжної дисципліни на підприємстві. Коефіцієнт оборотності власного капіталу ТОВ «Овостар Юніон» у 2020 році становить 2,63, тобто 2,63 грн. чистої виручки від реалізації продукції припадає на 1 грн. власного капіталу. Зниження даного показника свідчить про зниження ефективності використання вкладених коштів.

Показники фінансової стійкості проаналізовано у табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Показники фінансової стійкості ТОВ «Овостар Юніон»

Показники	2018	2019	2020	Відхилення, +,-	
				2020/ 2018	2020/ 2019
1	2	3	4	5	6
Власні обігові кошти	-563149	-1603326	-1450031	-886882	153295
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-0,42	-1,08	-0,94	-0,51	0,15
Маневреність робочого капіталу	-1,23	-0,56	-0,62	0,61	-0,06
Маневреність власних обігових коштів	-0,32	-0,03	-0,01	0,32	0,02
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	-0,82	-1,78	-1,62	-0,80	0,16
Коефіцієнт покриття запасів	0,73	0,55	0,53	-0,20	-0,03
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,15	0,01	0,29	0,14	0,28

Коефіцієнт фінансової залежності	0,85	0,99	0,71	-0,14	-0,28
----------------------------------	------	------	------	-------	-------

Продовження табл. 2.16

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-1,20	-48,10	-1,08	0,12	47,02
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,85	0,99	0,71	-0,14	-0,28
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	0,17	0,01	0,40	0,23	0,39
Показник фінансового левириджу	1,71	2,70	0,26	-1,45	-2,44
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,40	0,04	0,36	-0,04	0,32

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал) ТОВ «Овостар Юніон» у 2020 році становлять -1450031 тис. грн., що на 886882 тис. грн менше, ніж у 2018 році. Таке скорочення є надзвичайно негативним для підприємства і свідчить про обмежену фінансову свободу.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів ТОВ «Овостар Юніон» власними коштами скоротився на 0,80 та становить -1,62 у 2020 році. Це свідчить про низький потенціал ліквідності підприємства. Отже, запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування у 2020 році.

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу ТОВ «Овостар Юніон» становить менше 0 у 2020 році, отже частка власних обігових коштів у власному капіталі є незначною. Показник маневреності робочого капіталу ТОВ «Овостар Юніон» скоротився, що свідчить про незначні залишки запасів на підприємстві, що може бути негативним фактором у його діяльності. Маневреність власних обігових коштів – частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах близька до 0 у досліджуваний період, отже ТОВ «Овостар Юніон» у короткостроковому періоді немає свободу фінансового маневру.

Коефіцієнт покриття запасів становив 0,73 у 2018 р, 0,55 у 2019 році та 0,53 у 2020 році. Отже, 0,53 грн. кільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та коротко-строкових

зобов'язань.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) зріс із 0,15 у 2018 році до 0,29 у 2020 році, що свідчить про зниження залежності підприємства від позикових коштів. У 2020 році даний показник ще далекий від до нормативного значення. Коефіцієнт фінансової залежності знизився, що підтверджує попередню тенденцію. Так, на 71% підприємство залежне від позикових коштів. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу становить 71%, що характеризує досить високий ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів.

Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування) ТОВ «Овостар Юніон» зріс до 0,40 у 2020 році, однак цього недостатньо для забезпечення повної фінансової стійкості підприємства. Коефіцієнт фінансової стійкості показує, що частка стабільних джерел фінансування ТОВ «Овостар Юніон» у їх загальному обсязі у 2018 році становила 17%, у 2019 році 1%, у 2020 році 40 %. Даний показник демонструє позитивну тенденцію, однак цього недостатньо, якщо порівнювати з нормативним значенням.

Показник фінансового левериджу ТОВ «Овостар Юніон» скоротився в рази, а саме на -1,45 у період 2018-2020 років, що свідчить про зниження фінансового ризику і зниження залежності підприємства від довгострокових зобов'язань.

Оцінка ліквідності підприємства наведена у табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Показники ліквідності ТОВ «Овостар Юніон»

Показники	2018	2019	2020	Відхилення, +,-	
				2020/ 2018	2020/ 2019
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0,97	0,56	1,05	0,08	0,49
Коефіцієнт ліквідності швидкої	0,34	0,19	0,22	-0,12	0,03
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,10	0,01	0,00	-0,09	-0,01

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,25	0,18	0,21	-0,04	0,03
--	------	------	------	-------	------

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) ТОВ «Овостар Юніон» зріс на 0,08 та становить 1,05 у 2020 році, що характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року. Коефіцієнт швидкої ліквідності ТОВ «Овостар Юніон» менше 1 протягом 2018-2020 років, отже ліквідних активів недостатньо для погашення термінових боргів ТОВ «Овостар Юніон». Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує готовність ТОВ «Овостар Юніон» негайно ліквідувати короткострокову заборгованість, оскільки його значення біля 0, то підприємство є неплатоспроможним у короткостроковому періоді.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Овостар Юніон» свідчить про значне переважання (на 21% у 2020 році) короткострокової дебіторської заборгованості, отже підприємство кредитує своїх покупців, що призводить до нестачі ліквідних активів.

Показники рентабельності ТОВ «Овостар Юніон» проаналізовано у табл. 2.18.

Таблиця 2.18

Показники рентабельності ТОВ «Овостар Юніон»

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2020 до 2018, +/-	2020 до 2019, +/-
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування	0,06	0,11	0,05	0,05	-0,06
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	-0,18	-0,13	-0,05	0,06	0,08
Рентабельність власного капіталу	-0,31	-0,22	-0,08	0,08	0,15
Рентабельність виробничих фондів	-0,09	-0,06	-0,02	0,03	0,04
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	0,04	0,06	0,03	0,02	-0,03
Рентабельність витрат	0,04	0,07	0,03	0,03	-0,04
Коефіцієнт реінвестування	1,06	1,09	0,96	0,03	-0,13
Період окупності капіталу	-5,46	-7,97	-21,50	-2,51	-13,53
Період окупності власного капіталу	-1,75	-0,67	-7,39	1,08	-6,72

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Рентабельність активів ТОВ «Овостар Юніон» за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування скоротилась і становить 5% у 2020 році. Отже, 5 коп. прибутку від звичайної діяльності припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи.

Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком становить -5%, даний показник також зріс, що є позитивним. Так у 2020 році 5 коп збитку припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи. Показник рентабельності власного капіталу свідчить, що 8 коп. чистого збитку у припадає на 1 грн власного капіталу. Від'ємне значення цього показника у період 2018-2020 років демонструє погіршення привабливості вкладення коштів в підприємство.

Рентабельність виробничих фондів ТОВ «Овостар Юніон» у 2020 році становить 0,02, отже 2 коп. збитку припадає на одиницю вартості виробничих фондів.

Рентабельність реалізованої продукції ТОВ «Овостар Юніон» за прибутком від реалізації показує, що у 2018 році 4 коп. прибутку від реалізації припало на одиницю виручки, у 2019 році 6 коп, а у 2020 році – 3 коп.

Рентабельність витрат ТОВ «Овостар Юніон» показує, що у 2018 році 4 коп. прибутку від реалізації припадає на одиницю витрат на виготовлення і реалізацію продукції, у 2019 році – 7 коп, а у 2020 році – 3 коп.

Коефіцієнт реінвестування ТОВ «Овостар Юніон», що становить 0,96 свідчить, що майже весь прибуток ТОВ «Овостар Юніон» було спрямовано на збільшення власного капіталу у період 2018-2020 років.

В результаті проведеного аналізу можна констатувати, що ТОВ «Овостар Юніон» переживає не найкращі часи. Оцінка ділової активності демонструє ряд різнонаправлених тенденцій щодо ефективності використання майна підприємства. Найбільшою проблемою для підприємства можна назвати збитковість діяльності в останні 2 роки, що свідчить про необхідність скорочення накладних витрат та пошуки шляхів розвитку і підвищення прибутковості. У досліджуваному періоді підприємство є фінансово залежним,

однак спостерігається позитивна тенденція до значного зростання власних джерел фінансування.

Висновки до розділу 2

ТОВ «Овостар Юніон» – це вертикально інтегроване виробництво яєць і яєчних продуктів, що одночасно забезпечує економічну операційну ефективність і дотримання світових стандартів безпечності та якості продуктів харчування. В Україні продукція компанії продається під торговими марками «ЯСЕНСВІТ» (столове яйце) і «OVOSTAR» (рідкі та сухі яєчні продукти). Компанія постачає продукцію в усі національні продуктові мережі, а також широкому колу локальних ритейлерів і оптовиків, що дає споживачам України змогу купувати продукцію у найближчому магазині. Більше третини продукції йде на експорт до 55 країн світу – на ринки ЄС, Близького Сходу, Південно-Східної Азії та Африки. Для ефективної роботи на експортних ринках компанія має два торгові представництва: в Латвії та ОАЕ.

Аналіз ситуації на ринку яєць демонструє, що станом на 31 грудня 2020 року поголів'я промислових курей-несучок зросло на 6% в порівнянні з минулим роком і становило 35,4 мільйона голів (2019 рік: 33,4 мільйона голів). Частка «Овостар Союз» у загальному стаді курей-несучок станом на 31 грудня 2019 та 2020 року становила 19%, а частка «Овостар Союз» у виробництві промислових яєць у шкаралупі в 2020 році становила 17%, що на 3% менше, ніж у 2019 році. Отже, досліджуване підприємство займає значну частку ринку, а найближчими конкурентами є підприємства групи «Авангард» та групи МХП. При цьому, проаналізовано, що інтегральний показник відносної конкурентоспроможності продукції ТОВ Овостар Юніон, порівняно з найближчим конкурентом – ПАТ Миронівський хлібопродукт, складає 1,255. Це означає, що для покупця продукти ТОВ «Овостар» є на 25% привабливішими.

Обсяг необоротних активів підприємства значно зріс у досліджуваній період 2018-2020 років – на 71,02%, однак зниження показника фондівіддачі із

1,72 у 2018 році до 1,45 у 2020 році свідчить про зниження ефективності використання основних засобів. Коефіцієнт оборотності активів ТОВ «Овостар Юніон» у 2020 році становить 0,75, отже 75 коп. виручки було отримано на одиницю коштів, інвестованих в активи. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зріс на 2,40 обороти, що у днях становить -39,47 дні. Така тенденція є позитивною, а період погашення дебіторської заборгованості залишається нормальним. Зростання періоду погашення кредиторської заборгованості на 80 днів свідчить про підвищення платіжної дисципліни на підприємстві. Коефіцієнт оборотності власного капіталу ТОВ «Овостар Юніон» у 2019 році становить 2,63, тобто 2,63 грн. чистої виручки від реалізації продукції припадає на 1 грн. власного капіталу.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТА ВИКОРИСТАННЯМ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ОВОСТАР ЮНІОН»

3.1 Характеристика механізму управління грошовими потоками на підприємстві

З руху коштів розпочинається і ним же завершується кругообіг засобів підприємства, формування його ресурсів та забезпечується оборот усього капіталу [4]. Керівництво ТОВ «Овостар Юніон» робить всі необхідні кроки для забезпечення ланцюга поставок, що є життєво важливим для безперервності діяльності.

Основним структурним підрозділом ТОВ «Овостар Юніон», який відповідає за управління грошовими потоками є, як правило, фінансова дирекція. До прикладу до складу фінансової дирекції ТОВ «Овостар Юніон» входять:

- фінансовий відділ – основне його завдання полягає у оптимізації грошового обороту і підтримці постійної платоспроможності підприємства;
- бюджетний відділ – займається впровадженням бюджетування та фінансово-економічного планування;
- відділ цінової політики та планування – відповідає за розрахунок собівартості, трансакційних цін та кінцевих цін;
- відділ організації і заробітної плати – займається розробкою і реалізацією політики у сфері оплати праці та системи мотивації;
- бухгалтерія – відповідає за ведення бухгалтерського обліку підприємства.

З наведеного бачимо, що основними структурними підрозділами, які

беруть безпосередню участь в управлінні грошовими потоками є фінансовий та бюджетний відділи, зокрема до їх компетенцій можна віднести розробку бюджету руху грошових коштів, аналіз його виконання та затвердження. Проте як видно з наведеної інформації, у ТОВ «Овостар Юніон» як і у більшості інших компаній відсутній спеціальний структурний підрозділ, який би займався контролем за грошовими потоками.

Процес управління грошовими потоками ґрунтується на здійсненні такої координації постачальницько-збутової діяльності підприємства, за якої функціонування виробничих етапів буде безперебійним. Цільовими завданнями оперативно-тактичного управління грошовими потоками є забезпечення аналізу та планування грошових потоків, а також контролю за їх дотриманням в межах обраної стратегії. Ці завдання виконуються фінансовою службою ТОВ «Овостар Юніон» на таких етапах:

1) збір та оброблення первинної інформації для управління грошовими потоками. Реалізація цього етапу на ТОВ «Овостар Юніон» передбачає координацію функцій та задач бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту підприємства з метою створення необхідної інформаційної бази для забезпечення виконання завдань управління грошовими потоками підприємства. На цій стадії відбуваються збір та оброблення інформації, що генерується як із внутрішніх, так і з зовнішніх джерел для здійснення аналізу, оцінки чинників та ризиків, що мають найбільший вплив на формування грошових потоків, а також забезпечення планування та контролю грошових потоків ТОВ «Овостар Юніон»;

2) кількісний аналіз грошових потоків у попередньому періоді. Цей етап передбачає дослідження результативних показників грошових потоків з метою визначення джерел надходжень і виплат грошових коштів, причин їх дефіциту (надлишку) та виявлення резервів подальшого підвищення ефективності функціонування ТОВ «Овостар Юніон»;

3) оцінка чинників та ризиків управління грошовими потоками. Будь-яке підприємство є складним поєднанням різноманітних ресурсів, організованих та

скоординованих для забезпечення господарської діяльності та отримання прибутку. Це економічна система, яка має характерні особливості, основною з яких є специфіка операційної діяльності. Характер основного виду діяльності ТОВ «Овостар Юніон» визначає природу його грошових потоків, чинники, що впливають на їх формування, та ризики, які можуть зумовлювати розбалансування структури надходжень і виплат грошових коштів;

4) планування та контроль грошових потоків. Основними призначеннями цих етапів на ТОВ «Овостар Юніон» є розробка системи планів та планових показників із формування різних видів грошових потоків, здійснення перевірки їх виконання, а також моніторинг цільового використання, збалансованості та синхронності формування грошових потоків у часі.

5) оцінка виконання та аналіз результативності стратегії управління грошовими потоками підприємств. Заходи, що реалізуються на цьому етапі, спрямовані на з'ясування ступеня досягнення стратегічних цілей підприємства за допомогою вибраної стратегії та сфокусовані на вирішенні питання, чи можливо у подальшому реалізувати певну стратегію, а також чи приведе процес її реалізації до визначених остаточних результатів.

6) створення інформаційної бази управління грошовими потоками на ТОВ «Овостар Юніон» полягає передусім у формуванні обґрунтованого переліку показників, орієнтованих на прийняття як оперативно-тактичних, так і стратегічних управлінських рішень.

Увесь обсяг інформації, необхідний для прийняття рішень у сфері формування стратегії управління грошовими потоками підприємства, представлений на рис. 3.1.

Як бачимо з рис. 3.1, стратегія управління грошовими потоками на ТОВ «Овостар Юніон» передбачає детальний аналіз зовнішнього середовища ринку яєць та яєчних продуктів, загальнодержавного стану загалом, ідентифікацію проблем минулих стратегій, котрі не принесли бажаних результатів підприємству. На ТОВ «Овостар Юніон» розуміють, що лише комплексне поєднання інформації в поєднанні з цілями підприємства дадуть можливість

розробити дієву стратегію для подальших періодів функціонування суб'єкта господарювання.

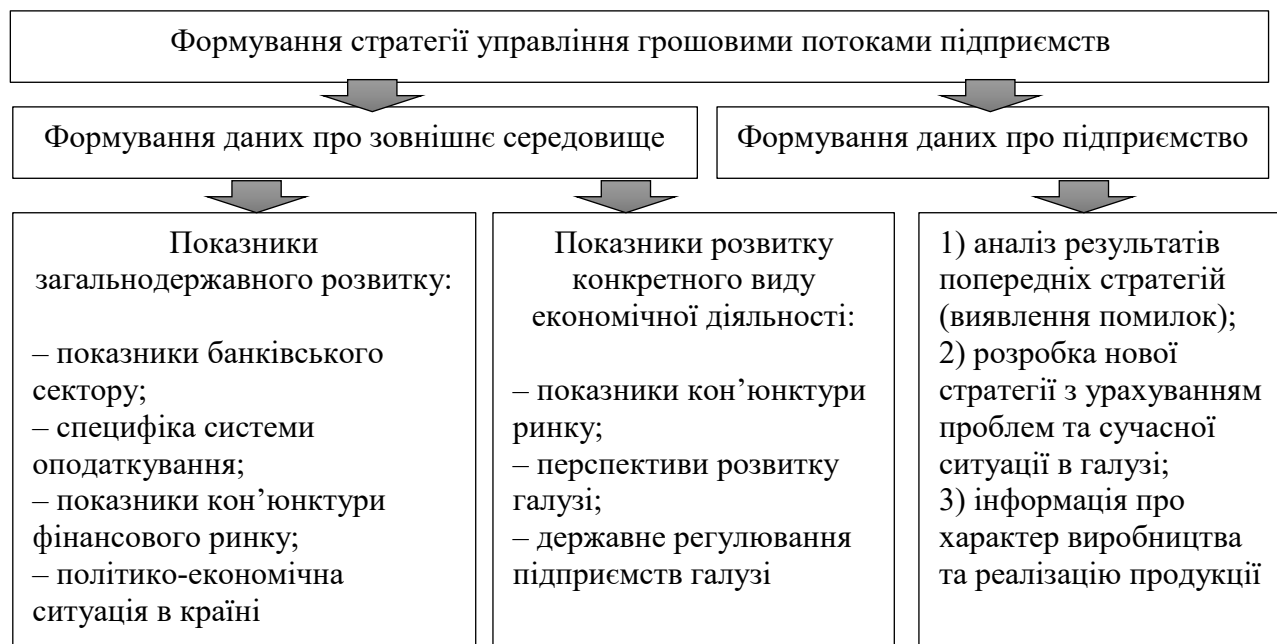

Рис. 3.1. Процес формування стратегії управління грошовими потоками ТОВ «Овостар Юніон»

Всі фактори ризику, що впливають на формування грошових потоків від поточної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, можна розділити на зовнішні і внутрішні, їх узагальнений перелік і вплив на кожен вид діяльності представлено в табл. 3.1 (символом «+» визначено вплив).

Таблиця 3.1

Фактори ризику і невизначеності, що впливають на формування грошових потоків ТОВ «Овостар Юніон»

Фактори ризику	Діяльність підприємства		
	поточна	інвестиційна	фінансова
зовнішні			
Кон'юнктура товарного ринку		+	+
Кон'юнктура фінансового ринку	+	+	
система оподаткування	+		
Правила ділового обороту	+		
Система здійснення розрахункових операцій		+	+
внутрішні			
Тривалість операційного циклу	+		

Тривалість виробничого циклу	+		
Амортизаційна політика	+	+	
Інвестиційні програми		+	+

Джерело: на основі [26]

З 2020 року окремо проаналізується вплив поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) на грошові потоки підприємства (табл. 3.2). З недавнім і бурхливим розвитком коронавірусної хвороби (COVID-19) світова економіка вступила в період безпрецедентної кризи охорони здоров'я, яка вже спричинила значні глобальні порушення в бізнесі та повсякденному житті.

Таблиця 3.2

Аналіз ризиків впливу поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) на грошові потоки підприємства

Вплив	Пом'якшення негативного впливу
Безпека персоналу	ТОВ «Овостар Юніон» вжито заходів, щоб усі адміністративні працівники працювали вдома. Особливу увагу приділяють працівникам заводів, де робота вдома неможлива. Компанія посилила контроль біозахисту та санітарного контролю. Кожен працівник забезпечений належними засобами індивідуального захисту. Вводиться регулярний медичний огляд та моніторинг.
Доступність грошових коштів та матеріалів	Група «Овостар Юніон» генерує достатній грошовий потік для покриття виробничих витрат. Сировина, яка становить близько 75% витрат, надходить від місцевих виробників. Ланцюги поставок не постраждали через пандемічні наслідки. Логістика збережена, і очікуються лише незначні затримки у зв'язку з обмеженнями, накладеними на транспортну систему по всій країні та на міжнародному рівні.
Вплив на виручку	Особливості товарів, вироблених Групою «Овостар Юніон», забезпечують постійний операційний грошовий потік. Яйця належать до основних харчових продуктів і користуються стабільним попитом завдяки високій харчовій цінності та порівняно низькій ціні. Враховуючи знижену платоспроможність населення, спричинену прогресуючою економічною кризою, очікується збільшення попиту на яйця. Що стосується доходів від експорту, слід зазначити, що підвищений попит з боку іноземних споживачів спостерігався з початку пандемії в результаті блокування виробників яєць у Європі та регіоні Близького Сходу, Східної Європи. Таким чином, надлишок яєць, які не продаються на місцевому рівні, експортується за дуже конкурентоспроможними цінами.
Непередбачувані витрати	У 2020 році Група не понесла значних непередбачених витрат. Модифікації режиму ведення ділових операцій (наприклад, режим віддаленої роботи) та посилення заходів безпеки не вимагають значного фінансування найближчим часом.
Стабільність матеріалопотоків	Як спостерігалось до цього часу, ніяких збоїв у поставках не відбулося. Імпорт біологічних активів із США (батьківська зграя)

відбувся в березні 2020 року, незважаючи на величезні проблеми з міжнародними перевезеннями.
--

Керівництво потоками ТОВ «Овостар Юніон» розглянуло унікальні обставини та ризики Групи та дійшло висновку, що не очікується, що подія негайно суттєво вплине на ділові операції. Однак були визначені певні ризики, пов'язані з пандемією, як це видно з наступної таблиці.

Таким чином, в системі управління грошовими потоками ТОВ «Овостар Юніон» аналізуються всі чинники ризиків і невизначеності, що впливають на фінансову стійкість взаємозалежні і взаємопов'язані, відділення їх один від одного при плануванні грошових потоків і розробці коригувальних заходів.

Історично склалося так, що ТОВ «Овостар Юніон» розраховує переважно на власний позитивний грошовий потік, а боргове фінансування використовується лише для реалізації довгострокових інвестиційних програм. Щоб усунути поточну нестабільність української економіки, ТОВ «Овостар Юніон» накопичив готівку на своїх банківських рахунках в іноземних банках в Україні та за її межами. А також, ТОВ «Овостар Юніон» використовує експортне фінансування із порівняно низькою ефективною процентною ставкою.

Згідно з міжнародним стандартом IAS7 звіт про рух грошових коштів, що формується за сферами діяльності підприємства і є основним джерелом інформації для аналізу грошових потоків. Для керівництва ТОВ «Овостар Юніон» практична цінність звіту про рух грошових коштів полягає в можливості як короткострокового планування діяльності підприємства, так і розробки довгострокової фінансової та інвестиційної політики, наприклад, в частині прийняття рішень щодо оцінки достатності грошових коштів необхідних для погашення короткострокової кредиторської заборгованості або щодо оцінки можливості розширення виробничих потужностей, залучення нових співробітників і т.д.

Фінансово-економічний відділ ТОВ «Овостар Юніон» використовує дані

звіту для розрахунку ліквідності, при визначенні суми дивідендів та інше.

Для інвесторів і кредиторів ТОВ «Овостар Юніон» звіт про рух грошових коштів корисний для дослідження питання щодо ефективності менеджменту підприємства, можливості генерації на рахунках достатньої кількості грошових коштів, виплати дивідендів, погашення боргу і т.д.

Послідовність кроків управління грошовими потоками на ТОВ «Овостар Юніон» можна представити таким чином:

- 1) прямим методом трансформації прогнозу про прибутки і збитки формується прогноз про рух грошових коштів;
- 2) формується перелік ризиків та обґрунтовується діапазон збитків при реалізації ризикової події;
- 3) методом моделювання випадкових величин з метою обчислення характеристик розподілів оцінюється вплив ризиків на кожне джерело і споживання грошових фондів;
- 4) якщо в якийсь період часу виникає ймовірність негативного потоку, то виявляється основний фактор ризику або їх сукупність, і розробляються коригувальні заходи, які необхідно впроваджувати, якщо ризикова подія реалізується.

Візуалізація цього підходу до розробки системи управління грошовими потоками ТОВ «Овостар Юніон» в умовах ризиків та невизначеності представлена на рис. 3.2.

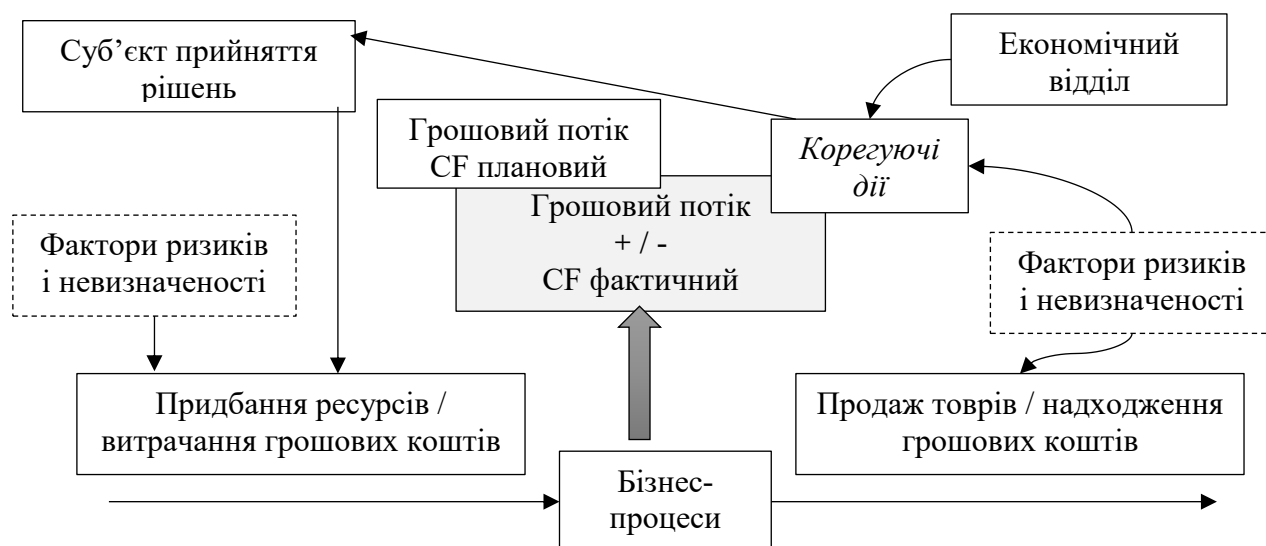

Рис. 3.2. Система управління грошовими потоками підприємства в умовах ризиків та невизначеності

Джерело: на основі [29; 53]

На рис. 2.2 в якості системи, якою керують, виділено виробничий процес (або будь-який інший вид поточної діяльності), для забезпечення якого необхідні грошові витрати, а результатом є грошові надходження, різницю між ними становить грошовий потік. Як уже було відзначено вище, джерела фінансування та споживання схильні до впливу ризиків і невизначеності. Якщо в деякий момент часу грошовий потік залишається позитивним, то коригувальні заходи на ТОВ «Овостар Юніон» не впроваджуються, якщо ж він став негативним, то особа, яка приймає рішення на підставі раніше розробленого плану синхронізує грошові потоки (як правило, відтоки грошових коштів). Аналогічним чином даний підхід використовується для управління грошовими потоками інвестиційного та фінансової діяльності підприємства.

3.2 Оцінка руху грошових коштів у результаті операційної діяльності

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. Особливості товарів, вироблених Групою, забезпечують постійний операційний грошовий потік. Яйця належать до основних харчових продуктів і користуються стабільним попитом завдяки своїй високій харчовій цінності та порівняно низькій ціні. Враховуючи знижену платоспроможність населення, спричинену прогресуючою економічною кризою, очікується збільшення попиту на яйця. Що стосується доходів від експорту, слід зазначити, що з початку пандемії спостерігається підвищений попит з боку іноземних споживачів в результаті блокування виробників яєць в Європі та регіоні Близького Східного Східного моря. Таким чином, надлишок яєць, які не продаються на місцевому рівні, експортується за дуже конкурентоспроможними цінами.

Як правило, операційна діяльність підприємства направлена на продаж

продукції, товарів, надання послуг, виконання робіт. Так, аналіз динаміки чистого доходу від реалізації наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Аналіз динаміки чистого доходу від реалізації ТОВ «Овостар Юніон», тис. грн.

Період, роки	Показники, грн.	Абсолютний приріст, грн.		Темп зростання, %		Темп приросту, %	
		базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий
2017	2992622,00	х	х	х	х	х	х
2018	3189907,00	197285,00	197285,00	106,59	106,59	6,59	6,59
2019	3641996,00	649374,00	452089,00	121,70	114,17	21,70	14,17
2020	3524945,00	532323,00	-117051,00	117,79	96,79	17,79	-3,21

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Так, найбільше зростання чистого доходу спостерігається у 2019 році та становить 649374,00 тис. грн. до базисного 2017 року та 452089,00 тис. грн. до попереднього 2018 року.

У 2020 році відбулось скорочення чистого доходу від реалізації на 117051,00 тис. грн. Динаміка абсолютного приросту чистого доходу від реалізації продукції наведена на рис. 3.3.

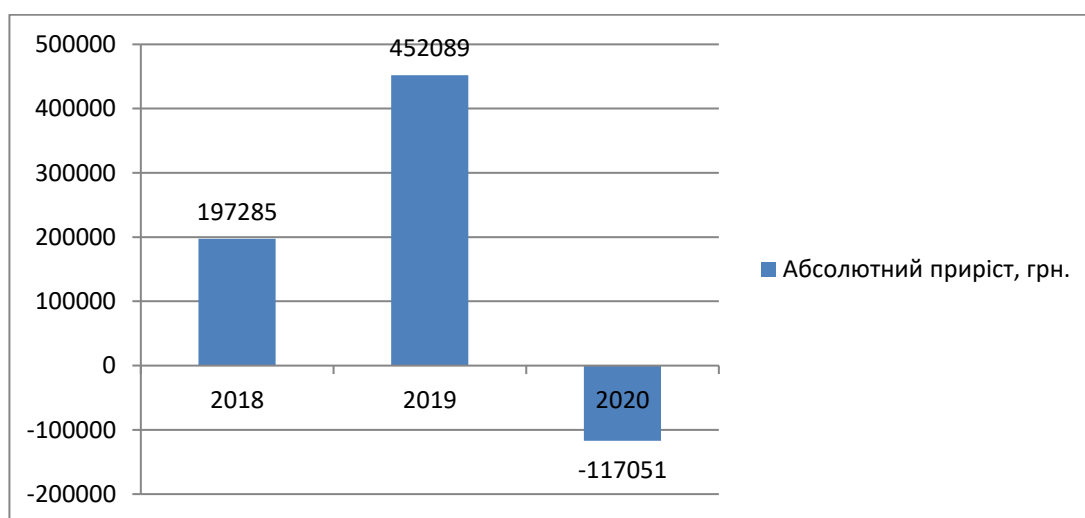

Рис. 3.3. Динаміка абсолютного приросту чистого доходу ТОВ «Овостар Юніон» від реалізації продукції (ланцюговий приріст), тис. грн.

Джерело: побудовано на основі даних фінансової звітності підприємства

Крім надходження від покупців від реалізації продукції, товарів, надання

послуг, виконання робіт, прикладами грошових надходжень і виплат від операційної діяльності можуть бути:

- надходження грошових коштів за надання права користування активами підприємства;
- погашення дебіторської заборгованості;
- аванси, отримані від покупців;
- платежі за рахунками постачальників і підрядників;
- виплати працівникам;
- відрахування до бюджету та позабюджетні фонди, інше.

Рух коштів у результаті операційної діяльності проаналізовано у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Рух коштів ТОВ «Овостар Юніон» у результаті операційної діяльності

Показник	Період			Відхилення 2020 рік до 2018 року	
	2018	2019	2020	абс., +/-	відносл., %
Надходження від:					
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4168561	4367413	4529713	361152	8,66
Цільового фінансування	0	0	4598	4598	100,00
Надходження авансів від покупців і замовників	1258	0	59834	58576	4656,28
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	1029	137	196	-833	-80,95
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	133	369	39	-94	-70,68
Інші надходження	2559	14501	64331	61772	2413,91
Витрачання на оплату:					
Витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг)	-2466633	-2670848	-2605698	-139065	5,64
Витрачання на оплату: праці	-247912	-234735	-250761	-2849	1,15
Відрахувань на соціальні заходи	-115639	-113082	-66930	48709	-42,12
Зобов'язань з податків і зборів	-919180	-935222	-1345600	-426420	46,39
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	-16203	0	0	16203	-100,00
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	-191497	-241410	-295945	-104448	54,54
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	-711480	-693812	-1049655	-338175	47,53
Витрачання на оплату повернення авансів	-9315	0	-3426	5889	-63,22

Витрачання на оплату цільових внесків	-2914	-2366	-2375	539	-18,50
Інші витрачання	-5815	-6559	-28722	-22907	393,93
Чистий рух коштів від операційної діяльності	406132	419608	355199	-50933	-12,54

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Отже, найбільший обсяг надходжень операційної діяльності, як і очікувано, отримано підприємством в результаті реалізації власних товарів. Такий грошовий потік становив 4168561 тис. грн. у 2018 році та 4529713 тис. грн. у 2020 році. Найбільший обсяг витрачання спостерігається у категорії витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг) та витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів, витрачання на оплату праці. Чистий рух коштів від операційної діяльності має позитивне значення у досліджуваній період та становить 406132 тис. грн. у 2018 році, 419608 тис. грн. у 2019 році, 355199 тис. грн. у 2020 році. Його скорочення на 12,54% є негативним.

3.3 Оцінка руху грошових коштів у результаті фінансової та інвестиційної діяльності

Під інвестиційною діяльністю підприємства розуміють сукупність операцій, які пов'язані з придбанням та реалізацією необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів. Розгортання світової кризи, спричиненої пандемією COVID-19 та економічною рецесією, яка з'явилася на порядку денному на початку 2020 року, серйозно вплинула на кожну країну в багатьох аспектах. Таким чином, компанія докладає всіх зусиль для адаптації своєї стратегії до мінливого ділового середовища та реагування на нові виклики. Будучи частиною критичної інфраструктури в Україні, ТОВ «Овостар Юніон» продовжує працювати, запровадивши ще більш жорсткі правила безпеки та санітарного контролю. За цих обставин у 2020 році акцент було зроблено на утриманні існуючих виробничих потужностей без їх значного розширення.

Інформація про рух грошових коштів від інвестиційної діяльності дуже

важлива, тому що вона відображає витрати ресурсів, які несе підприємство у теперішній час, але у майбутньому можуть створити прибуток і забезпечити рух грошових коштів.

Приклади руху грошових коштів від інвестиційної діяльності: надходження від продажу необоротних активів, як матеріальних так і нематеріальних; дивіденди, проценти від довгострокових фінансових вкладень; повернення інших фінансових вкладень; придбання необоротних активів, як матеріальних, так і нематеріальних; капітальні вкладення; довгострокові фінансові вкладення; видача позик позичальникам.

Фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства. Наявність відомостей про рух грошових коштів від фінансової діяльності важливі тому, що вони дозволяють прогнозувати майбутній обсяг грошових коштів, на який будуть мати права постачальники капіталу підприємства. Наведемо основні приклади руху грошових коштів від фінансової діяльності: надходження від емісії простих і привілейованих акцій; надходження від випуску облігацій; короткострокові кредити та позики; довгострокові кредити та позики; цільове фінансування; погашення кредитів і позик; виплати дивідендів; виплати, які здійснює орендатор по зменшенню заборгованості фінансового лізингу.

Рух коштів у результаті фінансової та інвестиційної діяльності проаналізовано у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Рух коштів у результаті фінансової та інвестиційної діяльності

ТОВ «Овостар Юніон», тис. грн.

Показник	Період			Відхилення 2020 рік до 2018 року	
	2018	2019	2020	абс., +/-	відн., %
1	2	3	4	5	6
Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від:					
- реалізації необоротних активів	153829	8263	3775	-150054	-97,55
- відсотків	25187	22803	3753	-21434	-85,10
- дивідендів	28889	25284	30228	1339	4,63

Витрачання на придбання: - фінансових інвестицій	-3991	0	0	3991	-100,00
- необоротних активів	-267901	-87795	-119953	147948	-55,22
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-63987	-31445	-82197	-18210	28,46

Продовження табл. 3.3

1	2	3	4	5	6
Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від отримання позик	578024	361702	0	-578024	-100,00
Погашення позик	766505	574651	79485	-687020	-89,63
Сплату дивідендів	-15695	-17182	0	15695	-100,00
Витрачання на сплату відсотків	-192019	-300152	-208023	-16004	8,33
Інші платежі	0	-4585	-18500	-18500	100,00
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-396195	-534868	-306008	90187	-22,76

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Можна констатувати, що підприємство збільшило свої витрати на придбання необоротних активів на 147948 тис. грн., що позитивно характеризує інвестиційну діяльність підприємства.

За станом руху грошових потоків можна визначити, який вид діяльності є найбільш результативним, а також судити про якість управління підприємством. Якість управління підприємством можна охарактеризувати як високу в тому випадку, якщо за результатами звітного періоду чистий рух грошових коштів у результаті операційної діяльності має позитивне значення, у результаті інвестиційної та фінансової діяльності – негативне, що ми і спостерігаємо для ТОВ «Овостар Юніон».

У 2020 році компанія внесла корективи в інвестиційну програму. У 2020 було розпочато завершальний 4-й етап інвестиційної програми на виробничому майданчику в Ставище (Київської обл.), Який спочатку повинен був бути завершений до кінця 2021 року. Однак у світлі останньої кризи у 2020 р. керівництво прийняло рішення про припинення інвестицій. Очікується, що протягом року буде завершено будівництво тільки одного пташника, яке ведеться в даний час.

Це означає, що в результаті операційної діяльності, зокрема від реалізації

продукції, підприємство отримує досить грошових коштів, щоб мати можливість інвестувати ці кошти, а також погашати залучені кредити. При чому, підприємству для здійснення інвестицій достатньо тільки власних коштів.

3.4 Оцінка ефективності грошового обороту підприємства

Оцінка ефективності здійснення грошових розрахунків підприємства передбачає дослідження показників, що визначають достатність грошових коштів для здійснення розрахунків, а також аналіз грошових потоків та коефіцієнта співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості з метою виявлення проблем та пошуку шляхів підвищення ефективності здійснення грошових розрахунків. Оптимізація грошових розрахунків підприємства тісно переплітається із формуванням, обігом і погашенням дебіторської та кредиторської заборгованості. Необхідність порівняння результатів аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості впливає з двостороннього відображення розрахунків підприємства, що досліджуються, у фінансовій звітності, – з одного боку, дебіторській та, з іншого боку, кредиторській заборгованості.

Показники ефективності використання коштів у розрахунках наведені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Показники ефективності коштів у розрахунках, тис. грн.

Показники	Роки			Відхилення 2020 р. до 2018 р.	
	2018	2019	2020	+/-	%
1	2	3	4	5	6
Дебіторська заборгованість	369980	451875	573292	203312	54,95
Кредиторська заборгованість	992348	2588329	758947	-233401	-23,52
Частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів	14,97	16,96	13,33	-1,64	-10,96
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	2,39	2,46	2,28	-0,11	-4,93
Тривалість одного обороту обігових коштів	150,79	146,55	158,21	7,43	4,69
Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках (дебіторської	3,63	7,15	6,03	2,40	39,80

заборгованості)					
Тривалість обороту ДЗ	99,16	50,36	59,70	-39,47	-66,11
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,64	1,98	2,01	-1,63	-81,35
Тривалість обороту КЗ	98,90	181,43	179,36	80,46	44,86

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4	5	6
Тривалість операційного циклу	255,12	228,04	242,59	-12,54	-5,17
Тривалість фінансового циклу	156,22	46,61	63,23	-92,99	-147,07

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Як свідчать дані таблиці 3.4, дебіторська заборгованість займає істотне місце в складі активів підприємства, а саме – 155 у 2018 році та 13,33% у 2020 році. Кредиторська заборгованість є сумарно вищою за дебіторську заборгованість. Кредиторська заборгованість використовується не тільки для фінансування відволікання коштів у дебіторську заборгованість, але й для формування поточних запасів.

Ефективність використання дебіторської заборгованості зросла, про що свідчить зростання коефіцієнту оборотності коштів у розрахунках і зниження тривалості одного обороту такої заборгованості на майже 40 днів. Щодо кредиторської заборгованості, то ТОВ «Овостар Юніон» уповільнює власні розрахунки за своїми зобов'язаннями до 180 днів за показником тривалості обороту. Скорочення операційного та фінансового циклу також позитивно характеризує ділову активність підприємства, оскільки це свідчить про пришвидшення виробничої та фінансової діяльності.

За допомогою таблиць 3.5. та 3.6 дослідимо стан платіжної дисципліни на підприємстві.

Таблиця 3.5

Аналіз стану дебіторської заборгованості на 01.01.2021

№ з/п	Строки погашення дебіторської (кредиторської) заборгованості	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Разом	
		сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %

1	До 3 місяців	216516,31	53,10	24255,56	47,10	240771,87	52,43
2	Від 3 до 6 місяців	132927,15	32,60	18848,27	36,60	151775,42	33,05
3	Від 6 до 12 місяців	29765,90	7,30	3244,37	6,30	33010,27	7,19
4	Більше року	28542,64	7,00	5149,80	10,00	33692,44	7,34
Разом		407752,00	100,00	51498	100,00	459250,00	100,00

Джерело: розрахунок автора

Отже, більша частина дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, що становить 216516,31 тис. грн. є терміном до 3-х місяців, а вартість простроченої заборгованості більше 1 року становить 28542,64 тис. грн., тобто 7%.

Таблиця 3.6

Аналіз стану кредиторської заборгованості на 01.01.2021

№ з/п	Строки погашення кредиторської заборгованості	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна кредиторська заборгованість		Разом	
		сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %
1	До 3 місяців	407444,60	64,10	142280,07	57,10	549724,67	62,13
2	Від 3 до 6 місяців	160181,03	25,20	76248,16	30,60	236429,19	26,72
3	Від 6 до 12 місяців	50215,48	7,90	23173,46	9,30	73388,94	8,29
4	Більше року	17797,89	2,80	7475,31	3,00	25273,20	2,86
Разом		635639,00	100,00	249177	100,00	884816,00	100,00

Джерело: розрахунок автора

Щодо обсягів простроченої кредиторської заборгованості, термін якої більше 1 року, то вона становить 17797,89 тис. грн.

Як правило, основною причиною змін структури кредиторської заборгованості є взаємні неплатежі. Це може підтвердити порівняльний аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Розрахунковий баланс ТОВ «Овостар Юніон», тис. грн.

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відхилення	
				Абсолютне	Відносне, %
Дебіторська заборгованість	474724	544272	624790	80518	14,79
Кредиторська заборгованість	1049721	2621113	891216	-1729897	-66,00
Сальдо	-574997	-2076841	-266426	1810415	x

Джерело: побудовано на основі даних фінансової звітності підприємства

Спостерігаємо перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською у 2018-2020 роках. Це може свідчити про раціональне використання коштів, оскільки підприємство залучає в оборот більше коштів, ніж відволікає з обороту. Однак, підприємство мусить погашати свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості.

Як негативне слід відзначити значне зростання дебіторської заборгованості, що свідчить про погіршення платіжної дисципліни підприємств-контрагентів. Концентрація кредитного ризику на торговій дебіторській заборгованості характеризується такими показниками: за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року 28% виручки від продажу ТОВ «Овостар Юніон» пов'язані з операціями з продажу, реалізованими з 5 основними клієнтами Групи. Станом на 31 грудня 2019 р. 26% дебіторської заборгованості стосується 5 основних боржників. Політика ТОВ «Овостар Юніон» щодо управління кредитним ризиком передбачає систематичну роботу з боржниками підприємства, яка включає: аналіз платоспроможності, визначення граничної суми ризику, пов'язаного з одним клієнтом або групою клієнтів, та контроль за своєчасністю погашення боргу. Більшість клієнтів ТОВ «Овостар Юніон» є постійними клієнтами, і протягом 2020 та 2019 років не було значних втрат внаслідок невиконання клієнтами зобов'язань.

Відмітимо також, що, зниження кредиторської заборгованості є позитивним для платоспроможності підприємства.

Чистий рух коштів в результаті всіх видів діяльності підприємства за рік має негативне значення, то можна говорити про те, що керівництво підприємства неповністю справляється зі своїми функціями.

Більш детально оцінимо ефективність грошового обороту ТОВ «Овостар Юніон» у 2018-2020 роки у табл. 3.8.

Рентабельність залишку грошових коштів показує суму прибутку (збитку), яка припадає на 1 грн. грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні підприємства в середньому протягом періоду, що досліджується. У зв'язку зі збитковістю підприємства даний показник

негативний. Рентабельність витрачених грошових коштів показує суму прибутку (збитку), яка припадає на 1 грн. грошових коштів, витрачених підприємством за період, що досліджується. Отже, даний показник у 2020 році становить 3,07 грн. Тобто 3,07 грн збитку припадає на 1 грн витрачених підприємством коштів.

Таблиця 3.8

Оцінка ефективності грошового обороту ТОВ «Овостар Юніон» у 2018-2020 роки

Показник	Період			Відхилення, +/-
	2018	2019	2020	
Рентабельність залишку грошових коштів	-315,68	-355,08	-693,26	-377,58
Рентабельність витрачених грошових коштів	12,35	7,75	3,07	-9,28
Рентабельність грошових коштів отриманих	-373,82	-10,68	-3,91	369,91
Рентабельність чистого грошового потоку	-11,96	-4,49	-3,75	8,21
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	5,62	39,43	73,12	67,50
Коефіцієнт ефективності грошових потоків	-1,03	-1,73	-1,79	-0,75
Коефіцієнт руху грошових коштів у результаті операційної діяльності	0,21	0,14	0,12	-0,10
Коефіцієнт ліквідності грошових потоків	0,03	0,73	0,79	0,75
Коефіцієнт ступеня залежності	-50,00	-18,42	-81,87	-31,88

Джерело: розрахунок автора на основі даних фінансової звітності підприємства

Рентабельність грошових коштів отриманих показує суму прибутку (збитку), яка припадає на 1 грн. грошових коштів, які отримало підприємство за період, що досліджується. Тобто 3,91 грн збитку припадає на 1 грн отриманих підприємством коштів. Рентабельність чистого грошового потоку – сума прибутку (збитку) на 1 грн. чистого грошового потоку. Отже, -3,75 грн. збитку у 2020 році припадає на 1 грн. чистого грошового потоку. Коефіцієнт ефективності грошових потоків показує, що -1,79 грн чистого грошового потоку припадає на 1 грн. витрачених грошових коштів у 2020 році. Коефіцієнт руху грошових коштів у результаті операційної діяльності показує здатність підприємства генерувати ресурси в процесі своєї операційної діяльності для виконання поточних зобов'язань, отже низький показник, що становить 0,12 у 2020 році негативно характеризує здатність підприємства генерувати ресурси в

процесі своєї операційної діяльності. Коефіцієнт ліквідності грошових потоків – співвідношення вхідного і вихідного грошових потоків, він характеризує, у скільки разів можна скоротити надходження грошових коштів, щоб здійснити необхідні платежі. Значення цього показника повинно перевищувати 1, однак така умова на ТОВ «Овостар Юніон» не виконується у досліджуваному періоді. Коефіцієнт ступеня залежності – відношення короткострокових та довгострокових зобов'язань до поточного чистого грошового потоку характеризує здатність підприємства у перспективі виплатити не тільки відсотки за зобов'язаннями, а ще й повернути основну суму боргу. Значення даного показника свідчить про перспективну нездатність підприємства оплатити власні борги.

Отже, ефективність управління грошовим потоком на підприємстві є недостатньою. Основними проблемами управління грошовими потоками на ТОВ «Овостар Юніон» є те, що: управління грошовими засобами скоріше всього являє собою управління залишком грошових коштів на рахунках; підприємству властива неоднозначність управління грошовими потоками в розрізі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності; проблема відсутності прибутку.

Висновки до розділу 3

Основним структурним підрозділом ТОВ «Овостар Юніон, який відповідає за управління грошовими потоками є фінансова дирекція. Основними структурними підрозділами, які беруть безпосередню участь в управління грошовими потоками є фінансовий та бюджетний відділи, зокрема до їх компетенцій можна віднести розробку бюджету руху грошових коштів, аналіз його виконання та затвердження. Проте у ТОВ «Овостар Юніон» відсутній спеціальний структурний підрозділ, який би займався контролем за грошовими потоками.

Виявлено, що найбільше зростання чистого доходу спостерігається у

2019 році та становить 649374,00 тис. грн. до базисного 2017 року та 452089,00 тис. грн. до попереднього 2018 року. У 2020 році відбулось скорочення чистого доходу від реалізації на 117051,00 тис. грн. Найбільший обсяг надходжень операційної діяльності, як і очікувано, отримано підприємством в результаті реалізації власних товарів. Такий грошовий потік становив 4168561 тис. грн. у 2018 році та 4529713 тис. грн. у 2020 році. Найбільший обсяг витрачання спостерігається у категорії витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг) та витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів, витрачання на оплату праці. Якість управління підприємством можна охарактеризувати як високу в тому випадку, якщо за результатами звітного періоду чистий рух грошових коштів у результаті операційної діяльності має позитивне значення, у результаті інвестиційної та фінансової діяльності – негативне, що ми і спостерігаємо для ТОВ «Овостар Юніон».

Спостерігаємо перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською у 2018-2020 роках. Це може свідчити про раціональне використання коштів, оскільки підприємство залучає в оборот більше коштів, ніж відволікає з обороту. Однак, підприємство мусить погашати свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості. В результаті проведеного аналізу також виявлено, що 3,91 грн збитку припадає на 1 грн отриманих підприємством коштів і -3,75 грн. збитку у 2020 році припадає на 1 грн. чистого грошового потоку. Можна стверджувати, що ефективність управління грошовими потоками підприємства на низькому рівні, що в більшій мірі спричинено зовнішніми по відношенню до підприємства подіями, однак для забезпечення подальшого розвитку підприємства важливо вживати заходи для збільшення позитивного грошового потоку підприємства і зменшення негативного.

РОЗДІЛ 4

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

4.1 Шляхи підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства шляхом впровадження системи контролінгу

Здійснення будь-якої господарської діяльності супроводжується рухом грошових потоків. Це обумовлено тим, що існують ділові взаємини підприємства з іншими юридичними особами – покупцями та замовниками, банками, постачальниками та підрядниками, покупцями і замовниками, бюджетом та позабюджетними фондами, а також із власним персоналом.

Як засіб формалізації аналізу грошових потоків запропоновано організаційно-інформаційну модель (табл. Г.1, Дод. Г), яка на відміну від діючої включає вісім послідовних блоків, містить уточнення мети, завдань аналізу, для вирішення яких встановлено етапи його проведення та систему показників, наведено принципи аналізу, форма отримання і надання аналітичної інформації, узагальнення і реалізації результатів аналізу

На нашу думку, доцільним є з одного боку створення «центрів грошової відповідальності», а з іншого – формування спеціалізованих структурних підрозділів, які будуть займатись контролем грошових потоків в межах наданих їм функціональних повноважень в на ТОВ «Овостар Юніон». Вважаємо, що такий підхід дозволить розробити цілісну систему контролю грошових потоків підприємства. В ТОВ «Овостар Юніон» доцільно створити центри грошової відповідальності, зокрема доцільно виділити: центри витрачання грошових коштів (здійснюють контроль виплат по окремим видам діяльності), центри

надходження грошових коштів (забезпечують контроль за надходженням грошових коштів від окремих господарських операцій), центри чистого грошового потоку (забезпечують контроль за величиною чистого грошового потоку) [19, с. 43].

Для створення центрів грошової відповідальності на ТОВ «Овостар Юніон», на нашу думку, доцільно спочатку виокремити найбільш суттєві статті надходження та витрачання грошових коштів. До центру грошової відповідальності можуть входити декілька структурних підрозділів, які беруть участь у формуванні однотипного виду грошового потоку. Найважливішим аспектом контролю грошових потоків є відповідальність центрів надходження та витрачання грошових коштів за формування планової величини грошового потоку та наявні функціональні повноваження для цього, які фіксуються в регламентах, посадових інструкціях та інших нормативних документах.

З іншого боку необхідним є забезпечення контролю грошових потоків на рівні усього підприємства в цілому. На нашу думку, доцільним є створення спеціальних структурних підрозділів, які відповідатимуть за контроль грошових потоків. Одним із таких підрозділів, які відповідають за оперативний контроль грошових потоків має бути казначейство. Воно відповідає за дотримання лімітів по статтям витрат, працює з реєстрами платежів та контролює відповідальних працівників підрозділів [7, с. 43].

У випадку виявлення фактів невідповідності платіж передається на розгляд фінансовому директору, який приймає рішення щодо того акцептувати заявку на оплату або ж дочекатись відповідних роз'яснень від її ініціаторів. За необхідності проведення платежу при вичерпанні ліміту по статті витрат повинна бути передбачена можливість використання грошових коштів іншої групи при проходженні відповідної процедури погодження. За спробу проведення неакцептованих в казначействі платежів повинні бути передбачені дисциплінарні стягнення для працівників з метою забезпечення належної платіжної дисципліни [7, с. 43].

Частина функціональних обов'язків по контролю грошових потоків за

пропонованою схемою перекладається з фінансового відділу на ТОВ «Овостар Юніон» на центри грошової відповідальності. За цих умов вони повинні дотримуватись встановлених лімітів по статтях доходів чи витрат, що з одного боку дозволяє обмежувати понадлімітне витрачання грошових коштів, а з іншого – відслідковувати дотримання планових показників бюджету руху грошових коштів.

Досконале управління потоками грошових коштів ТОВ «Овостар Юніон» забезпечить формування додаткових фінансових ресурсів для фінансових інвестицій, які будуть приносити прибуток та забезпечуються реалізацією принципів, серед яких можна виділити такі [67]: інформативна достовірність; забезпечення ефективності; забезпечення ліквідності; забезпечення збалансованості. Ефективна система управління грошовими потоками, яка організована з урахуванням вищесказаних принципів, створює основу значних темпів розвитку підприємства, збалансованості суми надходжень від основних видів господарської діяльності та постійного зростання ринкової вартості.

Інноваційною управлінською парадигмою сучасних корпоративних фінансів, яка може бути використана в процесі контролю грошових потоків є концепція контролінгу. В основі концепції контролінгу лежить методологія синтезу в єдину систему функцій планування, бухгалтерського обліку, аналізу і контролю шляхом інформаційної та організаційної інтеграції. Контролінг грошових потоків, на думку І. Бланка, являє собою контролюючу систему, яка забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках їх розвитку, своєчасне виявлення відхилень фактично досягнутих результатів їх формування від передбачених і прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують їх нормалізацію. Основними функціями контролінгу грошових потоків на думку І. Бланка є:

- спостереження за ходом реалізації фінансових завдань по їх формуванню встановлених системою планових фінансових показників і нормативів;
- вимірювання ступеня відхилення фактичних результатів розвитку

грошових потоків від передбачених;

– діагностування по розмірам відхилень серйозних порушень в плановому розвитку грошових потоків підприємства і пов'язаного з цим зниження темпів його економічного розвитку;

– розробка оперативних управлінських рішень по нормалізації грошових потоків підприємства у відповідності з передбаченими цілями і показниками;

– коригування за необхідності окремих цілей і показників розвитку грошових потоків у зв'язку зі зміною зовнішнього економічного середовища, кон'юнктури фінансового і товарного ринків і внутрішніх умов здійснення господарської діяльності підприємства [7, с. 179].

Як видно з цих функцій, контролінг грошових потоків не обмежується здійсненням лише внутрішнього контролю за ходом їх розвитку, він є ефективною координуючою системою, яка забезпечує взаємозв'язки між формуванням інформаційної бази, аналізом, плануванням і внутрішнім контролем на підприємстві. Контролінг грошових потоків підприємства згідно запропонованої концептуальної моделі контролінгу грошових потоків підприємств здійснюється за наступними етапами (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Модель контролінгу грошових потоків ТОВ «Овостар Юніон»

Етап	Характеристика
1	2
1. Визначення суб'єкта контролінгу грошових потоків	Суб'єктом контролінгу грошових потоків підприємств є спеціально створена служба контролінгу до складу якої входять фінансові контролери, які безпосередньо організовують і забезпечують реалізацію контролінгу грошових потоків на підприємстві.
2. Деталізація об'єкта контролінгу грошових потоків.	Необхідно конкретизувати об'єкт контролінгу грошових потоків. З одного боку до складу об'єкта контролінгу грошових потоків входять надходження та вибуття грошових коштів та їх залишок на конкретний момент часу, а з іншого – центри грошової відповідальності, які беруть безпосередню участь в організації руху грошових коштів.
3. Визначення видів контролінгу грошових потоків	У відповідності з концепцією побудови системи контролінгу він поділяється на наступні основні види: стратегічний контролінг, поточний контролінг, оперативний контролінг. На практиці досить часто виділяють лише оперативний та стратегічний контролінг грошових потоків
4. Визначення	Для досягнення мети, цілей та завдань контролінгу грошових потоків

методів контролінгу грошових потоків	необхідною є розробка практичного інструментарію, який дозволяє забезпечити ефективне планування, аналіз, облік, моніторинг і контроль грошових потоків підприємства та сформувати ефективне інформаційне забезпечення. З цією метою можуть використовуватись ті методи та інструменти, які дозволяють впливати на рух грошових коштів.
--	---

Продовження табл. 4.1

1	2
5. Розробка кількісних індикаторів контролінгу грошових потоків	При розробці кількісних індикаторів, на нашу думку, на стратегічному рівні найважливішим має бути критерій створення вартості підприємством.
6. Формування системи моніторингу індикаторів грошових потоків	Система моніторингу складає основу контролінгу і є найбільш активною частиною його механізму. Система моніторингу грошових потоків, на нашу думку І. Бланка, являє собою розроблений на підприємстві механізм постійного спостереження за контрольованими показниками їх формування, визначення розмірів відхилень фактичних результатів від передбачених і виявлення причин цих відхилень. Побудова системи моніторингу контрольованих показників функціонування грошових потоків охоплює наступні основні етапи.
7. Виявлення відхилень фактичних значень індикаторів від планових та нормативних.	Встановлення розмірів відхилення фактичних результатів контрольованих показників від встановлених стандартів здійснюється як в абсолютних так і відносних показниках. Оскільки кожен показник міститься в контрольних звітах виконавців на даному етапі він агрегується в рамках підприємства в цілому.
8. Розробка порядку дій щодо впливу на виявлені відхилення	Принципова система дій полягає в трьох алгоритмах: - «нічого не робити»; - «ліквідувати відхилення»; - «змінити систему планових або нормативних показників».

Джерело: [19]

В якості розробці кількісних індикаторів можуть виступати вартісно-орієнтовані показники, які базуються на грошових потоках. До них можна віднести вартість підприємства, визначена на основі моделей дисконтованих грошових потоків, залишковий грошовий потік (Residual Cash Flow, RCF), додана грошова вартість (Cash Value Added, CVA), грошова дохідність на інвестиції (Cash Flow Return on Investments, CFROI) та інші вартісно-орієнтовані показники, що базуються на грошових потоках.

Щодо індикаторів оперативного контролінгу грошових потоків, то тут, на

нашу думку, варто виділити величину вільного грошового потоку підприємства, грошового потоку для кредиторів та акціонерів, структурні коефіцієнти, коефіцієнти достатності, коефіцієнти ефективності, коефіцієнти рівномірності та синхронності грошових потоків. Також важливим кількісним індикатором, який виражає платоспроможність підприємства з позиції грошових потоків є коефіцієнт достатності грошових потоків, який може бути декомпонований на сукупність фінансових коефіцієнтів, що на нашу думку, дозволяє інтегрувати контролінг фінансового стану підприємства із контролінгом грошових потоків.

Важливим також є визначення структури і показників форм контрольних звітів (рапортів) виконавців. Для забезпечення ефективності контролінгу такий звіт повинен бути стандартизованим і містити наступну інформацію: фактично досягнуте значення контрольованого показника (в співставленні з передбаченим), розмір відхилення фактично досягнутого значення контрольованого показника від передбачуваного, факторний розподіл розміру відхилення (якщо контрольований показник піддається кількісному розподілу на окремі складові), пояснення причин негативних відхилень по показнику в цілому і по окремим його складовим, зазначення осіб, які винні у від'ємному значенні показника, якщо це відхилення спричинено внутрішніми факторами діяльності підприємства. Форма стандартного контрольного звіту диференціюється у відповідності зі змістом доведеного йому бюджету (плану).

Визначення контрольних періодів по кожному виду контролінгу грошових потоків і кожній групі контрольованих показників в цілому має передбачати конкретизацію контрольного періоду по видам контролінгу і групам показників визначається «терміновістю реагування», яка необхідна для ефективного управління грошовими потоками на даному підприємстві. З урахуванням даного принципу виділяють: тижневий (декадний) контрольний звіт, місячний контрольний звіт, квартальний контрольний звіт. При цьому по відносним показникам всі відхилення поділяють на 3 групи: позитивне відхилення, негативне допустиме відхилення, негативне критичне відхилення.

Для проведення такої градації на ТОВ «Овостар Юніон» повинен бути визначений критерій критичних відхилень, який може бути диференційованим по контрольним періодам.

Приклад матриці ідентифікації відхилень в розвитку грошових потоків на рівні їх стратегічного контролю представлено в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Матриця ідентифікації масштабів стратегічних відхилень та адекватних заходів стабілізації ситуації ТОВ «Овостар Юніон»

Показник	Характеристика ситуації	Заходи щодо стабілізації ситуації
Чистий грошовий потік (ЧГП)		
$ЧГПф = ЧГПпл$	Розвиток грошових потоків відповідає планам	Підтримка тенденцій розвитку грошових потоків, що склались
$ЧГП_{\text{макс}} < ЧГПф$	Ситуація загрозлива, так як може спричинити вихід підприємства зі стану фінансової рівноваги за рахунок збільшення зовнішніх джерел фінансування діяльності	Необхідні коригуючі дії щодо співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування, організація моніторингу погашення запозичених фінансових ресурсів, пошук джерел зростання чистого грошового потоку
$ЧГПф < ЧГП_{\text{мін}}$	Ситуація критична, спостерігається значне перевищення витратної частини над дохідною частиною грошових потоків	Крім заходів, перелічених у попередньому пункті, необхідно досліджувати та змінювати асортиментну політику
$ЧГП_{\text{мін}} < ЧГПф < ЧГП_{\text{пл}}$	Фактичний обсяг чистого грошового потоку менше ніж плановий, але більше ніж мінімально – допустимий, що зменшує ступінь самофінансування діяльності підприємства	Необхідно здійснювати пошук резервів підвищення обіговості активів, резервів зростання позитивного грошового потоку, оптимізації фінансування поточних витрат, підвищення ефективності реалізації інвестиційних проектів та здійснення фінансових операцій
$ЧГП_{\text{пл}} < ЧГПф < ЧГП_{\text{макс}}$	Підприємство генерує чистий грошовий потік, що перевищує його плановий обсяг. Причинами цього можуть бути як мобілізація внутрішніх резервів, виявлених в процесі реалізації планів, так і залучення зовнішніх джерел фінансування діяльності, як не погашені в повному обсязі	Якщо джерелом зростання чистого грошового потоку є мобілізація зовнішніх джерел, – це позитивний факт і коригуючі дії на потрібні. Якщо причиною зростання чистого грошового потоку є залучення зовнішніх джерел фінансування діяльності, необхідно аналізувати та контролювати вчасність їх погашення та ефективність використання
Коефіцієнт якості чистого грошового потоку (Кя)		
$Кяф - Кяпл$	Якість чистого грошового потоку відповідає запланованому рівню	Необхідно підтримувати ситуацію, що склалась

$0 < \text{Кяф} < \text{Кяпл}$, При чистому прибутку > 0 , чистому грошовому потоку > 0	Коефіцієнт якості чистого грошового потоку нижчий, ніж планувалось. Причиною такої ситуації, як правило, є залучення зовнішніх джерел фінансування та їх недовірення на момент оцінки ситуації	Необхідно здійснювати контроль за погашенням залучених коштів, ефективністю їх використання, оскільки нераціональне використання таких ресурсів може призвести до падіння обсягу чистого прибутку та чистого грошового потоку
---	--	---

Джерело: [12]

Ідентифікація масштабів відхилень має відбуватися шляхом оцінки відхилень по кожному показнику та комплексної оцінки ситуації, яка склалася на підприємстві, що дозволяє здійснити більш коректний вибір заходів стабілізації ситуації. Такий принцип використовується і на рівні тактичного контролю грошових потоків. Для ідентифікації відхилень, виявлених на рівні тактичного контролю на ТОВ «Овостар Юніон», можна використовувати спеціально розроблену матрицю, що зображена в табл. 4.3.

Таблиця 4.3

Матриця ідентифікації масштабів тактичних відхилень та адекватних заходів стабілізації ситуації ТОВ «Овостар Юніон»

Показник та масштаб його відхилення	Характеристика ситуації	Заходи щодо стабілізації ситуації
Обсяг позитивного грошового потоку (ПГП)		
$\text{ПГПф} > \text{ПГПпл}$	Позитивна ситуація: підприємство забезпечує плановий обсяг надходжень грошових потоків (зростання надходжень)	Підтримка ситуації
$\text{ПГПф} < \text{ПГПпл}$	Ситуація негативна	Пошук резервів зростання позитивного грошового потоку: вдосконалення асортиментної та цінової політики, контроль та заходи, спрямовані на інкасацію дебіторської заборгованості
Обсяг від'ємного грошового потоку (ВГП)		
$\text{ВГПф} < \text{ВГПпл}$	Ситуація позитивна, якщо від'ємний грошовий потік зменшується за рахунок мобілізації внутрішніх джерел його зменшення (економія на витратах обігу)	Якщо зменшення від'ємного грошового потоку відбувається за рахунок невчасності здійснення необхідних платежів, появи прострочених зобов'язань, необхідні заходи щодо забезпечення вчасності здійснення платежів

$ВГПф = ВГПпл$	Позитивна ситуація: відповідність плану	Підтримка ситуації, можливо, пошук резервів скорочення вихідного грошового потоку
$ВГПф > ВГПпл$	Ситуація негативна: відбувається перевитрата грошових коштів	Пошук резервів вихідного грошового потоку

Джерело: [12]

Виявлення основних причин відхилень фактичних результатів контрольованих показників від встановлених стандартів проводиться по підприємству в цілому і по окремим центрам відповідальності. В процесі такого аналізу виділяються і розглядаються ті показники контролінгу грошових потоків, по яким спостерігаються критичні відхилення від цільових параметрів, завдань поточних планів і бюджетів. По кожному критичному відхиленню повинні бути виявлені причини його виникнення. В процесі здійснення такого аналізу в цілому по підприємству використовуються відповідні розділи контрольних звітів виконавців. Розроблена система моніторингу повинна коригуватися при зміні цілей контролінгу грошових потоків і системи показників поточних планів і бюджетів [7, с.183-186; 19].

Розробка порядку дій щодо впливу на виявлені відхилення є завершальним етапом побудови контролінгу грошових потоків на ТОВ «Овостар Юніон». Принципова система дій менеджерів підприємства в цьому випадку полягає в трьох алгоритмах:

– «нічого не робити». Ця форма реагування передбачається в тих випадках, коли розмір негативних відхилень значно нижче передбаченого «критичного» критерію.

– «ліквідувати відхилення». Така система дій передбачає процедуру пошуку і реалізації резервів по забезпеченню виконання цільових, планових чи нормативних показників. При цьому резерви розглядаються в розрізі різних аспектів господарської діяльності і окремих фінансових операцій. В якості таких можливостей може бути розглянути доцільність запровадження посиленого режиму економії, використання системи фінансових резервів та ін.

– «змінити систему планових або нормативних показників». Така система дій застосовується в тих випадках, якщо можливості нормалізації окремих аспектів формування грошових потоків обмежені або взагалі відсутні. В цьому випадку за результатами моніторингу грошових потоків вносяться пропозиції по коригуванню системи цільових параметрів їх розвитку, показників поточних фінансових планів або окремих бюджетів [7, с.187; 19].

Отже, з метою підвищення ефективності управління грошовими потоками ТОВ «Овостар Юніон» необхідно:

- залучати в практику розрахунок системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості та платоспроможності;
- досліджувати галузеві закономірності грошових потоків та враховувати їх у практиці обліку та аналізу підприємства;
- визначати потоки в обліковій у тому числі оперативній інформації для формування своєчасного та повного інформаційного забезпечення аналізу руху грошових коштів підприємств;
- удосконалити методику аналізу грошових потоків;
- враховувати фактори руху коштів вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах невизначеності та ризику.

Отже, у табл. 4.4 наведемо заходи підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства ТОВ «Овостар Юніон», що повинні застосовуватися у 2021 році.

Таблиця 4.4

Планові заходи підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства ТОВ «Овостар Юніон» на 2021 рік

Назва заходу	Мета впровадження
Впровадження контролінгу	Буде створена служба контролінгу на підприємстві з метою оптимізації грошових потоків
Застосування Інформаційного звіту про рух грошових коштів	Буде застосовуватися з метою досконалого аналізу та планування грошових потоків
Застосування факторингових послуг	Буде використано з метою відновлення оборотного капіталу підприємства
Застосування знижок для постійних	Застосовуватиметься з метою залучення

клієнтів	додаткових клієнтів та підвищення прибутковості діяльності
----------	--

Для визначення ефективності визначених заходів з удосконалення політики управління грошовими потоками проведемо експертну оцінку за допомогою керівників підприємства.

Довідково наведемо також прогноз обсягів продажів методом екстраполяції (рис. 4.1).

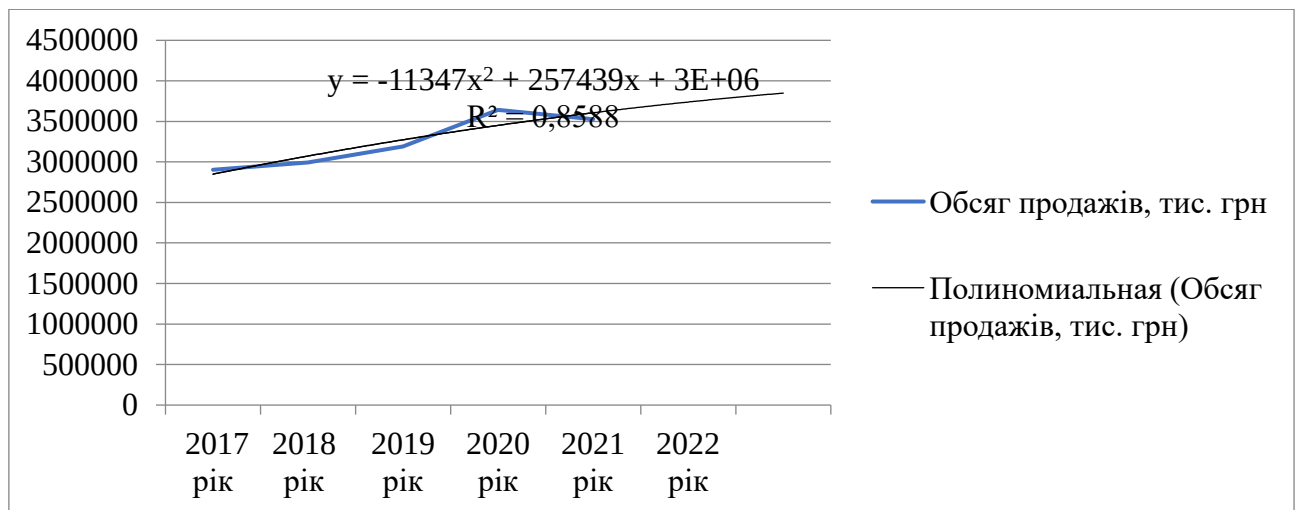

Рис. 4.1. Прогноз обсягів продажів методом екстраполяції тренду

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності

Результати опитування наведені у табл. 4.5.

Таблиця 4.5

Результати опитування експертів

Експерти	1	2	3	4	5	6	7
Приріст чистого доходу (виручки) від реалізації, тис. грн.	433568	487071	561787	636730	740771	854406	961804

Джерело: складено автором

Величини даного прогнозу необхідно перевірити на надійність і типовість, тому визначаємо середнє квадратичне відхилення, що характеризує розсіювання думок окремих експертів відносно середнього значення.

$$\alpha = \sqrt{\frac{\sum (O_i - \overline{O_{\text{ндо}}})^2}{n}}; \quad (4.1)$$

Знайдемо середнє арифметичне прогнознх значень чистого доходу від реалізації та середнє квадратичне відхилення:

$$O_{\text{ср}} = 4676137 / 7 = 668019,51 \text{ тис. грн.}$$

$$\alpha = \sqrt{\frac{\sum (O_i - O)^2}{n}} = \dots = a = 179807,96 \text{ тис. грн.}$$

Визначаємо коефіцієнт варіації, який характеризує однорідність сукупності думок експертів:

$$w = \frac{a}{O_c} \times 100\% = w = 179807,96 / 668019,51 \times 100 = 26,92 \%$$

Оскільки розрахункове значення коефіцієнта варіації $w < 33\%$, то сукупність думок експертів можна вважати однорідною, що вказує на можливість використання даних експертних оцінок для подальших розрахунків (табл. 4.5).

Найбільш вірогідний обсяг продажу (В) оцінюємо за методом медіан і визначаємо на рівні 636730 тис. грн. як серединне значення експертних оцінок. Песимістичне (найменше) значення (П) – 433568 тис. грн., оптимістичне (найбільше) значення (О) – 961804 тис. грн. Отже, розраховуємо прогнозні значення приросту чистого доходу ТОВ «Овостар Юніон» в результаті проведення запропонованих заходів:

$$ОП = (О + 4 * В + П) / 6 = (961804 + 4 * 636730 + 433568) / 6 = 657048 \text{ тис. грн.}$$

Таблиця 4.6

Проміжні розрахунки для визначення середньоквадратичного відхилення

Експерти	1	2	3	4	5	6	7	Разом
Приріст чистого доходу (виручки) від реалізації O_i , тис грн	433568	487071	561787	636730	740771	854406	961804	4676137
$O_{\text{ср}}$								668019,51
Відхилення	-234451	-180949	-106232	-31290	72752	186386	293785	0

$\Delta O = (O_i - O_{\text{ндо}})$	54967398432	32742522764	11285307416	979058965	5292809376	34739740700	86309491788	226316329441
-------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-----------	------------	-------------	-------------	--------------

Джерело: розраховано автором

Розраховуємо приріст чистого доходу:

$657048 / 961804 * 100\% = 19,4\%$, де 961804 тис. грн. – базове значення виручки у 2020 році. Отже, приріст виручки у 2021 році становитиме 18,64, що сприятиме збільшенню позитивного грошового потоку підприємства.

4.2 Розвиток інструментів управління рухом грошових потоків підприємства

Оптимізація грошових потоків – процес вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності [69, с. 38]. Під оптимізацією грошових потоків та ефективного управління ними розуміється процес вибору найкращих форм їх організації з можливих, прийнявши до уваги особливості та умови здійснення господарської діяльності на підприємстві, також визначення значень тих економічних показників, при яких досягається оптимум, тобто найкращий стан системи.

Основними об'єктами оптимізації виступає позитивний (вхідний) та негативний (вихідний) грошовий потік в цілому по підприємству, також грошові потоки по видах діяльності, чистий грошовий потік та залишок активів у вигляді грошових коштів. Враховуючи специфіку і складність проблем, з якими зіштовхується ТОВ «Овостар Юніон» в процесі своєї діяльності, виділяють такі напрямки оптимізації грошових потоків [57]:

- подальше вдосконалення технології фінансових розрахунків для скорочення операційних потреб підприємства у необхідних коштах;

- вдосконалення системи обліку з метою здійснення достовірного ретроспективного аналізу;
- підвищення точності прогнозування грошових потоків;
- пошук та використання альтернативних джерел ліквідності;
- удосконалення фіскальної політики, зокрема зниження податкового тиску та максимальне спрощення процедур податкового адміністрування;
- модернізація та структурна перебудова виробничого потенціалу, зниження його енерго- та матеріаломісткості;
- створення необхідних умов для легалізації коштів «тіньових» капіталів;
- забезпечення надійності правової захищеності підприємницької діяльності, припинення практики постійних змін чинного законодавства

Першим кроком до оптимізації є формування платіжного календаря, який виконує функцію структурування грошових коштів. Даний документ можна створювати в довільній формі та деталізувати статті доходів та витрат в тій мірі, яка необхідна користувачу. Необхідність даного документу полягає у визначенні найоптимальнішого графіка руху грошових коштів, який забезпечує вчасну оплату всіх зобов'язань, контроль за своєчасним надходженням необхідних ресурсів і уникнення касових розривів. Найбільшу актуальність він має для великих компаній, які співпрацюють з широким колом постачальників і покупців.

Розробка бізнес-процесу здійснення платежів є одним із важливих інструментів управління рухом грошових потоків. Він є описом всіх процедур у спеціальному документі – «Регламенті оперативного управління грошовими коштами», який містить: перелік центрів фінансової відповідальності, за якими планують і контролюють рух грошових коштів; матрицю відповідальності, в якій наводиться список учасників процесу – (ініціатор платежу, контролер, акцептант), закріплення їх обов'язків і повноважень; розробку часового графіка проходження платежів – встановлення строків і послідовності проходження заявок на оплату. Основним результатом впровадження бізнес-процесу здійснення платежів є економія часу на узгодження і, відповідно, підвищення

ефективності виконання функцій співробітниками у сфері своїх безпосередніх обов'язків.

З метою типізації робіт щодо планування, корегування грошових потоків підприємства, підтримання необхідного рівня його платоспроможності, пропонується використання наступної логіко-структурної моделі оперативного менеджменту (рис. 4.4).

Етапність робіт за запропонованою моделлю може бути наступною:

1. Визначення відхилень від статичних і динамічних показників платіжного календаря загалом по підприємству, за видами діяльності, по його підрозділах за день, п'ятиденку, декаду, наростаючим підсумком з початку місяця.

2. Експертна оцінка припустимого рівня таких відхилень і встановлення меж відхилень, вихід за які вимагає оперативного втручання.

3. Оцінка ситуації, що склалася або може скластися щодо збалансованості надходження і витрачання грошових коштів як за обсягом, так і за часом.

Рис 4.4. Структурно-логічна модель оперативного управління грошовими потоками на ТОВ «Овостар Юніон»

Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження

4. Швидке виявлення внутрішніх і зовнішніх причин, що викликали чи можуть викликати нерівномірність надходження і витрачання грошових засобів

у окремих часових інтервалах, їх вимір і вплив на абсолютну ліквідність.

5. Своєчасне подання керівництву інформації, отриманої в результаті аналізу, і розробка заходів щодо прискорення або сповільнення грошових потоків. Чим суттєвіше відхилення від планових показників, тим вищий ранг керівника, вплив якого необхідний.

6. Обґрунтування тактики управління грошовими коштами підприємства.

7. Підготовка варіантів управлінських рішень.

8. Постійний контроль за впровадженням заходів, спрямованих на усунення дії негативних факторів.

Поліпшенню інформаційного забезпечення управління грошовими потоками, на нашу думку, має сприяти запровадження внутрішньої звітності у формі розрахунку руху грошових коштів – Платіжного календаря. Цю функцію може виконувати таблиця з переліком показників, ідентичних Звіту про рух грошових коштів (ф. № 3), з додатковим запровадженням накопичення оборотів звітного кварталу з наростаючим підсумком з початку року. Даний документ слід наповнити показниками, які відображатимуть суми залишків на рахунках грошових коштів, дебіторської заборгованості та зобов'язань. У цілому такий підхід дозволить своєчасно виявляти негативні тенденції щодо грошових потоків, погашення заборгованості ще у процесі здійснення господарської діяльності, а не констатувати здійснені факти в кінці року, коли корективи вже нездійсненні [4].

Основним інструментом обліку руху грошових коштів задля правильного управління ними Маліков В. В. вважає Інформаційний звіт про рух грошових коштів [42, с. 371]. Такий звіт являє собою просту таблицю, в якій відображається щоденне надходження та витрачання грошових коштів, а також залишки грошових коштів на банківських рахунках і в касах підприємства. Пропонується така форма Інформаційного звіту про рух грошових коштів (табл. 4.7).

Таблиця 4.7

Форма Інформаційного звіту про рух грошових коштів

Дата	Залишок грошових коштів на початок дня	Надходження грошових коштів	Грошові платежі	Різниця (надлишковий грошовий потік або дефіцит грошових коштів)	Залишок грошових коштів на кінець дня

Джерело: [42, с. 371]

Маліков В. В. виділяє такі рекомендації щодо складання Інформаційного звіту про рух грошових коштів [42, с. 371]:

- Звіт складається на період часу, що дорівнює одному місяцю;
- по закінченню кожного робочого дня визначається загальна сума (підсумок) надходжень і витрачання грошових коштів, зокрема наростаючим підсумком з початку місяця;
- відомості про щоденні надходження можуть зазначатися однією сумою. Але якщо підприємство досить часто отримує грошові кошти не тільки від операційної діяльності, то в графі «Надходження грошових коштів» слід додатково окремо наводити відомості за видами джерел надходження;
- відомості про витрати повинні наводитись за кожним платежем із зазначенням його призначення і суми;
- Інформаційний звіт про рух грошових коштів за всіма суб'єктами (представництвами, підрозділами тощо) має складатися на підставі даних бухгалтерії кожного суб'єкта, що входить до складу бізнесу.

Інформаційний звіт про рух грошових коштів, на думку автора, вирішує кілька завдань:

- показує суму надходжень, платежів і надлишкового грошового потоку. Ці завдання є основними і служать основою для прийняття управлінських рішень при здійсненні управління фінансами в цілому та грошовими потоками зокрема;
- показує, в які дні виникли касові розриви та які заходи здійснювалися для їхньої ліквідації. До таких заходів можна віднести перенесення термінів платежів (відстрочення), залучення позикових коштів, терміновий продаж активів, використання резервів;

– підтримує належний рівень платоспроможності. Для контролю за платоспроможністю до Інформаційного звіту про рух грошових коштів щодня складаються примітки про величину кредиторської та дебіторської заборгованості.

Оскільки Інформаційний звіт про рух грошових коштів має вирішувати кілька завдань, пропонується виділяти такі його види (табл. 4.8).

Таблиця 4.8

Види Інформаційного звіту про рух грошових коштів

Вид звіту про рух грошових коштів	Характеристика
Попередній (плановий)	Такий вид Інформаційного звіту про рух грошових коштів складається до початку поточного місяця на підставі відомостей про заплановані платежі та заплановані надходження. Він дає можливість балансувати грошові платежі з грошовими надходженнями на кожен день місяця, зокрема для запобігання виникненню касових розривів
Оперативний	Такий вид Інформаційного звіту про рух грошових коштів враховує, що щодня відбувається зміна графіка платежів і плану надходження грошових коштів. Тобто у графі «Надходження грошових коштів» і «Грошові платежі» вносяться фактичні дані за робочий день і виводяться залишки грошових коштів на кінець робочого дня (початок наступного дня). У разі необхідності проводяться коригування графіка платежів і плану надходження грошових коштів
Звітний (фактичний)	Такий вид Інформаційного звіту про рух грошових коштів отримують автоматично після заповнення відомостей про надходження, витрачання й залишки коштів на кінець останнього робочого дня місяця. Такий звіт дає змогу побачити: - в які дні та з яких причин виникли касові розриви; - які заходи були вжиті для їхнього усунення. Це має допомогти в майбутньому заздалегідь уникати вказаних проблем
Аналітичний	Такий вид Інформаційного звіту про рух грошових коштів є комбінацією попереднього (планового) і звітного (фактичного) видів. Аналізуючи його, власник на початку кожного дня приймає рішення про зміну видів, термінів і сум платежів
Зведений	У такому вигляді Інформаційного звіту про рух грошових коштів окремо з подальшим підсумуванням наводяться відомості про рух грошових коштів за кожною юридичною особою, фізичною особою – підприємцем, кожним відокремленим підрозділом, представництвом тощо, які мають окремий рахунок і входять до складу однієї бізнес-структури. Це дає можливість власнику (керівнику) оперативно приймати рішення про перерозподіл коштів з одного підрозділу (представництва, фізичної особи – підприємця тощо) на інший

Джерело: [42, с. 372]

Незважаючи на те, що видів Інформаційного звіту про рух грошових коштів виділено кілька, основним із них і найбільш складним через невизначеність слід вважати плановий. Складання планового Інформаційного звіту про рух грошових коштів передбачає такі етапи:

- визначення суми залишку грошових коштів на початок місяця;
- складання графіка платежів;
- складання плану надходження грошових коштів, виходячи з недопущення касових розривів.

Найголовнішим є те, що значна частина платежів є обов'язковими, до того ж для багатьох з них встановлені граничні терміни здійснення, а отже, грошові надходження повинні бути синхронізовані з обов'язковими грошовими платежами. Грошові надходження понад суму обов'язкових платежів – це джерело коштів для виконання фінансових завдань (цілей). На наш погляд, план грошових надходжень повинен вирішувати два завдання:

1) забезпечувати перевищення сумою грошових надходжень суми грошових платежів або, принаймні, не допускати зниження залишків грошових коштів на кінець місяця до критичного мінімуму, який не дозволить здійснити обов'язкові платежі на початку місяця;

2) уникати касових розривів, тобто забезпечувати таку суму грошей на банківських рахунках, яка дозволить здійснити всі платежі, заплановані графіком.

Першим кроком планування надходження грошових коштів є визначення суми грошових надходжень, яка повинна дорівнювати сумі грошових платежів, передбачених графіком. Ця сума має бути розподілена за підрозділами і виконавцями, які зайняті продажем. Також необхідно визначити джерела грошових надходжень. Можна виділити такі джерела:

- кошти від продажу продукції, товарів, послуг;
- пасивні доходи. Оскільки дати і суми пасивних доходів добре відомі, ці

суми відразу ж вносяться до дохідної частини Інформаційного звіту про рух грошових коштів.

Для зручності суми грошових надходжень можуть бути розбиті на категорії, наприклад виручка від продажу товарів, продукції, аванси (передоплати), погашення дебіторської заборгованості за товари (продукцію), орендні платежі, відсотки за депозитом тощо.

Грошові кошти як найбільш ліквідні активи повинні забезпечувати постійну платоспроможність підприємств, тому грошові потоки мають бути під постійним контролем бухгалтерів та керівників. Доцільно запровадити систему контролінгу за фінансовими потоками. У рамках цього передбачаємо здійснення обов'язкового оперативного планування грошових потоків. Оскільки включення до штатного списку працівників за посадами фінансових аналітиків (контролерів) на приватних підприємствах неможливе через брак фахівців та потребу у високій оплаті їх заробітної плати, тому щоб запрацювала система контролінгу за грошовими потоками на підприємстві пропонується доповнити перелік посадових обов'язків працівників апарату управління:

- для головного бухгалтера: інформаційне забезпечення контролінгу фінансових потоків підприємства; спільний контроль з іншими підрозділами апарату управління щодо контролю руху грошових коштів; формування управлінської звітності;

- для економіста: оперативне планування грошових потоків підприємства та аналіз виконання планових показників; бюджетування грошових потоків інвестицій-них проектів підприємства; складання і аналіз фінансових бюджетів; контроль фінансових потоків; обґрунтування пропозицій щодо оптимізації руху грошових коштів.

Завданням синхронізації грошових потоків є забезпечення розподілу попередньо збалансованих грошових потоків так, щоб забезпечувалася постійна платоспроможність і генерувався цільовий залишок грошових активів до кінця планового періоду. Синхронізація має бути спрямована на усунення сезонних і циклічних розходжень та оптимізацію залишків грошових коштів.

У період, коли у компанії наявний надлишок або дефіцит коштів одним з ефективних методів оптимізації є «Системи прискорення – уповільнення платіжного обороту», який передбачає розробку заходів щодо прискорення оборотності грошових потоків, залучення додаткових коштів або скорочення вихідного грошового потоку.

Розвиток ринкових відносин та інфраструктури фінансового ринку дозволяють використовувати в практиці фінансового менеджменту ряд нових форм управління дебіторською заборгованістю – її рефінансування, тобто прискорений переказ в інші форми оборотних активів підприємства: грошові кошти і високоліквідні короткострокові цінні папери. Основними формами рефінансування дебіторської заборгованості, використовуваними в даний час, є: факторинг; облік векселів, виданих покупцями продукції; форфейтинг.

Існує кілька причин, за якими використання факторингу ТОВ «Овостар Юніон» дозволить ефективно управляти дебіторською заборгованістю. Перша причина – потреба в додаткових оборотних коштах для товарного кредитування покупців. Справа в тому, що факторинг є практично єдиним засобом фінансування дебіторської заборгованості. Укладення угоди ТОВ «Овостар Юніон» з банком «Альфа-банк» про послуги надання факторингу, дозволить підприємству не обмежувати кількість клієнтів, яким необхідно відвантажувати товари в кредит, не встановлювати ліміти на обсяги відвантаження і терміни кредитування. Завдяки чому успішно вирішиться завдання створення нових каналів збуту і збільшення обсягу продажів. Друга причина – прагнення знизити кредитні ризики. Банк-фактор регулярно відстежує кредитоспроможність покупців організації та подає відповідні звіти, що сприяє мінімальних втрат від неплатежів. Отже, факторинг – інструмент, який дозволить ТОВ «Овостар Юніон» збільшити продажі і краще використовувати свої оборотні кошти.

Проведемо розрахунок вартості факторингових послуг на 2021 рік, за умови, що виручка від продажу продукції за рік склала 3524945,00 тис. грн. Загальна кількість основних покупців – 154, в тому числі десять з них можуть

працювати ТОВ «Овостар Юніон» на умовах факторингу. Сума операцій з факторингу за рік може скласти до 10% від виручки, тобто – 35249,45 тис. грн.

В укладених договорах обумовлено наступне: 1) поставка продукції ТОВ «Овостар Юніон» здійснюється на умовах відстрочки платежу покупцю на 90 днів, 2) відступлення права вимоги боргу з поставки товару надається КБ «Альфа-банк», 3) виплата дострокового платежу ТОВ «Овостар Юніон» проводиться відразу після відвантаження товару і становить 90% від суми поставленого товару, 4) процентна ставка за надані грошові кошти – 10% річних, 5) резерв коштів становить 10% і знаходиться в розпорядженні КБ «Альфа-банк» до моменту оплати 100% вартості товару покупцем, 6) комісія КБ «Альфа-банк» за надання факторингових послуг складає 0,1% від суми резерву, 7) переказ залишків грошових коштів здійснюється після закінчення 90 днів за вирахуванням комісії АКБ «Альфа-банк». Результати розрахунку наведемо в таблиці 4.9.

Таблиця 4.9

Розрахунок вартості факторингових послуг, що надаються ТОВ «Овостар Юніон» на 2021 р.

Найменування показника	При використанні факторингу
Сума факторингової операції (загальна сума рахунків за рік), грн.	35249450
Облікова ставка банку, %	10%
Сума комісійної винагороди 0,1%, грн.	3524945
Витрати на здійснення факторингової угоди (витрати на підготовку і оформлення документів), грн.	3500
Плата за користування кредитом, грн.	35249
Загальна сума витрат підприємства, грн.	3563694
Додатково отримані грошові кошти, грн.	32330200
Рівень додаткових витрат до рівня додатково отриманих коштів, %	11,02

Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження

Таким чином, застосування факторингу вигідно підприємству. За рахунок цього заходу підприємство у 2021 році поліпшить розрахунково-платіжну дисципліну. Прибутковість реалізації припущеного заходу становить 89,98%.

Проведені дослідження сучасних проблем обліково-аналітичного [4; 40, с.

213-214] забезпечення управління грошовими потоками та вивчення фактичного стану обліку і контролю руху грошових коштів на підприємствах дозволили розробити ряд пропозицій щодо удосконалення. Так, для обслуговування господарських розрахунків та поступового скорочення готівкового обігу варто розглянути використання платіжних корпоративних карток – як спеціального платіжного засобу у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки з рахунка платника чи з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків, банкоматів, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором. Доречним також є використання факторингу, що дозволить ефективно управляти дебіторською заборгованістю. Це значно спростить здійснення розрахунків: за відрядженням, за куплені будь-які активи та за виконані роботи і послуги.

4.3 Удосконалення порядку співпраці з клієнтами ТОВ «ОВОСТАР ЮНІОН» з метою оптимізації балансу грошового потоку підприємства

Склад функцій системи управління грошовими потоками, їх трансформація відбувається з урахуванням масштабів та номенклатурності виробництва, спеціалізації і виробничої структури підприємства. Їх перелік постійно розширюється із поглибленням досліджень аспектів, що впливають на цей процес, та не характеризується певним сталим значенням. Серед основних проблем, які потребують вирішення в системі оперативного управління грошовими потоками ТОВ «Овостар Юніон», є:

- несинхронність платежів – необхідність здійснення платежів може наступити швидше, ніж відбувається надходження грошових коштів на підприємство;
- незіставність платежів – сума платежів може бути більшою за обсяг грошових засобів, якими володіє підприємство;

- нерегулярність надходжень – сезонність може суттєво впливати на діяльність підприємства;
- непередбачуваність – підвищення ризиків і зниження точності прогнозів надходження грошових засобів, що особливо актуально в кризових умовах.

Основні напрями оптимізації грошових потоків підприємства зображені на рис. 4.2 [7, с. 652; 52]. Основні напрями оптимізації грошових потоків підприємства: збалансування обсягів грошових потоків (збалансування дефіцитного грошового потоку; збалансування надлишкового грошового потоку); синхронізація грошових потоків у часі (вирівнювання грошових потоків у часі); оптимізація суми чистого грошового потоку (максимізація чистого грошового потоку) [8, с. 652].

Керівництву ТОВ «Овостар Юніон» необхідно присвятити значну увагу управлінню продажами і маркетингу – пошуку, залученню і втриманню клієнтів, клієнтській політиці, плануванню і методам стимулювання збуту і т. д. Тому ТОВ «Овостар Юніон» перед тим, як планувати обсяг виробництва, формувати свої виробничі потужності, необхідно вивчити попит на продукцію, ринки її збуту, їх місткість, реальних і потенційних конкурентів, споживачів, можливість організувати виробництво за конкурентною ціною, доступність необхідних матеріальних ресурсів, наявність кадрів необхідної кваліфікації і т.п.

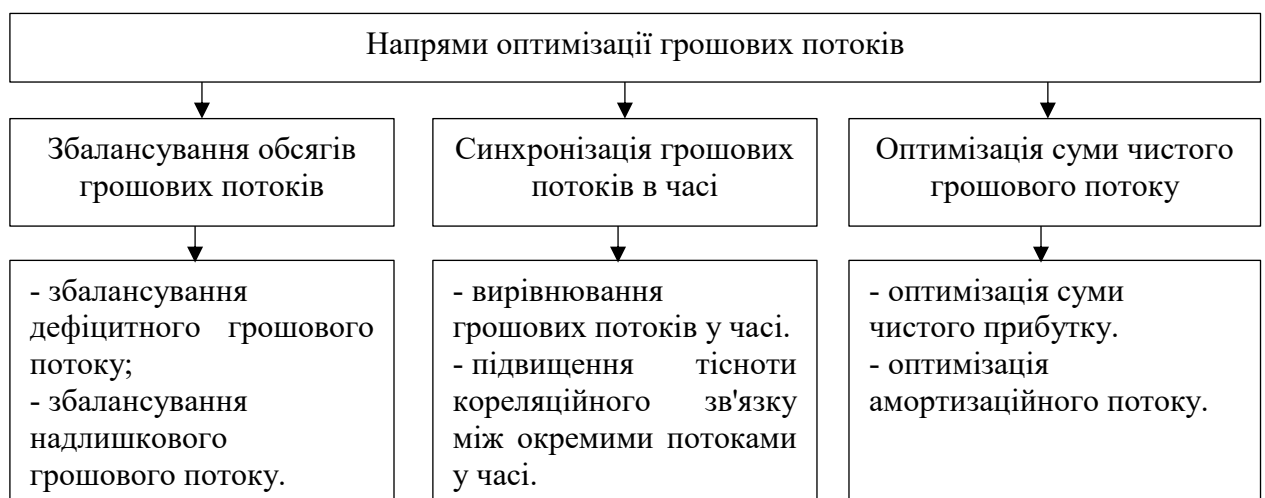

Рис. 4.2. Основні напрями оптимізації грошових потоків підприємства

Джерело: [7, с. 652]

Крім того, уваги потребує управління робочим капіталом. Це передбачає виконання комплексу робіт, спрямованих на оцінку стану, структури запасів, визначення економічно обґрунтованого їх розміру. Вивченню підлягають також дебіторська і кредиторська заборгованості за видами і строками погашення, оптимальні схеми взаємовідносин з контрагентами, можливість використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості (факторингу, форфейтингу). Однак необхідно врахувати, що надзвичайно агресивні заходи щодо збору дебіторської заборгованості призводять до втрати довіри і лояльності клієнтів, а пасивність у цьому питанні веде до зростання задоволеної дебіторської заборгованості. Затримка платежів постачальникам за надходження матеріальних ресурсів може ускладнити взаємовідносини з ними, а більш активні виплати позбавляють підприємства можливості здійснювати інші платежі.

Для удосконалення механізму формування та використання грошових потоків ТОВ «Овостар Юніон» та оптимізації балансу грошового потоку доцільно проводити наступні заходи [26]:

1. Збільшувати вхідний грошовий потік у короткостроковому періоді за рахунок таких заходів: використання передоплати за всю або більшу частину продукції, яка користується підвищеним попитом; скорочення термінів надання товарного кредиту покупцям продукції; збільшення розмірів цінових знижок при реалізації продукції, яка не користується високим попитом; прискорення інкасації дебіторської заборгованості; використання сучасних форм реінвестування простроченої дебіторської заборгованості – облік векселів, факторингу; індивідуальна робота з кожним дебітором з метою прискорення надходження коштів; використання короткострокових фінансових кредитів і позик.

2. З метою уповільнення виплат коштів у короткостроковому періоді можна рекомендувати такі заходи: збільшення термінів за погодженням з постачальниками товарного кредиту; уповільнення інкасації власних платіжних

документів; реструктуризація короткострокових фінансових боргів шляхом переведення їх у довгострокові борги; одержання відстрочки за платежами у бюджет і позабюджетні фонди; зменшення розміру платежів за рахунок удосконалення внутрішньої і зовнішньої фінансової політики підприємства, спрямованої на економію витрат.

3. У довгостроковому періоді збільшення вхідного грошового потоку може бути досягнуте за рахунок таких заходів: збільшення розмірів власного капіталу за рахунок випуску нових акцій, додаткових установчих внесків, одержання бюджетного цільового фінансування, капіталізації більшої суми чистого прибутку підприємства; залучення додаткових фінансових кредитів і позик у формі випуску корпоративних облігацій чи довгострокового банківського кредиту; продажу частини або всього пакета цінних паперів для збільшення обсягу коштів в обороті; ліквідація і продаж частини майна, насамперед основних фондів, або здачі їх в оренду у випадку їх недостатньо ефективного використання; збільшення обсягу продажів за рахунок зростання виробництва продукції, удосконалення технології, випуск нових видів продукції чи надання нових видів послуг; диверсифікованість діяльності шляхом проникнення на нові ринки збуту і ринки ресурсів; підвищення продуктивності праці, розвиток рекламної діяльності, впровадження нових нетрадиційних підходів до роботи з покупцями; активного використання оренди, у тому числі фінансового лізингу;

4. Зниження обсягів вихідного грошового потоку в довгостроковому періоді може бути досягнуте за рахунок таких заходів: зменшення обсягів придбання основних коштів, які не забезпечують істотного збільшення в довгостроковому періоді вхідного грошового потоку; зменшення вкладення коштів у фінансові інструменти інвестування; зниження витрат на придбання матеріальних оборотних активів за рахунок вибору дешевшої і якісної сировини та матеріалів; вибір більш придатних за витратами постачальників сировини, матеріалів, комплектуючих виробів; зменшення транспортних і складських витрат за рахунок оптимізації розмірів поставок матеріальних оборотних

активів, скорочення періоду збереження товарно-матеріальних цінностей; істотне підвищення продуктивності праці, яке дозволяє знизити витрати на оплату праці і позабюджетні платежі; мінімізація загальної суми витрат на виробництво і реалізацію продукції і послуг.

ТОВ «Овостар Юніон» має широку мережу клієнтів. Значну частку становлять клієнти, які вносять оплату за договорами в кінці місяця. Тому робота ТОВ «Овостар Юніон» з цими клієнтами повинна будуватися на умовах надання знижок за дострокове внесення оплати з метою скорочення термінів погашення дебіторської заборгованості та прискорення оборотності оборотних коштів компанії. Відповідно, в договорах можуть бути записані наступні вимоги: «2/10, нетто 30», що означає, покупець зобов'язаний внести повну оплату за товари протягом 30 календарних днів з моменту отримання продукції (робіт, послуг). Але якщо покупець хоче здійснити оплату протягом перших 10 днів цього періоду, він матиме право на отримання автоматичного знижки в розмірі 2%, тобто скористатися знижкою за прискорення оплати.

Обґрунтуємо варіанти застосування для ТОВ «Овостар Юніон» можливості скорочення втрат від інфляції при зміні порядку розрахунків з клієнтами за надані послуги в залежності від терміну оплати. Чистий дохід від реалізації становить 3524945 тис. грн. Середня сума дебіторської заборгованості становить 584531 тис. грн. На умовах передоплати здійснюється 60% від всіх продажів підприємства, решта (40%) – з наданням клієнтам відстрочки платежу.

Проведемо порівняльну оцінку двох варіантів короткострокового фінансування своїх клієнтів ТОВ «Овостар Юніон»: 1) надання знижки заради якнайшвидшого покриття потреби в коштах, 2) отримання кредиту без надання знижки. У розрахунках приймаємо наступні умови: В розрахунках приймаємо наступні умови: інфляційне зростання цін – в середньому 1% в місяць, договірної термін оплати – 1 місяць, при оплаті за фактом отримання товару, тобто на початку місяця знижка 2%, банківський відсоток за короткостроковим кредитом становить 19% річних, рентабельність альтернативних вкладень

капіталу 15% річних. Розрахунок наведено в таблиці 4.10.

Таблиця 4.10

Розрахунок фінансового результату ТОВ «Овостар Юніон» на 1000 грн. від надання знижки у 2021 р

Показник	Надання знижок	Кредит
1	2	3
1. Індекс цін	1,01	1,01
2. Коефіцієнт дисконтування ($1/(1+0,01)^1$)	0,99	0,99
3. Втрати від знижок на кожній 1000 грн.	20	

Продовження табл. 4.9

1	2	3
4. Втрати від інфляції на кожній 1000 грн.	-	$1000-1000*0,99 = 10$
5. Дохід від альтернативних вкладень капіталу, грн	$(1000-20)*0,15*0,99 = 145,53$	$(1000*0,15)*0,99 = 148,5$
6. Виплата відсотків, грн.	-	$1000*0,19/12 = 15,8$
7. Фінансовий результат, грн.	$145,53-20 = 125,53$	$148,5-10-15,8 = 122,7$

Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження

Розрахунок показує, що при наданні знижки ТОВ «Овостар Юніон» може отримати дохід більше, ніж при використанні кредиту. Розрахунки показують, що надання 2% знижки при попередній оплаті продукції компанії дозволить ТОВ «Овостар Юніон» отримати з кожної 1000 грн. 125,53 грн., або в цілому при 40% обсязі реалізації в умовах знижки – 176994.53 тис. грн ($3524945 * 40\% * 125,53 / 1000$). А це в свою чергу є стимулом зниження дебіторської заборгованості і прискорення припливу грошових коштів серед маси інших резервів.

Припустимо, що 15% клієнтів компанії (їх дебіторська заборгованість на кінець 2020 року – 528741,75 тис. грн.) Скористаються наданої знижкою і внесуть оплату за реалізовану їм продукцію на рахунок ТОВ «Овостар Юніон» без відстрочки платежу. Це з одного боку збільшить виручку від продажів компанії, а з іншого боку знизить середньорічну суму дебіторської заборгованості, що веде до додаткового припливу грошових коштів.

Порівняльний аналіз показників оборотності дебіторської заборгованості

ТОВ «Овостар Юніон» до впровадження системи знижок і після впровадження системи знижок за 2020 р представлений в таблиці 4.10.

Таким чином, впровадження системи знижок може дозволити підприємству у 2021 році збільшити коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на 5 оборотів і скоротити період оборотності дебіторської заборгованості на 27 днів. Економія коштів від прискорення оборотності дебіторської заборгованості складе: $-0,06 * 3613421,12 / 100 = 2168,05$ тис. грн.

Таблиця 4.11

**Порівняльний аналіз показників оборотності дебіторської заборгованості
ТОВ «Овостар Юніон» до впровадження системи знижок і після
впровадження системи знижок на 2021 р**

Показник	2020 р.	Плановий 2021 рік	Зміна	
			Абс.	Відн, %
1	2	3	4	5
Дохід від продажу товарів, робіт, послуг, тис. грн.	3524945,00	3613421,12	88476,12	102,51
Середньорічна сума дебіторської заборгованості, тис. грн.	584531,00	324706,97	-259824,03	55,55
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	6,03	11,13	5,10	x
Період оборотності дебіторської заборгованості, дні.	60,53	32,80	-27,73	54,19
Коефіцієнт завантаження дебіторської заборгованості в обороті	0,14	0,08	-0,06	x

Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження

Отже, система знижок сприяє захисту підприємства від інфляційних збитків та відносно дешевого поповненню оборотного капіталу в грошовій або натуральній формі.

Для оптимізації балансу грошового потоку доцільно також проводити наступні заходи:

1. Збільшувати вхідний грошовий потік у короткостроковому періоді за рахунок таких заходів: використання передоплати за всю або більшу частину продукції, яка користується підвищеним попитом; скорочення термінів надання

товарного кредиту покупцям продукції; збільшення розмірів цінних знижок при реалізації продукції, яка не користується високим попитом; прискорення інкасації дебіторської заборгованості; використання сучасних форм реінвестування простроченої дебіторської заборгованості – облік векселів, факторингу; індивідуальна робота з кожним дебітором з метою прискорення надходження коштів; використання короткострокових фінансових кредитів і позик.

2. З метою уповільнення виплат коштів у короткостроковому періоді можна рекомендувати такі заходи: збільшення термінів за погодженням з постачальниками товарного кредиту; уповільнення інкасації власних платіжних документів; реструктуризація короткострокових фінансових боргів шляхом переведення їх у довгострокові борги; одержання відстрочки по платежах у бюджет і позабюджетні фонди; зменшення розміру платежів за рахунок удосконалення внутрішньої і зовнішньої фінансової політики підприємства, спрямованої на економію витрат.

3. У довгостроковому періоді збільшення вхідного грошового потоку може бути досягнуте за рахунок таких заходів: збільшення розмірів власного капіталу за рахунок випуску нових акцій, додаткових установчих внесків, одержання бюджетного цільового фінансування, капіталізації більшої суми чистого прибутку підприємства; залучення додаткових фінансових кредитів і позик у формі випуску корпоративних облігацій чи довгострокового банківського кредиту; продажу частини або всього пакета цінних паперів для збільшення обсягу коштів в обороті; ліквідація і продаж частини майна, насамперед основних фондів, або здачі їх в оренду у випадку їх недостатньо ефективного використання; збільшення обсягу продажів за рахунок зростання виробництва продукції, удосконалення технології, випуск нових видів продукції чи надання нових видів послуг; диверсифікованість діяльності шляхом проникнення на нові ринки збуту і ринки ресурсів; підвищення продуктивності праці, розвиток рекламної діяльності, впровадження нових нетрадиційних підходів до роботи з покупцями; активного використання

оренди, у тому числі фінансового лізингу;

4. Зниження обсягів вихідного грошового потоку в довгостроковому періоді може бути досягнуте за рахунок таких заходів: зменшення обсягів придбання основних коштів, які не забезпечують істотного збільшення в довгостроковому періоді вхідного грошового потоку; зменшення вкладення коштів у фінансові інструменти інвестування; зниження витрат на придбання матеріальних оборотних активів за рахунок вибору дешевшої і якісної сировини та матеріалів; вибір більш придатних за витратами постачальників сировини, матеріалів, комплектуючих виробів; зменшення транспортних і складських витрат за рахунок оптимізації розмірів постачань матеріальних оборотних активів, скорочення періоду збереження товарно-матеріальних цінностей; істотне підвищення продуктивності праці, яке дозволяє знизити витрати на оплату праці і позабюджетні платежі; мінімізація загальної суми витрат на виробництво і реалізацію продукції і послуг.

Нестача джерел довготермінових вкладень негативно впливає на перспективну здатність ТОВ «Овостар Юніон» генерувати позитивний оптимальний грошовий потік. Довготермінові кредити банків повинні виступати зовнішнім джерелом фінансування, проте за умови високих відсоткових ставок та нестабільної фінансової ситуації вони стають недоступними для більшості підприємств. Сума недостатнього грошового потоку на ТОВ «Овостар Юніон» може бути збалансована за допомогою таких інструментів: залучення додаткового власного або довгострокового позичкового капіталу; покращення роботи з оборотними активами; позбавлення від необоротних активів, які є непрофільними; зменшення інвестиційних проектів підприємства; зменшення витрат.

Сума надлишкового грошового потоку на ТОВ «Овостар Юніон» повинна бути збалансована за допомогою таких інструментів: збільшення інвестиційної активності підприємства; посилення або диверсифікації діяльності; завчасного погашення довгострокових кредитів [68].

Коли підприємство має менше коштів, ніж мінімально необхідний запас,

то не може здійснити швидке покриття своїх найбільш термінових зобов'язань. Тому, щоб виправити цю ситуацію, значна кількість підприємств впроваджує такі очевидні заходи, як підвищення цін або зменшення інвестицій. Але це доцільно не в усіх випадках – високі ціни знижують конкурентоспроможність продукції, а відмова від інвестицій уповільнює розвиток підприємства.

Ураховуючи вищезазначене вважаємо за необхідне виділити такі напрями ефективного управління грошовими потоками ТОВ «Овостар Юніон» [33]:

- будь який збій у здійсненні платежів негативно позначається на формуванні виробничих запасів сировини і матеріалів, рівні продуктивності праці, реалізація готової продукції тощо. У той же час ефективно організовані грошові потоки підприємства, підвищуючи ритмічність здійснення операційного процесу, забезпечують зростання обсягу виробництва і реалізації його продукції;

- активно управляючи грошовими потоками, можна забезпечити більш раціональне й економне використання власних фінансових ресурсів, що формуються із внутрішніх джерел, знизити залежність темпів розвитку підприємства від залучених кредитів. Особливо актуальності цей аспект управління грошовими потоками набуває для підприємств, що знаходяться на ранніх стадіях свого життєвого циклу, доступ яких до зовнішніх джерел фінансування досить обмежений;

- навіть у підприємств, що успішно здійснюють господарську діяльність і генерують достатню суму прибутку, неплатоспроможність може виникати як наслідок незбалансованості різних видів грошових потоків у часі. Синхронізація надходження і виплат грошових коштів, що досягається в процесі управління грошовими потоками підприємства, дає змогу усунути цей фактор виникнення його неплатоспроможності. Мова йде в першу чергу про ефективне використання тимчасово вільних залишків грошових коштів у складі оборотних активів, а також накопичуваних інвестиційних ресурсів у здійсненні фінансових інвестицій;

- аналіз динаміки чистого грошового потоку важливий, і тому, що часто

на підприємствах складається ситуація, коли є прибуток, але немає коштів, або є грошові кошти, але відсутній прибуток. Таким чином, будучи фінансовим результатом діяльності підприємства, чистий прибуток в той же час не відображає реального фінансового стану підприємства, його платоспроможності і ліквідності балансу.

Отже, в основі оптимізації грошових потоків підприємства повинна бути збалансованість обсягів позитивного та негативного грошових потоків. Відсутність такої збалансованості призведе до утворення дефіцитного або профіцитного грошового потоку, що однаково негативно впливає на діяльність підприємства.

Висновки до розділу 4

Сучасні умови господарювання зумовлюють необхідність проведення особливо ефективного та продуманого управління рухом грошових коштів на підприємстві з урахуванням впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовища. Особливо важливо управляти рухом коштів від операційної діяльності підприємства, адже для підприємств України надходження від даного виду діяльності є джерелом фінансування інвестицій. А це вкрай важливо, враховуючи вартість та ризиковість залучення кредитних ресурсів. Все це потребує налагодження ефективного механізму управління грошовими потоками, особливу роль у функціонуванні якого відіграє фінансовий аналіз, а також дотримання основних принципів такого управління. Організація системи контролінгу також забезпечить стабільний прибуток підприємству при постійному моніторингу показників стану й ефективності управління грошовими потоками за рахунок визначення розмірів відхилень фактичних результатів від передбачених, виявлення причин таких відхилень та прийняття адекватних управлінських рішень.

В умовах нестабільного економічного становища у країні, управління грошовими потоками є важливою складовою їх оптимізації на підприємстві.

Існуючі моделі та методи оптимізації у зв'язку із плином часу та наявними недоліками дещо втрачають свою актуальність і потребують оновлення з урахуванням можливих внутрішніх та зовнішніх факторів впливу. Практика досліджень доводить, що залишається дієвим інструментом платіжний календар, який забезпечує регулювання та збалансованість грошового потоку. Грошовий потік підприємства складається з розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів, що генеруються у процесі діяльності підприємства. Для оптимізації грошових потоків можна провести такі заходи: планування грошових коштів; здійснення платежів у межах лімітів; контроль; управління договірними відносинами; управління дебіторською заборгованістю; управління кредиторською заборгованістю; план-фактний аналіз календарного плану. Таким чином, на основі діагностики фактичного стану обліку та контролю за рухом грошових коштів підприємства нами запропоновано поетапні кроки удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками, які дозволять: запровадити автоматизацію обліку готівкових операцій; розвинути на підприємстві електронні платежі; забезпечити сферу управління інформаційно, застосувавши внутрішньогосподарську звітність; здійснити вибірки та аналіз руху грошових коштів з поквартальною періодичністю.

Запропоновані рекомендації щодо управління грошовими потоками підприємства та, зокрема, побудови Інформаційного звіту про рух грошових коштів дозволять в умовах практичного використання уникнути касових розривів, збалансувати грошові платежі та надходження, а також побудувати дієву систему управління грошовими потоками для досягнення основної мети діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті проведеного дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів управління механізмом формування та використання грошових потоків, які виникають у процесі функціонування підприємства зроблено наступні висновки:

1. Дослідження підходів до тлумачення сутності грошових потоків у літературі сформувалися два основні підходи щодо її визначення, як різниці між отриманими і виплаченими підприємством коштами за певний період, або як безперервний рух коштів за певний період часу. На нашу думку, грошовий потік є сукупністю розподілених у часі надходжень і виплат коштів у ході фінансово-господарської діяльності; та індикатором здатності підприємства покривати свої витрати, погашати зобов'язання своїми ресурсами та ефективно використовувати кошти для їхнього примноження. Поняття «грошовий потік підприємства» є агрегованим, воно включає численні види грошових потоків, що генеруються на підприємстві та обслуговують його господарську діяльність.

2. Механізм управління грошовими потоками підприємства є моделлю дій з досягнення довгострокових цілей щодо формування та подальшої оптимізації під час управління грошовими потоками з метою забезпечення ефективної організації та отримання постійних доходів. Процес управління грошовими потоками підприємства включає в себе дві основні стадії, а саме організацію системи і цикл управління грошовими потоками підприємств. Інтенсивність управління обігом фінансових потоків, оптимальність їх розміру, направленість та ефективність використання залежить від методів та інструментів управління фінансовими потоками.

3. Систему управління грошовими потоками розглядають як певну сукупність взаємопов'язаних елементів. Система забезпечення управління грошовими потоками на підприємстві, на нашу думку, включає в себе наступне: облік грошових коштів; фінансовий аналіз; планування грошових потоків; система контролю за грошовими потоками; прийняття управлінських заходів

щодо оптимізації грошового потоку; прогнозування грошових надходжень та видатків. При цьому, необхідною умовою проведення ефективного аналізу грошових потоків підприємства є створення і розвиток налагодженої інформаційної бази, яка містить бухгалтерський облік і фінансову звітність.

4. ТОВ «Овостар Юніон» – це вертикально інтегроване виробництво яєць і яєчних продуктів, що одночасно забезпечує економічну операційну ефективність і дотримання світових стандартів безпечності та якості продуктів харчування. Основними напрямками діяльності підприємства є: птахівництво; виробництво курячого яйця; національна дистрибуція; виробництво сухих та рідких яєчних продуктів; експорт. В Україні продукція компанії продається під торговими марками «ЯСЕНСВІТ» (столове яйце) і «OVOSTAR» (рідкі та сухі яєчні продукти).

5. Український ринок яєць історично поділяється на промислове та побутове виробництво. Обсяг вироблених яєць у промисловому форматі у 2020 році у порівнянні до 2019 року зріс на 5,2% у річному обчисленні до 9,4 млрд. яєць, або 56% від загального обсягу виробництва, при цьому частка ТОВ «Овостар Юніон» у виробництві промислових яєць у шкаралупі в 2020 році становила 17% та 20% у 2019 році. У 2020 р. розрахунковий обсяг виробництва ринку сухих яєчних продуктів в Україні зріс на 4% до 10,7 тис. тонн, випуск рідких яєчних продуктів зріс на 10% – до 15,4 тис. тонн. Орієнтовна частка «Овостар Юніон» у загальному обсязі виробництва сухих яєчних продуктів у 2019 році дорівнює 28% , що на 1 % менше, ніж у 2019 році, а частка у загальному обсязі вироблених рідких яєчних продуктів становить 90% у 2020 році, що на 1 % більше, ніж у 2019 році.

6. В результаті проведеного економічного аналізу, останні три роки спостерігаємо тенденцію до збільшення позикового капіталу ТОВ «Овостар Юніон» на відміну від власного, що є негативним явищем, оскільки характеризується нестабільністю господарських одиниць та наближенням кризового становища. Підприємство є фінансово залежним, про що свідчить коефіцієнт автономії, що значно нижче нормативного значення у кожному з

досліджуваних років. При цьому, чистий дохід від реалізації продукції підприємства зріс на 335038 тис. грн., тобто на 10,5% і становить 3524945 тис. грн. у 2020 році. Собівартість реалізованої продукції зросла вищими темпами (на 17,26%) та становить 2378936 тис. грн. у 2020 році. Те, що собівартість зростає вищими темпами, ніж доходи від реалізації, що спричинило скорочення валового прибутку у 2020 році на -15170 тис. грн. свідчить про зниження виробничої ефективності та недосконалу політику ціноутворення.

7. Основним структурним підрозділом ТОВ «Овостар Юніон, який відповідає за управління грошовими потоками є фінансова дирекція. Процес управління грошовими потоками ґрунтується на здійсненні такої координації постачальницько-збутової діяльності підприємства, за якої функціонування виробничих етапів буде безперебійним. Стратегія управління грошовими потоками на ТОВ «Овостар Юніон» передбачає детальний аналіз зовнішнього середовища ринку яєць та яєчних продуктів, загальнодержавного стану загалом, ідентифікацію проблем минулих стратегій, котрі не принесли бажаних результатів підприємству.

8. Як правило, операційна діяльність підприємства направлена на продаж продукції, товарів, надання послуг, виконання робіт. Найбільше зростання чистого доходу спостерігається у 2019 році та становить 649374,00 тис. грн. до базисного 2017 року та 452089,00 тис. грн. до попереднього 2018 року. Найбільший обсяг надходжень операційної діяльності, як і очікувано, отримано підприємством в результаті реалізації власних товарів. Найбільший обсяг витрачання спостерігається у категорії витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг) та витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів, витрачання на оплату праці. Чистий рух коштів від операційної діяльності має позитивне значення у досліджуваній період та становить 406132 тис. грн. у 2018 році, 419608 тис. грн. у 2019 році, 355199 тис. грн. у 2020 році. Його скорочення на 12,54% є негативним.

9. За досліджуваній період підприємство збільшило свої витрати на придбання необоротних активів на 147948 тис. грн., що позитивно характеризує

інвестиційну діяльність підприємства. Однак, у 2020 році компанія внесла корективи в інвестиційну програму. У 2019 було розпочато завершальний 4-й етап інвестиційної програми на виробничому майданчику в Ставище (Київської обл.), Який спочатку повинен був бути завершений до кінця 2021 року. Однак у світлі останньої кризи керівництво прийняло рішення про припинення інвестицій.

10. Скорочення операційного та фінансового циклу також позитивно характеризує ділову активність підприємства, оскільки це свідчить про пришвидшення виробничої та фінансової діяльності. Оцінка ефективності грошового обороту показує, що 3,07 грн збитку припадає на 1 грн витрачених підприємством коштів; 3,75 грн. збитку у 2020 році припадає на 1 грн. чистого грошового потоку; низький показник руху грошових коштів у результаті операційної діяльності, що становить 0,12 у 2020 році негативно характеризує здатність підприємства генерувати ресурси в процесі своєї операційної діяльності. Виявлено також, що дебіторська заборгованість займає істотне місце в складі активів підприємства, а саме – 155 у 2018 році та 13,33% у 2020 році. Кредиторська заборгованість є сумарно вищою за дебіторську заборгованість.

11. Використання побудованої та впровадженої в практику діяльності підприємства ефективної системи контролінгу грошових потоків дозволить координувати взаємозв'язки між формуванням інформаційної бази управління грошовими потоками на підприємстві, їх аналізом, оптимізацією та плануванням, що дозволить значно підвищити ефективність управління ними. Для вдосконалення системи управління грошовими потоками, відокремлено напрями контрольних заходів на підприємстві. Розроблено послідовність побудови системи контролінгу грошових потоків на підприємстві. Наведені етапи системи моніторингу показників стану грошових потоків, що контролюється. Для ідентифікації відхилень, виявлених на рівні стратегічного та тактичного контролю на підприємстві, представлено матриці ідентифікації масштабів відхилень та адекватних заходів стабілізації ситуації підприємства.

12. До основних інструментів оперативного управління грошовими потоками можна зарахувати: складання платіжного календаря; формування щоденної звітності по залишках і руху грошових коштів з усіх банківських рахунків і кас; визначення пріоритетності платежів; регулярне погашення рахунків частинами; контроль процедури підтвердження і оплати постачальницьких, збутових та адміністративних витрат (вартість сировини / товару, доставка, послуги, витрати на відрядження, представницькі витрати і т. д.) з визначенням відповідальних осіб; уведення «платіжних днів»; розробка бізнес – процесу здійснення платежів.

13. З метою типізації робіт щодо планування, корегування грошових потоків підприємства, підтримання необхідного рівня його платоспроможності, пропонується використання наступної методики: 1) визначення відхилень від статичних і динамічних показників платіжного календаря загалом по підприємству, за видами діяльності, по його підрозділах за день, п'ятиденку, декаду, наростаючим підсумком з початку місяця; 2) експертна оцінка припустимого рівня таких відхилень і встановлення меж відхилень, вихід за які вимагає оперативного втручання; 3) оцінка ситуації, що склалася або може скластися щодо збалансованості надходження і витрачання грошових коштів як за обсягом, так і за часом; 4) швидке виявлення внутрішніх і зовнішніх причин, що викликали чи можуть викликати нерівномірність надходження і витрачання грошових засобів у окремих часових інтервалах, їх вимір і вплив на абсолютну ліквідність; 5) своєчасне подання керівництву інформації, отриманої в результаті аналізу, і розробка заходів щодо прискорення або сповільнення грошових потоків; 6) обґрунтування тактики управління грошовими коштами підприємства; 7) підготовка варіантів управлінських рішень; 8) постійний контроль за впровадженням заходів, спрямованих на усунення дії негативних факторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аверчева Н. О. Сучасні аспекти розвитку ринку харчових яєць / Н. О. Аверчева // Агросвіт. – 2020. - № 10. – С. 87-98.
2. Аналіз ринку яєць і яєчних продуктів світу. 2019 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/obzor-rynka-yaic-i-yaichnyh-produktov-ukrainy-2019-god>
3. Аналіз ринку яєць України. 2019 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanierynka/obzorrynkayaicukrainy-2019-god>
4. Аніщенко Е. Ю. Удосконалення обліку грошових потоків підприємств / Е. Ю. Аніщенко, О. Д. Підлубна // Вісник [Київського інституту бізнесу та технологій]. – 2018. - № 2. – С. 66-67.
5. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. Посіб. / Базілінська О. Я. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
6. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности / Л. А. Бернстайн; пер. С англ. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 624 с.
7. Бланк А. И. Управление денежными потоками / Бланк А. И. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2002. – 736 с.
8. Бланк И. А. Управління грошовими потоками : навч. Посіб. / И. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр, Эльга, 2009. – 736 с
9. Бланк И.А. Управление денежными потоками. – 2-е изд., перераб. И доп.- К.: Ника-Центр, 2007. – 752 с.
10. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс; пер. С англ. – М.: ЗАО «Олимп-бизнес», 2008. – 1008 с.
11. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент / Ю. Бригхем, М. Ерхард; пер. С англ. – СПб.: Питер, 2005. – 960 с
12. Буднік М. М. Вдосконалення організації фінансового планування на підприємстві за рахунок впровадження контролінгу грошових потоків / М. М. Буднік, Т. Т. Аскеров // Проблеми і перспективи розвитку

підприємництва. – 2015. - № 3(1). – С. 113-120.

13. Буряк А. В. Управління грошовими потоками: сегмент фінансової політики аграрних підприємств / А. В. Буряк, І. В. Дем'яненко // Економічний форум. – 2019. - № 4. – С. 103-108.

14. Буряк Р.І. Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку продукції птахівництва України. Науковий вісник НУБіП України. 2017. № 260. С. 41—53.

15. Володина А. А. Управление финансами. Финансы предприятия / А.А. Володина – М.: Инфра-М, 2010. – 510 с

16. Гаркуша Н. М. Методика аналізу грошових потоків підприємства [Електронний ресурс] / Н. М. Гаркуша, О. О. Горошанська // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2011. – Вип. 2. – С. 90-96. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2011_2_16

17. Герасимова В. О. Дослідження впливу руху грошових потоків на фінансові результати ПАТ «Янцівський гранітний кар'єр» / В. О. Герасимова, В. В. Конєв // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2019. - № 2. – С. 105-109.

18. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

19. Дребіт Г. М. Впровадження контролінгу грошових потоків на підприємствах / Г. М. Дребіт // Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка. – 2017. – Вип. 794. – С. 41-50.

20. Жежель Ю.В. сущность «пото- кового подхода» и эволюция определе- ния денежных потоков предприятия / Ю.В. Жежель // Вісник севНТУ, Вип.98: Економіка і фінанси: зб. Наук. Пр. – севастополь: издательство севН- ТУ, 2009. – с. 37-40.

21. Жовна О. М. Організація системи та механізму управління грошовими потоками підприємства / О. М. Жовна, Д. С. Риженко. // Ефективна економіка. – 2016. - № 6. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_6_34.

22. Завора Т.М. Теоретичні основи аналізу та оптимізації грошових

потоків підприємства / Т.М.Завора, О.С. Берест // Економіка і регіон. - № 4 (47). – 2014. – С. 74–79.

23. Загородній А. Г. Фінансовий словник / Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. – 3-тє вид., випр. Та доп. – К. : Знання, КОО, 2000. – 587 с.

24. Звіт ТОВ «Овостар Юнон»[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ovostar.ua/uploads/investors/files/5ea2f9ffaba55.pdf>

25. Злупко С. Економічна думка України : [навчальний посібник] / С. Злупко. – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2009. – 496 с

26. Золотарьова О. Ефективне управління рухом грошових потоків та його роль у забезпеченні фінансової стійкості промислового підприємства [Електронний ресурс] / О. Золотарьова, А. Місюра, І. Копія // Економічний аналіз. – 2012. – Т. 11(2). – С. 240-245. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11\(2\)_50](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_11(2)_50).

27. Качмарчик Я. Грошові потоки страховика: сутність та класифікація [Електронний ресурс] / Я. Качмарчик // Ринок цінних паперів України. – 2015. - № 11-12. – С. Cash flows of the insurer: essence and classification. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rcpu_2015_11-12_10

28. Керанчук Л. С. Методи оптимізації грошових потоків підприємства / Л. С. Керанчук, В. В. Руденко. – Вінниця : Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, 2010.

29. Ковальчук Н. О. Управління рухом грошових коштів вітчизняних підприємств: окремі теоретичні та практичні аспекти [Електронний ресурс] / Н. О. Ковальчук, М. І. Сокач // Молодий вчений. – 2016. - № 12.1. – С. 786-791. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12

30. Колісник О. П. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управління [Електронний ресурс] / О. П. Колісник, А. В. Замогильна // Modern economics. – 2018. - № 10. – С. 60-65. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2018_10_12

31. Конєва Т. А. Вплив операційного грошового потоку на фінансовий

стан компанії / Т. А. Конєва, А. В. Пастух // Modern economics. – 2019. - № 18. – С. 61-66.

32. Коновалова Т. В. Анализ денежных потоков : учебно-методический комплекс / Т. В. Коновалова, О. С. Часовских. – Мичуринск : МичГАУ, 2008. – 95 с.

33. Корнєва Н. О. Системний підхід до управління грошовими потоками підприємств [Електронний ресурс] / Н. О. Корнєва, Т. В. Барабан // Молодий вчений. – 2018. - № 5(1). – С. 298-302. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5\(1\)_76](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5(1)_76)

34. Кошельок Г. В. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством / Г. В. Кошельок, Р. В. Грінченко // Галицький економічний вісник. – 2020. - № 2. – С. 231-242.

35. Кошельок Г. В. Інформаційне забезпечення аналізу грошових потоків підприємства / Г. В. Кошельок // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Вип. 3. – С. 232-239.

36. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. О. Крамаренко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.

37. Кузьмінська О. Е. Аналіз інформаційного навантаження звіту про рух грошових коштів підприємств [Електронний ресурс] / О. Е. Кузьмінська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2016. – Вип. 17(2). – С. 143-146. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17\(2\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17(2)_39).

38. Лапіна І.С., Гончаренко О.М. Фінансовий менеджмент: навч. Посіб. / І.С. Лапіна, О.М. Гончаренко та ін.; за заг. Ред. І.С. Лапіної. – Одеса: Атлант, 2016. – 313 с.

39. Лебедева А. М. Особливості аналізу руху грошових потоків підприємства [Електронний ресурс] / А. М. Лебедева // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2016. – Т. 21, Вип. 3. – С. 189-192. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_3_44.

40. Левченко Н. М., Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного

управління грошовими коштами як складовою монетарних активів підприємства / Левченко Н. М., Скірко -М. А. //Сталий розвиток економіки: міжнар. Наук.-вироб. Журн. – 2015. - № 1.- С. 213-219.

41. Майборода О. Є. Формування механізму управління грошовими потоками підприємства [Електронний ресурс] / О. Є. Майборода, Т. Т. Сороківська. // Ефективна економіка. – 2018. - № 12. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_12_36

42. Маліков В. В. Практичні рекомендації щодо управління грошовими потоками підприємства / В. В. Маліков // Бізнес Інформ. – 2020. - № 5. – С. 370-374.

43. Мельничук Т. А. Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства [Електронний ресурс] / Т. А. Мельничук // Управління розвитком. – 2013. - № 16. – С. 73-74. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_16_30

44. Методическая база построения аналитической системы оценки результативности труда: монография / [А. Н. Журлов, Я. П. Квач, Г. В. Кошельок, В. В. Коваль]. – Одесса: Феникс, 2011. – 224 с.

45. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів [Електронне джерело]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019

46. Один з провідних виробників яєць в Україні отримав \$20 млн чистого збитку в 2019 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mind.ua/news/20210307-odin-z-providnih-virobnikiv-yaec-v-ukrayini-otrimav-20-mln-chistogo-zbitku-v-2019-roci>

47. Озеран А. Звіт про рух грошових коштів: дослідження концептуальних підходів [Електронний ресурс] / А. Озеран // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. - № 10. – С. 27-34. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2012_10_5.

48. Олександренко І. В. Оптимізація грошових потоків підприємства / І. В. Олександренко, Н. В. Притула // Економічний форум. – 2018. - № 4. –

С. 269-280.

49. Осадча Г. Г. Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення наявності та руху грошових коштів підприємства [Електронний ресурс] / Г. Г. Осадча, А. М. Овсяк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. – Вип. 13(2). – С. 61-64. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_13\(2\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_13(2)_15)

50. Павловська О. В. Фінансовий аналіз : навч.-метод. Посібник / Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. – К. : КНЕУ, 2002. – 388 с.

51. Пархоменко В. Рух грошових коштів як індикатор господарської діяльності [Електронний ресурс] / В. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 11. – С. 3-5. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2011_11_2.

52. Піскунова Н. О. Пошук оптимальної моделі управління грошовими потоками [Електронний ресурс] / Н. О. Піскунова. // Ефективна економіка. – 2017. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_2_46

53. Поддєрьогін А. М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства / А. М. Поддєрьогін, Я. І. Невмержицький // Фінанси України. – № 11. – 2007. – С. 119–127.

54. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик. Л. Д. Буряк та ін. ; наук. Ред. Проф. А. М. Поддєрьогін. – 6-те вид., перероб. І доп. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.

55. Полегенька М.А. Аналіз сучасного стану виробництва продукції птахівництва в Україні. Економіка та держава. 2019. №3. С. 137—143.

56. Пономаренко Є. Д. Фінансовий аналіз : конспект лекцій [Електронний ресурс] / Є. Д. Пономаренко. – Режим доступу : <http://inpos.com.ua/144>

57. Прохорова В. В. Оптимізація руху грошових коштів підприємства на основі факторингу [Електронний ресурс] / В. В. Прохорова, Ю. Є. Безугла // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 10. – С. 452-457. – Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_10_56.

58. Прямухіна Н. В. Стан ринку яєць в Україні та перешкоди його ефективному розвитку / Н. В. Прямухіна, І. Ю. Салькова // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2019. - № 4. – С. 19-25.

59. Ринок яєць в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://poultryukraine.com/data/file/analytics/eggs_-06_18.pdf

60. Рындин Л. Г. Организация финансового менеджмента на предприятии / Л. Г. Рындин, Г. А. Шамаев. – М. : Русская деловая литература, 1997. – С. 147.

61. Савіцька Г. Сутність та класифікація грошових потоків підприємства / Г. Савіцька, В. Попова // Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій. Сер. : Економіка і управління. – 2017. – Вип. 40. – С. 270-277

62. Скриль В. В. Планування грошових потоків підприємства [Електронний ресурс] / В. В. Скриль, К. Ю. Ступенко. // Ефективна економіка. – 2018. - № 12. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_12_27

63. Сорокина Е. М. Анализ денежных потоков предприятия: теория и практика в условиях реформирования российской экономики / Е. М. Сорокина. – 2-е изд., перераб. И доп. – М: Финансы и статистика, 2004. – 176 с.

64. Терехин В.И., Подгорнова Н.А. Эффективность моделирования денежных средств на российских предприятиях // Финансовый менеджмент. – 2011. – № 2. – С. 23-31.

65. Финансы : учеб. Пособ. / под ред. Проф. А. М. Ковалевой. – 3-е изд., перераб. И доп. – М. : Финансы и статистика, 1999. – С. 116.

66. Хахонова Н. Н. Информационные потоки в системе управления денежными потоками предприятия / Н. Н. Хахонова // Вестник Ростовского государственного экономического университета «РИНХ». – 2007. – № 1. – С. 64–71.

67. Цыглин А. Биржа.UA / А. Цыглин, Д. Цыглин. – Днепропетровск : Монолит, 2011. – 155 с

68. Чудінович М. В. Оптимізація управління грошовими потоками

підприємства [Електронний ресурс] / М. В. Чудінович // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Економіка. – 2016. – Вип. 3. – С. 70-73. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2016_3_15

69. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / За заг. Редакцією д-ра екон. Наук І. О. Школьник та канд. Екон. Наук В. М. Кремень [І. О. Школьник, В. М. Кремень, С. М. Козьменко та ін.]. – Суми, 2014. – 427 с.

70. Шпирко О. М. Методичний підхід до вибору стратегії управління грошовими потоками підприємств водного транспорту / О. М. Шпирко, С. М. Семенова // Пробл. Економіки. – 2013. - № 2. – С. 181-189.

71. Ясишена В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств / В. В. Ясишена // Економічний простір. – 2008. – № 16. – С. 123–131.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Загальна характеристика моделей оптимізації грошових потоків

Назва моделі	Вихідні умови	Переваги	Недоліки	Особливості впровадження
1	2	3	4	5
Модель Баумоля	Допускається наявність постійних та фіксованих грошових потоків: вхідний потік передбачається запланованим та контрольованим, вихідний потік – незапланованим та контрольованим	Легкість застосування; усі кошти зберігаються у формі короткострокових цінних паперів.	Ідеалізація ринку, штучні визначені умови функціонування. Відсутність значної волатильності цінних паперів та сезонних коливань доходу від реалізації. Хронічний брак оборотних активів не дає змогу підприємствам формувати залишок грошових коштів у необхідному розмірі з врахуванням їх резерву. Уповільнення грошового обороту призводить до значних (іноді непередбачуваних) коливань в розмірі грошових надходжень, що відповідно позначається на сумі залишку грошових активів, обмежений перелік короткострокових фондових інструментів, що є в обігу, та низька їх ліквідність ускладнюють використання в розрахунках показників, пов'язаних з короткостроковими фінансовими вкладеннями	На практиці застосування моделі ускладнено: контроль як над вхідним, так і над вихідним грошовим потоком не може бути абсолютним.

Продовження табл. А.1

Модел ль Мілл ера- Орра	Передбачається наявність певного розміру страхового запасу і певна нерівномірність в надходженні та витрачання грошових коштів, а відповідно і залишку грошових активів. Мінімальна межа формування залишку грошових активів приймається на рівні страхового залишку, а максимальна – на рівні трикратного розміру страхового залишку. Ґрунтується на припущенні, що притоки та відтоки будуть здійснюватися за часом одночасно, а іноді притоки будуть більше відтоків. Приймається до уваги можлива невизначеність грошових надходжень та виплат. Модель дає змогу оптимізувати величину грошових коштів, оцінити загальний обсяг грошових коштів, частини, які слід тримати на розрахунковому рахунку та в цінних паперах, обсяг і необхідність здійснення взаємної трансформації грошових коштів та фінансових активів, що швидко реалізуються. В моделі встановлюються дві контрольні точки – нижня межа – мінімально допустимий залишок грошової готівки, верхня межа – сума коштів, втрати від зберігання яких дорівнюють максимально можливим втратам від нестачі ліквідності. Наявність зовнішніх та внутрішніх контрольних лімітів – при їх досягненні одразу здійснюються контрольні дії.	Стахостична модель, яка покращує розуміння проблеми управління коштами, вважаючи, що ефект невизначеності виражається відхиленням чистих грошових притоків.	Передумова незмінності курсу цінних паперів (по суті дохідність цінних паперів є середньою за період, який може не співпадати з періодичністю їх купівлі/продажу). Не враховує інші (крім цінних паперів) джерела отримання готівки. Відсутність значної волатильності цінних паперів та сезонних коливань виручки. Хронічний брак оборотних активів не дозволяє підприємствам формувати залишок грошових коштів у необхідному розмірі з врахуванням їх резерву. Уповільнення платіжного обороту приводить до значних (іноді непередбачуваних) коливань в розмірі грошових надходжень, що відповідно позначається на сумі залишку грошових активів, обмежений перелік короткострокових фондових інструментів, що є в обігу, та низька їх ліквідність ускладнюють використання в розрахунках показників, пов'язаних з короткостроковими фінансовими вкладеннями.	Ідеалізація ринку, припущення про стійкість та передбачуваність ринку. Для врахування сезонних коливань змінюється дисперсія потоку грошових коштів за необхідністю та бажанню менеджера в залежності від стабільності умов господарювання на підприємстві та здійснюється перерахунок параметрів цієї моделі.
--	---	--	--	---

Продовження табл. А.1

Модел ль Стоу на	Ґрунтується на припущенні, що притоки та відтоки будуть здійснюватись часом одночасно, а іноді притоки будуть більше відтоків. В моделі встановлюються дві контрольні точки – нижня межа – мінімально допустимий залишок грошової готівки, верхня межа – сума коштів, втрати від зберігання яких дорівнюють максимально можливим втратам від нестачі ліквідності. Наявність зовнішніх та внутрішніх контрольних лімітів – при їх досягненні не одразу здійснюються контрольні дії.	Стахостична модель. Врахування характеристики вірогідності грошових потоків та їх відхилення, врахування витрат на зберігання готівки, переведення цінних паперів в готівку та навпаки. Дія фірми при досягненні контрольних лімітів в поточний час визначаються прогнозами на найближче майбутнє, що знижує кількість конвертаційних операцій та витрати на них. Врахування сезонних коливань.	Складність розрахунків, суб'єктивність при прийнятті рішень, неточність інформації про майбутні грошові потоки	Оптимальне значення цінних паперів, що реалізуються, зростає з ростом дисперсії грошового потоку, оскільки зростання дисперсії означає вірогідність більш частого проведення операцій купівлі/продажу цінних паперів. Зростання оптимального значення пов'язане із зростанням витрат на ці операції. Розмір залишку коштів на рахунку зменшується при зростанні банківського відтоку, що підвищує економічні результати вкладень, а не зберігання коштів.
Модел ль Ю.В. Козиря	Модифікована модель Баумоля та Міллера-Орра до національних умов господарювання, вихідними положеннями є набір змінних гіпотетичної функції ліквідності: серед ринкових котирувань активів, постійні витрати конвертації, ставка процента за цінними паперами, альтернативна ставка процента та час, необхідний для конвертації з одного активу в інший.	визначає, що вигідніше в кожному конкретному випадку: зберігати активи в грошовій формі чи у формі цінних паперів.	Не вирішує проблему розподілу активів між готівкою та цінними паперами, тобто між ліквідним портфелем та іншими активами.	Підлягає використанню у випадках інвестиційного вибору між грошовими засобами та облігаціями, вибору між грошовими засобами та будь-якими іншими активами, що приносять дохід (наприклад, нерухомість).

Продовження табл. А.1

Модел ь Є.Ю. Криж евськ ої	Є перетвореною моделлю Міллера-Орра для планування запасу грошових коштів відповідно у періоди високої інфляції, що перевищує ставку доходності за ліквідними фінансовими інструментами, та при відсутності державних гарантій на вкладення в інвестиційні фонди коштів у валюті з метою уникнення знецінювання; в періоди з нормальним темпом інфляції підприємствам рекомендовано обирати ті фінансові інструменти, вкладення в які є менш ризикованими; підприємства, що мають стабільних грошовий притік, рекомендовано здійснювати вкладення у валютні депозити.	Враховує нестабільні умови здійснення господарювання	Складність розрахунків. Основна порада – інвестування грошових коштів у валютні збереження, що є досить небезпечним у періоди ревальвації, певна специфіка даного типу інвестування є для імпортерів та експортерів.	Модел є окремим випадком підходу, сформульованого Баумолем та Міллером-Орром для практичного використання у періоди високої інфляції та при нульовому оптимальному залишку грошових коштів.
Модел ь Л.Т. Снітк о	Встановлення двох платіжних днів на тиждень, в інші дні – гроші зберігаються на депозиті.	Дозволяє використовувати вихідні дні тижня для отримання відсоткового доходу з депозитного вкладення (методика розрахунку відсотків виходячи із календарних днів)	Обмеження у кількості платіжних днів та їх однозначна фіксація неточно округляють оцінку цільового залишку. При неспівпадінні платіжного дня та строку обов'язкових платежів – обіговість грошових коштів знижується. Можливість виникнення загрози фінансових санкцій за несвоєчасну оплату.	При суворому обмеженні платіжних днів значно спрощується обґрунтування рішень по управлінню грошовим залишком, забезпечуючи його раціоналізацію.

Джерело: [52]

ДОДАТОК Б

Річна фінансова звітність ТОВ «Овостар юніон» за 2018-2020 роки

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ОВОСТАР ЮНІОН	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ 2020 01 01 30455716
Територія		за КОАТУУ	8038000000
Організаційно- правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів. н. в. і. у.	за КВЕД	77.39
Середня кількість працівників	2699		
Одиниця виміру:	тис.грн. без десяткового знака		
Адреса	09623, Київська область, село Ромашки, Рокитнянський район, вулиця Покровська, будинок 22 а		

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)

НА 31.12.2020 Р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	31005	22345	0
первісна вартість	1001	80415	80568	0
накопичена амортизація	1002	49410	58223	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	31946	46493	0
Основні засоби:	1010	1513961	2906500	0
первісна вартість	1011	3691299	5239376	0
знос	1012	2177338	2332876	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0

Продовження додатку Б

Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	87349	84868	0
інші фінансові інвестиції	1035	60828	60828	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	18	14	0
Відстрочені податкові активи	1045	1686	17293	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	1726793	3138341	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	898730	895375	0
Виробничі запаси	1101	814249	763809	0
Незавершене виробництво	1102	31179	40233	0
Готова продукція	1103	41337	82543	0
Товари	1104	11965	8790	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	375533	407752	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	11865	13198	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	10773	3228	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	53704	149114	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	92397	51498	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	43198	9776	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	2952	3225	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	4171	19198	0
Усього за розділом II	1195	1482550	1549136	0

Продовження додатку Б

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	3209343	4687477	0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	32513	32513	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	30620	1513770	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	8128	8128	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-37931	-213931	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	33330	1340480	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	87464	344219	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	2673	3611	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	2673	3611	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0

Продовження додатку Б

Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	90137	347830	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	333664	1916055	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	1766355	6400	0
за товари, роботи, послуги	1615	723372	635639	0
за розрахунками з бюджетом	1620	88808	99741	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	2448	3390	0
за розрахунками з оплати праці	1630	7346	13777	0
за одержаними авансами	1635	0	59834	0
за розрахунками з учасниками	1640	32784	24908	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	47527	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	131099	191896	0
Усього за розділом III	1695	3085876	2999167	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	3209343	4687477	0

Примітки В результаті проведення аудиторської перевірки встановлено, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про склад активів та пасивів підприємства.

Керівник Фльорова Юлія Олексіївна

Головний бухгалтер Бахов Іван Іванович

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ОВОСТАР
ЮНІОН
(найменування)

КОДИ
Дата(рік, місяць,
число) 2020 | 01 |
за ЄДРПОУ 01
30455716

Продовження додатку Б

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3524945	3641996
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2378936)	(2388394)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1146009	1253602
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	504984	474740
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(213263)	(178381)
Витрати на збут	2150	(833385)	(848865)
Інші операційні витрати	2180	(409965)	(358335)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	194380	342761

Продовження додатку Б

Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	6160	13476
Інші фінансові доходи	2220	67076	63823
Інші доходи	2240	222156	467981
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(309935)	(306245)
Втрати від участі в капіталі	2255	(9735)	(2508)
Інші витрати	2270	(353727)	(979390)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(183625)	(400102)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(183625)	(400102)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1482059	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	1091	1062
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	1483150	1062
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	1483150	1062
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1299525	-399040

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	2105266	2496994
Витрати на оплату праці	2505	316144	279183
Відрахування на соціальні заходи	2510	67027	98624
Амортизація	2515	186618	175062
Інші операційні витрати	2520	711215	377185
Разом	2550	3386270	3427048

Продовження додатку Б

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ
ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	325127	325127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325127	325127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-564.78	-1230.6
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-564.78	-1230.6
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки Визначення балансового прибутку відбувається згідно з чиним законодавством України.

Керівник Фльорова Юлія Олексіївна

Головний Бахов Іван Іванович

бухгалтер

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ОВОСТАРІОНІОН"
(найменування)

Дата(рік, місяць, число) КОДИ
2019 | 01 | 01

за ЄДРПОУ 30455716

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)**за 2020 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	4529713	4367413
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	4598	0
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	59834	0
Надходження від повернення авансів	3020	0	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	196	137

Продовження додатку Б

Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	39	369
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	64331	14501
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(2605698)	(2670848)
Праці	3105	(250761)	(234735)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(66930)	(113082)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(1345600)	(935222)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(295945)	(241410)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1049655)	(693812)
Витрачання на оплату авансів	3135	(0)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(3426)	(0)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(2375)	(2366)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(28722)	(6559)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	355199	419608
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	3775	8263
Надходження від отриманих: відсотків	3215	3753	22803
дивідендів	3220	30228	25284
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(119953)	(87795)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-82197	-31445

Продовження додатку Б

III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	0	361702
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	79485	574651
Сплату дивідендів	3355	(0)	(17182)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(208023)	(300152)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(18500)	(4585)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-306008	-534868
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-33006	-146705
Залишок коштів на початок року	3405	43198	182162
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-416	7741
Залишок коштів на кінець року	3415	9776	43198

Примітки В результаті проведення аудиторської перевірки встановлено, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про рух коштів підприємства.

Керівник Фльорова Юлія Олексіївна

Головний бухгалтер Бахов Іван Іванович

Продовження додатку Б

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ОВОСТАР ЮНІОН	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ 2019 01 01 30455716
		за КОАТУУ за КОПФГ	8038000000 230
Територія Організаційно- правова форма господарювання Вид економічної діяльності Середня кількість працівників Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака Адреса	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів. н. в. і. у. 3192 тис.грн. без десяткового знака 09623, Київська область, село Ромашки, Рокитнянський район, вулиця Покровська, будинок 22 а	за КВЕД	77.39

**БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)
НА 31.12.2019 Р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	36191	31005	0
первісна вартість	1001	77190	80415	0
накопичена амортизація	1002	40999	49410	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	44188	31946	0
Основні засоби:	1010	1616822	1513961	0
первісна вартість	1011	3632229	3691299	0
знос	1012	2015407	2177338	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0

Продовження додатку Б

Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	75319	87349	0
інші фінансові інвестиції	1035	60828	60828	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	69	18	0
Відстрочені податкові активи	1045	1686	1686	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	1835103	1726793	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	690955	898730	0
Виробничі запаси	1101	585854	814249	0
Незавершене виробництво	1102	26733	31179	0
Готова продукція	1103	75043	41337	0
Товари	1104	3325	11965	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	273798	375533	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	28225	11865	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	26352	10773	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	41605	53704	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	104744	92397	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	182162	43198	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	4544	2952	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	10054	4171	0
Усього за розділом II	1195	1336087	1482550	0

Продовження додатку Б

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	3171190	3209343	0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	32513	32513	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	29558	30620	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	8128	8128	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	398720	-37931	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	468919	33330	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	801436	87464	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	1599	2673	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	1599	2673	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	803035	90137	0

Продовження додатку Б

III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	719087	333664	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	350131	1766355	0
за товари, роботи, послуги	1615	559225	723372	0
за розрахунками з бюджетом	1620	64389	88808	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	5831	2448	0
за розрахунками з оплати праці	1630	12772	7346	0
за одержаними авансами	1635	0	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	57373	32784	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	130428	131099	0
Усього за розділом III	1695	1899236	3085876	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	3171190	3209343	0

Примітки В результаті проведення аудиторської перевірки встановлено, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про склад активів та пасивів підприємства.

Керівник Фльорова Юлія Олексіївна

Головний бухгалтер Бахов Іван Іванович

Продовження додатку Б

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ОВОСТАР ЮНІОН (найменування)	Дата(рік, місяць, число)	КОДИ
		за ЄДРПОУ	2019 01 01 30455716

**Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3641996	3189907
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2388394)	(2028728)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1253602	1161179
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	474740	442476
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0

Продовження додатку Б

Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(178381)	(189329)
Витрати на збут	2150	(848865)	(847429)
Інші операційні витрати	2180	(358335)	(393263)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	342761	173634
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	13476	8319
Інші фінансові доходи	2220	63823	55105
Інші доходи	2240	467981	196975
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(306245)	(195268)
Втрати від участі в капіталі	2255	(2508)	(11814)
Інші витрати	2270	(979390)	(802002)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(400102)	(575051)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(400102)	(575051)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	1062	-138
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	1062	-138
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	1062	-138

Продовження додатку Б

Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-399040	-575189
---	------	---------	---------

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	2496994	1763509
Витрати на оплату праці	2505	279183	297351
Відрахування на соціальні заходи	2510	98624	105337
Амортизація	2515	175062	176696
Інші операційні витрати	2520	377185	758118
Разом	2550	3427048	3101011

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ
ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	325127	325127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325127	325127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1230.6	-1768.7
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1230.6	-1768.7
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	100.94

Примітки Визначення балансового прибутку відбувається згідно з чиним законодавством України.

Керівник ФЛЬОРОВА ЮЛІЯ ОЛЕКСІВНА

Головний бухгалтер Бахов Іван Іванович

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ОВОСТАРІОНІОН"
(найменування)

Дата(рік, місяць, число) КОДИ
2019 | 01 | 01

за ЄДРПОУ 30455716

Продовження додатку Б

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ (ЗА ПРЯМИМ МЕТОДОМ) ЗА 2019 РІК

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	4367413	4168561
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	0	0
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	1258
Надходження від повернення авансів	3020	0	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	137	1029
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	369	133
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	14501	2559
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(2670848)	(2466633)
Праці	3105	(234735)	(247912)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(113082)	(115639)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(935222)	(919180)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(0)	(16203)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(241410)	(191497)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(693812)	(711480)
Витрачання на оплату авансів	3135	(0)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(0)	(9315)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(2366)	(2914)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)

Продовження додатку Б

Інші витрачання	3190	(6559)	(5815)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	419608	406132
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	8263	153829
Надходження від отриманих: відсотків	3215	22803	25187
дивідендів	3220	25284	28889
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(3991)
необоротних активів	3260	(87795)	(267901)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-31445	-63987
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	361702	578024
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	574651	766505
Сплату дивідендів	3355	(17182)	(15695)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(300152)	(192019)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(4585)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-534868	-396195
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-146705	-54050

Продовження додатку Б

Залишок коштів на початок року	3405	182162	207592
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	7741	28620
Залишок коштів на кінець року	3415	43198	182162

Примітки В результаті проведення аудиторської перевірки встановлено, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про рух коштів підприємства.

Керівник ФЛЬОРОВА ЮЛІЯ ОЛЕКСІЇВНА

Головний бухгалтер Бахов Іван Іванович

Продовження додатку Б

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ОВОСТАР ЮНІОН	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ 2018 01 01 30455716
Територія		за КОАТУУ	8038000000
Організаційно- правова форма	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за КОПФГ	230
господарювання			
Вид економічної діяльності	Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів. н. в. і. у.	за КВЕД	77.39
Середня кількість працівників	3329		
Одиниця виміру:	тис.грн. без десяткового знака		
Адреса	09623, Київська область, село Ромашки, Рокитнянський район, вулиця Покровська, будинок 22 а		

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)**НА 31.12.2018 Р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	22498	36191	0
первісна вартість	1001	56721	77190	0
накопичена амортизація	1002	34223	40999	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	36245	44188	0
Основні засоби:	1010	1686266	1616822	0
первісна вартість	1011	3550478	3632229	0
знос	1012	1864212	2015407	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0

Продовження додатку Б

Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	66651	75319	0
інші фінансові інвестиції	1035	69138	60828	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	97	69	0
Відстрочені податкові активи	1045	1686	1686	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом І	1095	1882581	1835103	0
ІІ. Оборотні активи				
Запаси	1100	623153	690955	0
Виробничі запаси	1101	544769	585854	0
Незавершене виробництво	1102	34820	26733	0
Готова продукція	1103	39820	75043	0
Товари	1104	3744	3325	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	235547	273798	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0	0
з бюджетом	1135	24350	28225	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	19109	26352	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	37743	41605	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	87212	104744	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	207592	182162	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	4414	4544	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	11138	10054	0
Усього за розділом ІІ	1195	1231149	1336087	0

Продовження додатку Б

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	3113730	3171190	0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	32513	32513	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	29696	29558	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	8128	8128	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1006588	398720	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	1076925	468919	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	863772	801436	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	1599	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	1599	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	863772	803035	0

Продовження додатку Б

III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	350654	719087	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	206081	350131	0
за товари, роботи, послуги	1615	378379	559225	0
за розрахунками з бюджетом	1620	49509	64389	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	6386	5831	0
за розрахунками з оплати праці	1630	12528	12772	0
за одержаними авансами	1635	0	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	50082	57373	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	119414	130428	0
Усього за розділом III	1695	1173033	1899236	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	3113730	3171190	0

Примітки В результаті проведення аудиторської перевірки встановлено, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про склад активів та пасивів підприємства.

Керівник Фльорова Юлія Олексіївна

Головний бухгалтер Бахов Іван Іванович

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ОВОСТАР ЮНІОН (найменування)	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ 2018 01 01 30455716
--------------	---	--	---------------------------------------

Продовження додатку Б

**ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ
ДОХІД)
ЗА 2018 РІК**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3189907	2992622
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2028728)	(1796746)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1161179	1195876
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	442476	492187
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(189329)	(174924)
Витрати на збут	2150	(847429)	(734206)
Інші операційні витрати	2180	(393263)	(497572)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0

Продовження додатку Б

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	173634	281361
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	8319	15214
Інші фінансові доходи	2220	55105	34094
Інші доходи	2240	196975	32658
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(195268)	(169005)
Втрати від участі в капіталі	2255	(11814)	(6715)
Інші витрати	2270	(802002)	(15887)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	171720
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(575051)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	-37825
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	133895
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(575051)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-138	-126
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-138	-126
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-138	-126
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-575189	133769

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	1763509	1540790
Витрати на оплату праці	2505	297351	292583
Відрахування на соціальні заходи	2510	105337	102473
Амортизація	2515	176696	162550
Інші операційні витрати	2520	758118	639557

Продовження додатку Б

Разом	2550	3101011	2737953
-------	------	---------	---------

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325127	325127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325127	325127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1768.7	411.82
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1768.7	411.82
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	100.94

Примітки Визначення балансового прибутку відбувається згідно з чиним законодавством України.

Керівник Фльорова Юлія Олексіївна

Головний бухгалтер Бахов Іван Іванович

		Дата(рік, місяць, число)	КОДИ 2018 01 01
Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ОВОСТАРІОНІОН" (найменування)	за ЄДРПОУ	30455716

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ (ЗА ПРЯМИМ МЕТОДОМ) ЗА 2018 РІК

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	4168561	3858655
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	0	0
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0

Продовження додатку Б

Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1258	15446
Надходження від повернення авансів	3020	0	1339
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	1029	2855
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	133	64
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	2559	97912
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(2466633)	(2419970)
Праці	3105	(247912)	(239323)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(115639)	(113374)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(919180)	(776900)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(16203)	(59976)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(191497)	(157305)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(711480)	(559619)
Витрачання на оплату авансів	3135	(0)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(9315)	(4379)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(2914)	(3875)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(5815)	(11428)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	406132	407022
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	153829	10391
Надходження від отриманих: відсотків	3215	25187	17594
дивідендів	3220	28889	13644
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(3991)	(11271)

Продовження додатку Б

необоротних активів	3260	(267901)	(235491)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-63987	-205133
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	578024	386946
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	766505	300407
Сплату дивідендів	3355	(15695)	(22197)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(192019)	(170295)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-396195	-105953
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-54050	95936
Залишок коштів на початок року	3405	207592	113138
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	28620	-1482
Залишок коштів на кінець року	3415	182162	207592

Примітки В результаті проведення аудиторської перевірки встановлено, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про рух коштів підприємства.

Керівник Фльорова Юлія Олексіївна

Головний бухгалтер Бахов Іван Іванович

Додаток В

Методика розрахунку конкурентоспроможності

Під конкурентоспроможністю (КС) продукту можна розуміти порівняльну характеристику споживчих і вартісних властивостей продукту, тобто

$$КС = K/C, \quad (1)$$

де K - загальний рівень споживчого ефекту з урахуванням різних його показників;

C - ціна споживання або володіння, що включає ціну покупки і вартість експлуатації і утилізації.

Показники якості, якими оцінюється рівень споживчого ефекту, вибираються експертами. Наприклад, для оцінки куриних тушок фахівці використовують такі показники, як смак, жирність, корисність.

Основними етапами алгоритму розрахунку конкурентоспроможності будуть наступні:

- 1) розробка на основі знання ринку і вимог до товару сукупності показників його якості;
- 2) вибір з цієї сукупності декількох найважливіших, назовемо їх параметрами якості;
- 3) кількісні характеристики значущості (a_i) кожного з параметрів шляхом опиту експертів при дотриманні умови $i=1, \dots, n$.

$$\sum a_i = 1 \quad (2)$$

- 4) формулювання моделі еталона - зразка товару в розрізі вибраних параметрів з позиції покупців, задавши його кількісні оцінки (ni^e);

- 5) розробка кількісної оцінки тих же самих параметрів якості по своєму виробу (ni) і по виробу-конкуренту (ni^k);

- 6) оцінка рівня якості або споживчого ефекту свого товару (K) і товару-конкурента (Kk) по формулах:

Продовження додатку В

$$K = \sum a_i \cdot \frac{n_i^e}{n_i} \quad (3)$$

$$\text{та } K = \sum a_i \cdot \frac{n_i^k}{n_i^e}, \quad (4)$$

де a_i - кількісна оцінка значущості i -го параметра;

n_i - кількісна оцінка i -го параметра якості по своєму виробу (n_i) і по виробу-конкуренту (n_i^k);

7) розрахунок ціни Π споживання свого товару і встановлення ціни Π_k споживання товару-конкурента з урахуванням відпускної або роздрібної ціни і експлуатаційних витрат в період користування товаром;

8) розрахунок інтегрального показника $\overline{КС}$ конкурентоспроможності свого товару по відношенню до товару-конкуренту:

$$\overline{КС} = \frac{\frac{K}{\Pi}}{\frac{K_k}{\Pi_k}} = \frac{K \cdot \Pi_k}{K_k \cdot \Pi} \quad (5)$$

Якщо хоча б один з параметрів якості буде дорівнювати 0, то $КС$ не матиме сенсу.

Таблиця 1

Експертна оцінка якості яйця курячого

Вибрані експертами параметри якості	Кількісні характеристики			
	n_i^e	n_i	n_i^k	a_i
Ціна, бали	40	50	55	0,5
Смакові якості, бали	20	25	30	0,3
Зовнішній вигляд, бали	20	25	15	0,2

Тепер, використовуючи формули визначимо $КС$ нашого продукту.

Відомо, що $\Pi_k = 70$ тис. грн. / т., а $\Pi = 72$ тис. грн./т. Цих даних достатньо, щоб по формулі (5) розрахувати $\overline{КС}$

Продовження додатку В

$$\overline{K\overline{C}} = (K * C_K) / (K_K * C) = (0,78 * 70 * 103) / (0,84 * 72 * 103) = 0,90$$

Виходячи з вищесказаного можна зробити наступні висновки:

а) оскільки $K < K_K$ це означає, що наша фірма програє конкуренцію повинна вжити заходів до зміни споживчих або економічних параметрів продукту і наближення їх до еталонної моделі;

б) якщо ніякі зміни в нашому товарі вже неможливі, то вкладати в нього гроші недоцільно;

в) окрім збільшення K для підвищення конкурентоспроможності завжди непогано проглянути можливості зниження ціни C .

Експертним методом визначили коефіцієнти вагомості показників якості. Для визначення вагомості показників було проведено їх ранжування. Експертам було запропоновано оцінити вагомість параметру за десятибальною шкалою.

Для визначення вагомості показників, які характеризують якість продукції, було обрано якісну експертну оцінку шляхом експертного ранжування. 9 експертів провели ранжування таких показників якості продукції:

- x_1 – якість вихідної сировини;
- x_2 – зовнішній вигляд;
- x_3 – смакові якості;
- x_4 - харчова цінність;
- x_5 - упакування;
- x_6 - ціна;

S - сумарний ранг i -показника обчислюється за формулою:

$$S_j = \sum_{i=1}^m R_{i,j} . \quad (6)$$

де S_j – сумарний ранг j -го показника;

$j=1, 2, 3 \dots n$; n – кількість показників;

m – кількість експертів;

$R_{i,j}$ – ранг j -го показника, визначений i -тим експертом

Продовження додатку В

d - відхилення від середньої величини:

Коефіцієнти вагомості показників (V) обчислюється за формулою:

$$V = \frac{S_i}{\sum_{i=1}^n \frac{S_i}{n}} \quad (7)$$

Зі врахуванням думок експертів, важливо оцінити рівень їхньої узгодженості за допомогою коефіцієнта конкордації (лат. *concorda* – узгоджувати):

$$W = \frac{12 \cdot \sum_{i=1}^n (Xi - Xci)^2}{m^2 \cdot (n^3 - n)} \quad (8)$$

де: Xi – сума рангів за усіма чинниками; Xci – середня сума рангів за усіма чинниками; m – кількість експертів, чол.; n – кількість чинників, од.

Значення коефіцієнта конкордації перебуває в межах від 0 до 1. За цілковитої узгодженості думок експертів $W = 1$, повної неузгодженості $W = 0$, зміна коефіцієнта від 0 до 1 свідчить про зростання узгодженості між думками експертів. В нашому випадку коефіцієнт узгодженості = 0,89

Одержані результати ранжування наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Ранжування показників якості продукції експертним методом

Експерти	Оцінні показники					
	x1	x2	x3	x4	x5	x6
1	8	4	7	6	2	1
2	8	6	8	5	3	1
3	7	5	8	2	6	3
4	8	5	7	3	2	1
5	8	4	7	3	5	2
6	7	6	8	5	4	1
7	8	6	7	2	3	3
8	8	7	6	4	1	1
9	7	7	6	2	1	3
10	7	5	8	4	3	2
S	76	55	72	34	30	18
d	31	10	27	-7	-15	-27
V	0,21	0,19	0,20	0,12	0,09	0,12

Джерело: складено автором

В сумі всі показники повинні дорівнювати 1.

Розрахунок інтегрального показника відносної конкурентоспроможності товару базується на порівнянні параметрів досліджуваного товару з параметрами товару, який найбільш повно віддзеркалює вимоги споживачів. При цьому застосовується певна методика, за якою ми будемо розраховувати інтегральний показник відносної конкурентоспроможності:

1. Розрахунок збірного параметричного індексу для функціональних показників:

$$P\phi = \sum a_i q_i, \quad (2,8)$$

де a_i – коефіцієнт вагомості;

q_i – відносний параметр (показник) якості, який розраховується за формулою:

$$q_i = \frac{P_{\text{досл}}}{P_{\text{конк}}}, \quad (2,9)$$

де $P_{\text{досл}}$ – значення параметру досліджуваного товару;

$P_{\text{конк}}$ – значення параметру конкуруючого товару.

2. Розрахунок збірного параметричного індексу для естетичних показників:

$$P_{\text{ест}} = \sum a_i q_i. \quad (2,10)$$

При цьому результати за даною формулою містять таку умову:

Якщо $K < 1$, то досліджуємий товар має нижчу конкурентоспроможність порівняно з конкуруючим товаром, а якщо $K > 1$, то досліджуваний товар має вищу конкурентоспроможність порівняно з конкуруючим товаром.

Додаток Г

Таблиця Г.1

Організаційно-інформаційна модель комплексного аналізу грошових потоків підприємства як складової стратегічного управління

1. Мета і завдання аналізу грошових потоків	
1.1. Мета	1.2. Завдання
Метою аналізу грошових потоків підприємства є виявлення джерел, обсягів та достатності формування грошових потоків, напрямів та ефективності їх використання, оцінка рівня емерджентності грошового потоку, надання інформації для потреб планування, організації та контролю.	Оцінка достатності формування грошових активів для підтримки належної ліквідності і платоспроможності Оцінка достатності генерування грошових потоків для задоволення потреб розвитку та забезпечення фінансової рівноваги Визначення динаміки, складу та структури джерел утворення та напрямів використання грошових потоків Визначення збалансованості та синхронності грошових потоків Визначення взаємозв'язку між прибутком і чистим грошовим потоком Інтегральна оцінка ефективності управління грошовими потоками Аналіз факторів, що впливають на грошові потоки, та резервів підвищення ефективності управління ними у стратегічному аспекті
2. Об'єкти і суб'єкти аналізу грошових потоків	
2.1. Об'єкти аналізу	2.2. Суб'єкти аналізу
Залишки (наявність) грошових коштів та їх еквівалентів на певну дату. Грошові потоки за видами. Формування чистого грошового потоку. Фактори впливу на грошові потоки. Ефективність використання коштів та якість управління грошовими потоками	Вищі посадові особи підприємства Економічні, фінансові служби підприємства Керівники функціональних та структурних підрозділів (центри відповідальності) Власники підприємства (учасники, акціонери) Зовнішні користувачі інформації
3. Принципи та послідовність аналізу грошових потоків	
3.1. Принципи аналізу	3.2. Етапи аналізу
Коректність Системність Комплексність Логічність Своєчасність Інтерпретованість Ситуативність Ефективність	І. Аналіз формування і використання грошових потоків Аналіз динаміки грошових активів Аналіз ступеня участі грошових активів в сукупних та оборотних активах. Оцінка фінансової рівноваги та ділової активності підприємства Аналіз джерел утворення та напрямків використання грошових потоків Аналіз динаміки обсягів, складу та структури грошових потоків за видами Аналіз рівномірності та синхронності потоків ІІ. Оцінка достатності та ефективності управління грошовими потоками Аналіз достатності грошових потоків Аналіз ефективності грошових потоків Аналіз якості чистого грошового потоку Оцінка емерджентності грошового потоку

Продовження таблиці Г.1

4. Система економічних показників аналізу грошових потоків	
4.1. Абсолютні вартісні показники, джерелом яких є облік Залишки та обороти з надходження і витрачання грошових активів Фінансові результати діяльності підприємства Активи підприємства Власний капітал і зобов'язання Відомості бухгалтерського обліку Інформація фінансової статистичної звітності Абсолютні показники динаміки Абсолютні показники порівняння	4.2. Відносні показники, одержані в результаті аналітичної обробки облікової інформації Відносні показники структури грошових потоків, активів, капіталу та зобов'язань Відносні показники динаміки Відносні показники інтенсивності процесів: рівень генерування грошового потоку; коефіцієнти достатності, варіації і кореляції Відносні показники ефективності грошового потоку; якості чистого грошового потоку; коефіцієнти ділової активності та рентабельності на основі грошового потоку Показники факторного аналізу Інтегральний показник ефективності
5. Інформаційне забезпечення аналізу грошових потоків	
5.1. Зовнішня інформація: законодавчо-нормативна, макроекономічна, галузева, статистична, фінансова	5.2. Внутрішня інформація Фактографічна (дані обліку і звітності) Планова (прогнозування як елемент стратегії) Результати попереднього аналізу і контролю
6. Система методів і способів обробки вхідної інформації	
6.1. Економіко-логічні методи Порівняння та групування Розрахунок середніх, питомих значень Побудова рядів динаміки Методи факторного аналізу	6.2. Економіко-математичні методи Економіко-статистичні методи Економетричні методи Метод оптимальних рішень Метод економічної кібернетики
7. Визначення форми і типу вихідної аналітичної інформації результатів аналізу грошових потоків щодо обґрунтування управлінських рішень	
7.1. Вибір форми вихідної інформації Аналітична записка Звіт Програма	7.2. Вибір типу вихідної інформації Текстова інформація Табличне відображення даних Графічне або схематичне представлення
8. Узагальнення і реалізація результатів аналізу ефективності управління грошовими потоками	
8.1. Узагальнення результатів	8.2. Реалізація результатів
Систематизація інформації Узагальнення результатів аналізу та оформлення висновків щодо ефективності управління грошовими потоками Формування довірчого інтервалу віртуального грошового потоку. Оцінка рівня емерджентності грошового потоку Кількісна оцінка втрачених можливостей, збільшення абсолютної величини та достатності грошових потоків Кількісна оцінка потенційного збільшення абсолютної величини грошових потоків та зростання їх емерджентності Формування варіантів стратегій управління грошовими потоками	Оцінка заходів щодо збільшення рівня емерджентності грошових потоків в межах передбачуваної стратегії з урахуванням корпоративних цілей підприємства Прийняття стратегії управління грошовими потоками Виконання функцій щодо забезпечення реалізації стратегії управління грошовими потоками Доведення прийнятого рішення до виконавців Забезпечення контролю за виконанням прийнятих рішень, підтримка постійного моніторингу ефективності управління грошовими потоками та відповідності з прийнятою стратегією

Джерело: [70]